

6. KAPITEL

ELLEN G. WHITE, DANIEL 8,14 OG SONINGS DAGEN

INNHold I KAPITEL 6

ELLEN G. WHITE, DAN.8,14 OG SONINGS DAGEN

Ellen G. Whites profetiske fortolkning i *The Great Controversy*

Oppsummering av Ellen G. Whites apotelesmatiske anvendelser i profetiene

Bryllupet i Matt.25,10 og *Great Controversy*

Tegnene i sol, måne og stjerner, og jorden i følge Ellen G. White

Ellen G. White og soningsdagen

Ellen G. White og den lukkede dør

Ellen G. White og Matt.25,1-13

Ellen G. White og Åp.11

Ellen G. White videre syn på Dan.8,14

Er den tredje engels budskap i sannhet budskapet om rettferdiggjørelse ved tro, helligdommen eller er disse to kun én?

Åp.14,6-12 og Romerbrevet

Ellen G. Whites feiltagelser

Tidligere oppfatninger om inspirasjonens natur hos Ellen G. White

De første adventistenes tolkningsmetoder

Var den undersøkende dom et landemerke? Må vi holde på det fordi Ellen G. White gjorde det?

Profetenes begrensning - spesielt de ikke-kanoniske profetene

Ellen G. Whites autoritet

Konklusjoner angående pionerenes (deriblant Ellen G. Whites) oppfatninger

Bunnlinjen

A. For dem som ønsker å gi Ellen G. White større autoritet enn Bibelen

B. For dem som ønsker å forkaste Ellen G. White

Oppsummering av konklusjonene basert på kapitlene 1 til 6

Daniel 8,14

Betydningen av 1844

Ballenger og Fletcher

Den undersøkende dom

Fortolkningen av apokalyptisk profeti

Den gjentatte oppfyllelsen av profetien og de profetiske forbildene

Ellen G. White

Syvendedags-adventismens unike karakter

Fotnoter

Tillegg

1. Sitater fra kirkens ledere angående autoritet, inspirasjon og feiltagelser hos Ellen G. White.

2. Hovedkildene i kapitlene om helligdommen i *The Great Controversy*.
3. Ellen G. White og eksegese.
4. En analyse av "profetisk spenning" i eskatologien hos Ellen G. White.
5. Ellen G. White og anklagen om plagiat.

ELLEN G. WHITES PROFETISKE FORTOLKNING I THE GREAT CONTROVERSY

I sin introduksjon til det siste bind av Konflikt-serien skrev Ellen G. White:

I umiddelbar forbindelse med scenene fra Guds store dag, lofte Herren ved profeten Joel en spesiell utgytelse av sin Ånd, Joel 3,1. Denne profetien fikk delvis sin oppfyllelse ved utgytelsen av Ånden på pinsedagen, men den vil få sin absolutte oppfyllelse i den guddommelige kraft som vil følge det avsluttende verk i forkynnelsen av evangeliet.¹

Dette er en kunngjøring av et viktig prinsipp. Profeteier om "den store dag," d.v.s. de siste øyeblikkene før Kristi gjenkomst har ofte først en "delvis oppfyllelse," og så til slutt en "fullstendig oppfyllelse." Les også om "Profetiene som ble oppfylt ved utgytelsen av tidligregnet ved begynnelsen av evangeliets forkynnelse og som skal gjentas ved senregnet ved dets avslutning."²

Fra selve åpningskapitlet i boken finner vi prinsippet eksemplifisert. Det er vår Herres tale om hans gjenkomst som er brukt i de første kapitlene i *Great Controversy (Mot historiens klimaks)* som kalles "Kristi kjærlighet og langmodighet" om Jerusalems ødeleggelse. Gjentatte ganger har Ellen G. White i dette kapitlet påpekt at Matt.24, Mark.13 og Luk.21 fikk sin første oppfyllelse i år 70 e.Kr., men har ennå ikke fått sin fullstendige oppfyllelse. Vi leser for eksempel på side 20 i *Mot historiens klimaks*:

Frelserens profeti om straffedommen over Jerusalem kommer til å få en ny oppfyllelse. Den forferdelige ødeleggelsen av Jerusalem var bare en svak skygge av denne. I skjebnen som rammet den utvalgte byen, kan vi se straffen over en verden som har forkastet Guds nåde og trådt hans lov under føtter. De menneskelige lidelser som verden har vært vitne til gjennom mange århundrer med forbrytelse og synd, er i sannhet trist. Hjertet blir sykt, og tanken svimler når en betrakter dette. At menneskene har forkastet Herrens autoritet, har brakt fryktelige følger. Men fremtiden viser et enda mørkere bilde. Beretningen om fortiden beskriver den lange rekke av opprør, stridigheter, omveltninger, «slagtummelen», hvor hvert klesplagg er «tilsølt med blod» (Es.9,5). Men hva er dette sammenlignet med redslene på den dag da Guds hemmende Ånd blir tatt vekk fra de ugudelige og ikke lenger avverger følgene av menneskelig lidenskap og den ondes vrede! Da kommer verden i en grad som aldri før til å se fruktene av Satans herredømme.³

I kapitel 2 på side 21 finner vi prinsippet anvendt igjen.

Jesus fortalte sine disipler om Jerusalems skjebne og om begivenhetene i

forbindelse med sitt annet komme. Samtidig forutsa han de erfaringer hans folk skulle gjennomgå i tiden fra hans himmelfart og til hans gjenkomst i makt og herlighet for å utfri dem. Fra Oljeberget så Frelseren for seg de stormer som den apostoliske menighet snart skulle bli utsatt for. Han lot sitt blikk trenge enda lenger inn i fremtiden, til de store ødeleggende trengsler som ville ramme hans tilhengere i kommende århundrer med mørke og forfølgelse. I noen få korte og meget betydningsfulle setninger forutsa han de prøver som verdens herskere ville føre over Guds menighet. (Matt.24,9. 21.22.) Kristi etterfølgere ville bli nødt til å gå den samme ydmykelsens, forhånelsens og lidelsens sti som deres Herre hadde gått. Det samme fiendskap som verdens frelser ble utsatt for, ville alle de som kom til å tro på hans navn, også få føle.

De opplevelser den kristne menighet gikk igjennom, bekreftet Frelserens ord. Verdens og mørkets makter samlet seg mot Kristus og forfulgte hans tilhengere. Hedenskapet innså at dersom evangeliet skulle seire, ville det bety at dets egne templer og altere ble utslettet. Derfor samlet det sine krefter for å utrydde kristendommen. Forfølgelsens ild ble tent.⁴

Vi skal være klar over at Bibelen har selv hovedsakelig den store endetidsforfølgelsen i tanke, selv om det likevel legitimt å anvende det på alle mindre kriser som var gått forut for dette, som også Ellen G. White gjør.

Vi går nå til det følgende kapitlet på side 27, og finner nok et eksempel på bruken av det apotelesmatiske prinsipp.

I sitt annet brev til tessalonikerne forutsa apostelen Paulus det store frafallet som ville føre til at pavemakten ble opprettet. Han skriver at før Herrens dag kommer, «må frafallet komme, og syndens menneske åpenbares, for-tapelsens sønn, han som står imot og opphøyer seg over alt som kalles Gud eller helligdom, så han setter seg i Guds tempel og gir seg selv ut for å være Gud». Videre forteller han sine brødre at «lovløshetens hemmelighet er alt virksom». (2.Tess.2,3. 4. 7.) Allerede på dette tidlige tidspunkt så han at det listet seg inn i menigheten visse villfarelser som ville berede veien for opprettelsen av pavedømmet.

Litt etter hvert gjennomførte lovløshetens hemmelighet sitt forførende, gudsbespottelige verk. I begynnelsen var det stille og listig, deretter mer åpenlyst, etter hvert som den gikk frem i styrke og vant innpass i menneskenes sinn. Nesten umerkelig trengte hedenske skikker inn i den kristne kirke. Tilbøyeligheten til å gå på akkord og til å vike av fra den sanne tro ble i en viss tid holdt tilbake. Det skyldtes de fryktelige forfølgelser som menigheten ble utsatt for under hedenskapet. Men da forfølgelsene stanset og kristendommen fikk innpass i kongelige hoff og palasser, byttet den Kristi og apostlenes enkelhet og ydmykhet med hedenske presters og herskeres stolthet og prakt. I stedet for Guds befalinger ble menneskelige teorier og overleveringer innført. Da Konstantin den store gjennomgikk sin såkalte omvendelse i begynnelsen av det fjerde århundret, vakte det stor glede.

Verden iførte seg rettferdighetens kappe og trådte inn i menigheten. Fra nå av hadde ødeleggelsesverket stor fremgang. Under utseendet av å være beseiret vant hedenskapet seier. Dets ånd hersket i kirken. Dets lærdommer, seremonier og overtroiske skikker ble innført i tro og gudsdyrkelse av dem som bekjente seg til å følge Kristus.

Resultatet av denne overenskomst mellom hedenskap og kristendom ble utviklingen av det «syndens menneske» som er omtalt i profetien. Det er den makt som setter seg opp imot Gud og opphøyer seg over ham. Dette gigantiske falske religionssystem er et mesterstykke fra Satans hånd – et vitnesbyrd om hans anstrengelser for å sette seg selv på tronen og herske over jorden etter sin egen vilje.⁵

Hele dette kapitlet anvender 2.Tess.2 på det frafallet i de første århundrene av den kristne tidsalder som førte til opprettelsen av pavedømmet. Det er intet i dette kapitlet som tyder på at profetien har en oppfyllelse til med en ennå større utstrekning og betydning. Men når vi vender oss til slutten av boken, finner vi nettopp en slik forkynnelse av den samme forfatteren. Legg merke til dette på side 357 i *Mot historiens klimaks*:

Fryktelige og overnaturlige tegn, som vitner om onde ånders makt til å gjøre mirakler, vil snart bli åpenbart i himmelen. Djevelånder går ut til kongene og hele jordens befolkning for å forføre dem. Energisk søker de å overtale menneskene til å forene seg med Satan i hans siste kamp mot himmelens regjering. Slik blir både regjeringer og undersåtter bedratt. Personer gir seg ut for å være Kristus selv og gjør krav på den ære og tilbedelse som tilkommer verdens forløser. De gjør vidunderlige helbredelser og mirakler. De påstår også at de har åpenbarelses fra himmelen som motsier Skriftens vitnesbyrd.

Som kronen på verket i forførelsens store drama vil Satan til sist fremstille seg som Kristus. Menigheten har lenge bekjent at ved Kristi komme skal deres håp bli oppfylt. Nå vil den store bedrager vise at Kristus er kommet. Flere steder omkring på jorden fremstiller han seg som et majestetisk vesen av blendende skjønnhet i likhet med beskrivelsen av Guds Sønn som Johannes gir i Åpenbaringen (Åp.1,13-15). Den herlighet som omgir ham, overgår alt hva dødelige mennesker ennå har sett. Et seiersrop lyder gjennom luften: «Kristus er kommet! Kristus er kommet!» Folket kaster seg i tilbedelse ned for ham mens han løfter sine hender og uttaler en velsignelse over dem, slik som Kristus velsignet sine disipler da han var på jorden. Hans stemme er bløt og dempet, men likevel melodisk. Vennlig og sympatisk forkynner han noen av de nådige, himmelske sannheter som Frelseren forkynte. Han helbreder også folkets sykdommer. Og så – etter å ha påtatt seg Kristi karakter, påstår han at han har forandret sabbaten til søndagen og befaler at alle skal holde den dag hellig som han har velsignet. Han erklærer at de som fortsetter å holde den syvende dag hellig, spotter hans navn fordi de nekter å lytte til hans engler som han har sendt til dem med lys og

sannhet. Dette er en sterk og nesten overveldende forførelse. Som samaritanene ble bedratt av trollmannen Simon, slik vil mengden fra den største til den minste gi akt på disse trolldomskunster og si: «Han er Guds kraft som kalles den store.» (Ap.gj.8,10.)

Men Guds folk vil ikke bli ført vill. Denne falske Kristi lære er ikke i harmoni med Skriften; Hans velsignelse blir uttalt over dem som tilber dyret og dets bilde – mens Bibelen sier at Guds ublandede vrede blir utgytt over dem.⁶

Legg merke til at Satan nå er ”den falske Kristus,” ikke pavedømmet og frafallet som her er forutsagt i forbindelse med den siste prøven. Det er ”den sterkeste forførelsen” som tar verden til fange.⁷ Andre steder i den samme boken er denne andre anvendelsen av 2.Tess.2. Vi finner det på side 320:

Paulus vitner om at før Kristi gjenkomst skal lignende åpenbareelser av Satans kraft vise seg. Forut for Herrens komme skal folk få se «Satans kraftige virksomhet, med all løgnens makt og tegn og under, og med all urettferdighetens forførelse». Når Johannes beskriver den undervirkende makt som skal åpenbares i den siste tid, sier han: «Det gjør store tegn, så at det endog får ild til å falle ned fra himmelen på jorden for menneskenes øyne. Og det forfører dem som bor på jorden, for de tegns skyld som er det gitt å gjøre.» (2.Tess.2;9-10; Ap.13,13-14.) Det som er forutsagt her, er ikke bare bedrag. Menneskene blir forført ved de mirakler som Satans redskaper har makt til å gjøre, ikke ved dem som de bare gir seg ut for å gjøre.⁸

Og legg merke til det som står på side 341:

Alltid når man gjør særlige anstrengelser for å fremme Guds verk, setter også mørkets fyrste i gang en økt, intens aktivitet. Nå anstrenger han seg til det ytterste i forberedelsen til den siste kamp mot Kristus og dem som følger ham. Snart står vi overfor den store og siste forfølgelse. Antikrist skal utføre sine undergjerninger for våre øyne. Likheten mellom det falske og det sanne blir så stor at det er umulig å skjelne mellom dem uten ved hjelp av Den hellige skrift.⁹

Denne doble anvendelsen av 2.Tessalonikerbrev er lenger blitt erkjent av adventist- teologer og er omtalt gjentatte ganger i *Review*, og dessuten i *SDA Bible Commentary*.

Det er i forbindelse med Kristi andre komme at Ellen G. White spesielt bruker profetien. Hun anvender Åp.11 på den franske revolusjon, som falt sammen med åpningen av Daniels forseglede bok, de forutsagte tegn på himmelen som ble anvendt på den berømte mørke dagen i 1789, og meteorregnet i 1833, den profetiske lignelsen i Matt.25,1-13 er brukt til å forutsi 1844-bevegelsen, og Dan.8,14, 7,9-13 og Mal.3,1.4 er tolket på lignende måte.

Likevel er det ganske opplagt at Ellen G. White ikke så på disse oppfyllelsene som den endelige fullbyrdelsen av de respektive beskrivelsene i Bibelen. Den franske

revolusjon blir fremstilt som "en," (ikke "den") "slående oppfyllelse av profetiene i Åp.11. Men i *Testimonies* 4,594-595 har vi nå en mer signifikant anvendelse.

Før Kristus kommer i himmelens skyer med kraft og stor herlighet, vil menneskene bli perverse i ånden og vende seg bort fra sannheten til fabler. Menigheten vil oppleve vanskelige tider. Den vil profetere kledd i sekk. Men selv om den må møte villfarelser og forfølgelser, selv om den må ta opp kampen med vantroen og de frafalne, så vil den likevel med Guds hjelp knuse Satans hode. Herren vil ha et folk så trofast som stål, og med en tro som en klippe av granitt. De skal være hans vitner i verden, hans redskaper til å kunne gjøre et spesielt herlig arbeid i tiden for hans forberedelse.¹⁰

Likedan på et annet sted brukte Ellen G. White himmeltegnene på fremtidige begivenheter som skulle være en del av det sammensatte bildet på Kristi andre komme. Hun tolker igjen lignelsen i Matt.25,1-13 i *Christ's Object Lessons* eskatologisk, og ser bort fra oppfyllelsen under Miller-bevegelsen. "Midnattsropet" fra 1844 var den første oppfyllelsen av den andre engels budskap. Men den "fullstendige oppfyllelsen" er ennå fremtidig. Se *Mot historiens klimaks* side 228:

Den annen engels budskap i Åpenbaringen 14 ble først forkynt sommeren 1844. Det passer på den tid hovedsakelig på menighetene i De forente stater, hvor budskapet om dommen var blitt mest forkynt og mest alminnelig forkastet, og der frafallet i menighetene hadde vært voldsomt. Men den annen engels budskap ble ikke fullstendig oppfylt i 1844. Menighetene erfarte på den tid et moralsk fall fordi de forkastet budskapet om Kristi annet komme. Men fallet var ikke fullstendig. Fordi de har fortsatt å forkaste de særskilte sannhetene som hører vår tid til, er de sunket dypere og dypere. Men vi kan ennå ikke si at Babylon er falt, fordi den har gitt alle folk å drikke av sitt horeris giftige vin. Den har ennå ikke fått alle folk til å gjøre det. Verdsligheten og likegyldigheten for de sannheter som skal prøve menneskene i vår tid, finnes i de protestantiske samfunn og øker i alle land innenfor kristenheten. Disse menigheter er under den annens engels fryktelig dom. Men frafallet har ennå ikke kulminert.

Bibelen forteller at før Herren kommer, skal Satan virke med «all løgnens makt og tegn og under, og med all urettferdighetens forførelse». Og de som «ikke tok imot kjærlighet til sannheten, så de kunne bli frelst», ville bli et bytte for «kraftig villfarelse, så de tror løgnen». (2.Tess.2.9-11.) Babylons fall blir ikke fullstendig før denne tilstanden har oppstått, og menighetens tilknytning til verden er blitt fullstendig overalt i kristenheten. Denne forandringen foregår gradvis, og den fullkomne oppfyllelse av Åp.14, 8 hører ennå fremtiden til.¹¹

*Når dette er tilfellet, er det ikke underlig å finne at Ellen G. White også kunne bruke Dan.8,14 eskatologisk ved ikke bare å peke på 1844, men også på den "endelige renselsen av universet fra synd og syndere."*¹² Dette er i full harmoni med hennes bruk av profetien på den tofoldige måten fra det første kapitlet til det siste i *Great Controversy*. Vi har tapt mye på ikke å akte på Frelserens oppfordring til å få øye på

Guds hele råd: "Det er *atter* skrevet ...(Matt.4,7). Man bør sammenligne det som står skrevet om begrepet vindikasjon, renselse og gjenopprettelse i *Patriarchs and Prophets*, side 358 med de siste tretten sidene i *Great Controversy*. De forklarer den endelige oppfyllelsen av Dan.8,14 ved verdens ende.

Alle disse illustrasjonene støtter vår konklusjon at *Great Controversys* profetiske innhold hovedsakelig er en oppsummering av pionerenes utleggelse fra det 19.århundret, tolkninger som var på sin plass på deres egen tid, men på ingen måte var inspirasjonens siste ord, og slett ikke fullstendig. Å se bort fra antydningene i den samme boken om den mer fullstendige oppfyllelsen av endetidsprofetiene er å gå glipp av mye, og kan bety skipbrudd for mange.

OPPSUMMERING AV ELLEN G. WHITES APOTELESMATISKE ANVENDELSER I PROFETIENE

Matt.24: Anvendt på år 70 e.Kr., middelalderen og Kristi andre komme, *Desire og Ages*, 628 og 631.

2.Tess.2: Anvendt på den pavelige Antikrist og Satans forfalskning.
Matt.25,1-13: Den lukkede dør:

Først anvendt på avslutningen av prøvetiden i 1844. Se *Great Controversy*, side 429, brev til Joseph Bates av 13. juli 1847. Døren var lukket da Jesus reiste seg fra sin trone som mellommann, og gikk inn i Det aller helligste som brudgom for å motta sitt rike.

For det andre er det anvendt på avslutningen av tjenesten i den første avdeling, se *Great Controversy*, side 428-429.

For det tredje er det anvendt på avslutningen av prøvetiden ved verdens ende. Se *Christ's Object Lessons* s. 412 og *Great Controversy*, side 428.

Brudgommens komme:

Først anvendt på budskapet i 1844. Se *Great Controversy*, side 426.

For det andre anvendt på Kristi gjenkomst ved verdens ende. Se *Christ's Object Lessons* s. 405-421.

Middnattsropet:

Først anvendt på budskapet i 1844. Se *Great Controversy*, side 427.

For det andre er det anvendt på det høye rop ved verdens ende. Se *Christ's Object Lessons* s. 412, 414, 415 og 147.

Bruden:

Først anvendt på Den hellige stad. Se *Great Controversy*, side 427.

For det andre, på menigheten. *SDA Bible Commentary*, 7,985-986, *Christ's Object Lessons* s. 421.

Åp.7,1-4: Beseglingen:

Først anvendt på antagelsen av sabbaten fra 1845 av. *Early Writings*, s. 44.

For det andre, anvendt på beseglingen ved tidens slutt like før prøvetidens avslutning. Se *Great Controversy*, side 613.

Rystelsen:

Først anvendt på årene umiddelbart etter 1844. *Early Writings*, s. 50. Senere anvendt på fremtiden. *Testimonies* 5,80-82.

Åp.14,6-7: Den første engels budskap:

Først anvendt på Miller-bevegelsen. *Early Writings*, s. 232-237.

Senere brukt på adventbudskapet inntil tidens ende. *Great Controversy*, side 450, 453 og 425.

Åp.14,8: Den andre engels budskap:

Først anvendt på midnattsropet i 1844 og de protestantiske kirkenes fall.

For det andre, anvendt på det høye rop, og alle kirkenes fall i hele verden. *Great Controversy*, side 389-390.

Åp.11,19: Åpningen av det himmelske templet:

Først anvendt på 1844. *Great Controversy*, side 433.

For det andre brukt på verdens ende. (Review and Herald, 23.nov. 1905, s.17, Lesning for bønneuken, 2.des. 1905, *Early Writings*, s. 36.

Åp.11,7-11: Forfølgelsen av de to vitnene:

Først anvendt på fortiden, med høydepunktet i 1793. *Great Controversy*, side 265 ff.

For det andre brukt på fremtiden. *Testimonies* 4,594. (Jfr. Education s. 228).

Åp.6,12-13: Himmelske tegn anvendt på fortiden, men også på Kristi gjenkomst.

Mal.4,5-6: Først brukt om døperen Johannes, og for det annet på Adventbevegelsen, Se *Desire of Ages*, s. 101.

Dan.8,14: Renselsen av helligdommen.

Først forstått som at jorden skulle renses med ild. Dette var Ellen Harmons forståelse under Miller-bevegelsen før hun fikk profetiens gave.

For det andre ble det forstått som renselsen fra oppbevarte synder. *Great Controversy*, side 480.

For det tredje, som renselsen av universet fra synd og syndere. Patriarchs and Prophets. s. 358, *Great Controversy*, side 666-678.

3.Mos.16: Soningsdagen.

I årene 1844-1857 forsto man det slik at det var "renselsen av den himmelske helligdom."

Fra 1857 og fremover ble den spesielt anvendt på den undersøkende dom.

Senere sitater fra 1890 og fremover ble det anvendt på hele den kristne tidsalder, med sitt klimaks i dommen ved Kristi gjenkomst, og ved slutten av millenniumet. Se diskusjonen i vår neste seksjon.

MERK: Siden vi ikke lenger forkynner 1844 i forbindelse med Matt.25 og den lukkede dør (som en tolkning av den teksten), så er det like god grunn til å anvende de andre tekstene inkludert Dan.8,14 og 3.Mos.16 eskatologisk. Bare en slik anvendelse vil faktisk fullt ut oppfylle disse bibeltekstenes krav.

Både Ellen G. White og andre profeter talte alltid med henblikk på Guds folks guddommelige ideal. En slik plan var betinget av menighetens troskap. Israel kunne ha gått inn i det lovede land på mindre enn to uker, men det tok over førti år å innta denne arven deres. I Det nye testamente finner vi gjentatte ganger Herrens løfte om hans snarlige gjenkomst til den samme generasjonen. Igjen var disse løftene gitt på betingelser. I 1844 og de følgende år brukte Ellen G. White Bibelen på samme måte med løfte om umiddelbar hvile i herlighet, og ende på all synd og sorg. Den siste dommen var kommet, og øverstepresten var i ferd med å avslutte sin midlertjeneste. I Ellen G. Whites skrifter finner vi gjentatte ganger disse betingelsene understreket. (Se kapitlene 37 og 38 i Frooms bok *Movement of Destiny*.)

Da den første generasjon av adventister var passert, begynte Ellen G. White å anvende de samme elementene i Bibelens profetier på fremtiden. Vi ble fortalt at vi ville måtte vandre i ødemarken i denne verden i mange år på grunn av vår ulydighet. Hverken den nye anvendelsen av beseglingen, rystelsen, den fremtidige åpningen av templet i himmelen, og heller ikke den fremtidige renselsen av helligdommen gjorde hennes tidligere uttalelser uaktuelle, fordi disse var gitt på betingelser i henhold til det apotelesmatiske prinsipp. Men vi tar feil nå dersom vi ønsker å klamre oss til en bruk av

tekstene som ikke lenger er saklig begrunnet, og overser "den nærværende sannhet." Hennes bruk av en todelt helligdom på grunnlag av hennes syner om Det aller helligste er også forståelig fordi våre pionerer på den tiden forsøkte å finne en mening med skuffelsen i 1844. Det er ikke lenger til noen nytte for et folk som hadde over hundre år på seg til å lære fra Det nye testamente betydningen av paktskisten og nådestolen i den himmelske tronsal. Per i dag burde den fulle betydningen av Israels helligdom og seremonien på Yom Kippur ha gått opp for oss med sine stråler av herlighet fra "det evige evangelium" om rettfærdiggjørelse ved tro som er "den tredje engels budskap i sannhet" (*Selected Messages*, bind 1 side 372). Se også *Manuscript 36*, 1890.

BRYLLUPET I MATT.25,10 OG GREAT CONTROVERSY

I denne og den følgende seksjonen (om himmeltegnene) vil vi gjerne illustrere det apotelesmatiske prinsipp som ble vist på de foregående sidene, og som ble brukt av Ellen G. White i *Great Controversy (Mot historiens klimaks)* og andre steder.

Etter skuffelsen i 1844 fant den lille gruppen med adventister trøst i den tanken at Jesus virkelig hadde gjort alt det som var forventet av ham. Han hadde kommet, ikke til jorden, men til Det aller helligste for å motta riket fra sin Fader. Dette var bryllupet som er omtalt i Luk.12,36 og Matt.25,10. Det var identisk med Dan.7,13-14.

Joseph Turner, S.S.Snow, David Arnold og paret White med flere skrev om dette emnet. Legg derfor merke til dette fra *Great Controversy*, sider 426-427 (*Mot historiens klimaks*, sidene 249-250).

Brudgommens komme som er omtalt her, finner sted før bryllupet. Bryllupet er her et bilde på at Kristus overtar sitt rike. Den hellige stad, det nye Jerusalem, som er hovedstaden og representerer riket, kalles «bruden, Lammets hustru». Engelen sa til Johannes: «Kom, jeg vil vise deg bruden, Lammets hustru.» «Han førte meg i ånden bort på et stort og høyt fjell og viste meg den hellige stad Jerusalem, som steg ned av himmelen fra Gud.» (Åp.21,9 og 10.) Det er derfor klart at bruden er en fremstilling av den hellige stad, og de jomfruer som går ut for å møte brudgommen, er et symbol på menigheten. I Åpenbaringens bok sies Guds folk å være gjester ved bryllupsnattverden. (Åp.19,9.) Når de er gjester kan de ikke samtidig være bruden. Ifølge profeten Daniel vil Kristus motta «herredømme og ære og rike» av Den gamle av dager i himmelen. Han skal ta imot det nye Jerusalem, hovedstaden i hans rike, «gjort i stand som en brud som er prydet for sin brudgom». (Dan.7,14; Åp.21,2.) Når han har tatt imot riket, kommer han i sin herlighet som kongers Konge og herrers Herre for å forløse sitt folk. De skal «sitte til bords med Abraham og Isak og Jakob i himlenes rike» for å ta del i Lammets bryllupsnattverd. (Matt.8,11 og Luk.22,30)

Sammenlign med Snows ord:

Men mens de sov når det gjaldt spørsmålet om *tid*, som da var så viktig, og ikke forsto hvor nær den store begivenheten var den sommeren i 1844, da lød midnattsropet – "Se brudgommen kommer, gå ham i møte!" Men hvem

var det som ropte? Ikke jomfruene, hverken de kloke eller de dumme, for de sov. Det kunne ikke ha vært noen annen enn Elia, vekteren, (Snow) som ikke sov på sin post. Tidspunktet som budbringeren forkynte, og som var bevist ved hjelp av Bibelen og historiske fakta, var den tiende dagen i den jødiske måned – soningsdagen og lyden av basunen markerte jubelåret 1844. Og i overensstemmelse med *denne fastsatte tid*, kom brudgommen til bryllupet. Vår Herre og Frelser inntok tronen i sitt evige rike, og er nå kongers Konge og herrers Herre. Kraften i dette ropet vekket jomfuene av deres søvn, så de sto opp og gjorde sine lamper i stand. Med andre ord begynte adventistene, som de ble kalt, å gjøre seg rede åndelig for Herrens komme. De eldre brødrene som skulle gjøre brudgommen i stand sto opp og lukket døren for den evangeliske tidsalder. Den eneste frelsende nåde som kan oppnås fra Gud etter den store krisen er passert, er ved Elias forkynnelse i den delen av tiden da alt skal fullbyrdes og alle ting skal gjenopprettes.¹³

Denne læren at Kristi bryllup er hans usynlige mottakelse i sitt rike, og som begynner med 1844, er verd å se nærmere på. Det er et rent påfunn når det gjelder kristen tolkning av de bibeltekstene det henvises til. Dette motbeviser den naturligvis ikke.

Det ser ut til å være nødvendig å skille mellom Kristus som konge og Kristus som brudgom. Kristus tiltrådte sitt kongedømme før hans tjeneste i den himmelske helligdom som øversteprest etter Melkisedeks vis (som var både prest og konge). Dette forteller Hebreerbrevet oss flere ganger. Se 2,9, 4,16, 7,1-3 og 8,1.

Matt.28,18 siterer Dan.7,14 der den fremstiller Kristus som En som har fått all makt av sin Fader. Åp.3,21 forsikrer oss at han sitter på tronen etter sin seierrike jordiske tjeneste. Alle ting er blitt underlagt Kristus. 1.Kor.15,27. Åp.12,10 sier noe om tiden da Satan ble beseiret ved korset.

Og jeg hørte en høy røst i himmelen si: Fra nå av tilhører frelsen og styrken og riket vår Gud, og makten hans salvede, for våre brødrers anklager er kastet ned, han som anklaget dem for vår Gud dag og natt. (Åp.12,10)

Men det skal komme en tid da Kristi autoritet skal bli visuelt til stede på jorden. Hans styre skal bli synlig, og hans rett som er blitt utfordret vil bli gjenvunnet. Åp.11,15 peker på denne tiden. En del av gleden er når Kristus mottar sin brud, menigheten. Både kirken og det nye Jerusalem kalles bruden, den andre bare i den betydning at den er et hjem for den førstnevnte. Se Åp.19,7-8, som forsikrer oss at bruden består av dem som har gjort seg rede ved å motta det fine lin som er rettferdighet tildelt de troende. *Denne teksten legger også vekt på at bryllupet følger Harmageddon og Kristi andre komme, og ikke 1844.*

Matt.25 begynner med "da," og vi må merke oss klimaks i det foregående kapitlet som taler om Kristi komme. Det går ikke an å unngå poenget, at Matt.25,1-13 dreier seg om Kristi synlige komme. I et jødisk bryllup gikk brudgommen sammen med sine venner etter solnedgang til brudens hjem for å hente henne. Bruden dro da til brudgommens hus i følge med sine venner til bryllupsmåltidet.

Hvis man påstår at Åpenbaringen sier at de hellige er gjester, og derfor ikke samtidig kan presenteres som bruden, er det å glemme den naturlige billedbruken i Bibelen. Denne situasjonen er ikke vaskeligere å forstå enn når det sies at Lammet "tok

i mot” boken fra Faderens hånd, og som i den samme boken er fremstilt som prest og konge (kapitel 1), og en mektig kriger (kapitel 19). Lignelser er ikke allegorier, og det er ikke noe mer krav til en lignelse enn det er til et forbilde, at alt skal gå på to bein.

Forfatteren av *Christ's Object Lessons (Ord som lever)* tolker historien slik:

Mens Kristus satt i selskapet og ventet på brudgommen, fortalte han sine disipler historien om de ti jomfruer, og ved deres erfaring illustrerte han menighetens erfaring *der den skal leve like før hans andre komme*. (side 406)

Slik er det med kirken som lever like før Kristi andre komme. (side 408)

Den siste store prøven kommer ved *slutten av menneskenes prøvetid*, når det er for sent for sjelen å få tilfredstilt sitt behov. (side 412)

Brudgommen kommer ved midnatt – den mørkeste timen. slik vil Kristi komme finne sted i den mørkeste perioden i jordens historie. (side 414)

...de går fram for å møte brudgommen...Lammets bryllup er kommet, og hans brud har gjort seg rede...Og han sa til meg: Skriv! For saling er de som er kalt til Lammets bryllupsnattverd. (side 421)

SDA Bible Commentary har følgende kommentar til Åp.19,7-8, fra Ellen G. White:

”Menigheten er bruden, Lammets hustru.” Brev 29, 1902

”Menigheten er bruden, Lammets hustru...hun er en konges brud.” Brev 177, 1901.

”Menigheten er Kristi brud...” Brev 123 ½ 1898.

Denne bruken av lignelsen om jomfruene og Kristi bryllup i forbindelse med hans annet komme i stedet for 1844, er absolutt etter Skriftens ord. Anvendelsen av lignelsen på 1844 dreier seg om et prinsipp, og ikke en tolkning av tekstens egentlige betydning. *I betraktning av det som står i Great Controversy s. 428 (Mot Historiens Klimaks) som setter likhetstegn mellom renselsen av helligdommen og brudgommens komme, må vi i begge begivenhetene heller se fremtidige hendelser enn prinsipielle paralleller i fortiden.*

Slik er både adventistenes tolkning av Matt.25,1-13 og dens likhet med Dan.8,14 (den undersøkende dom) laget for å møte skuffelsen, og er ikke bibelske.

TEGNE I SOL, MÅNE OG STJERNER, OG JORDEN IFØLGE ELLEN G. WHITE

Hensikten med dette lille studiet, som med de andre i dette kapitlet, er å vise at vår vurdering av den undersøkende dom som forkynnes i *Great Controversy* ikke må ses atskilt fra andre tolkninger i den samme boken, som Matt.25,1-13, den sjette basun, den

franske revolusjon og tegnene på omveltninger i himmelen og på jorden.

Vi vil gjerne undersøke pionerens syn på den sist nevnte forutsigelsen – at tegnene i sol, måne, stjerner og på jorden, alle ble oppfylt ved slutten av 1833.

Dette er de viktigste bibeltekstene:

Derfor vil jeg ryste himmelen, og jorden skal beve og fare opp fra sitt sted ved Herrens, hærskares Guds harme og på hans brennende vredes dag. (Jes.13,13)

Og hele himmelens hær skal smuldre bort, og himmelen rulles sammen som en bokrull, og all dens hær skal visne og falle ned, som bladene faller av vintreet og det visne løv av fikentreet. (Jes.34,4)

Og Herren skal brøle fra Sion, og la sin røst høre fra Jerusalem, og himmel og jord skal skjelve, men Herren er en tilflukt for sitt folk og et vern for Israels barn. (Joel 3,22)

Men straks etter de dagers trengsel skal solen bli formørket, og månen ikke gi sitt skinn, og stjernene skal falle ned fra himmelen, og himmelens krefter skal rokkes. (Matt.24,29)

Men i de dagene, etter den trengselen, skal solen bli formørket og månen ikke gi sitt skinn, og stjernene skal falle ned fra himmelen, og himmelens krefter skal rokkes. (Mark.13,24-25)

Og det skal skje tegn i sol, måne og stjerner, og på jorden skal folkene engstes i fortvilelse når hav og brenninger bruser, mens mennesker faller i avmakt og gru for det som kommer over jorderike, for himmelens krefter skal rokkes. (Luk.21,25-26)

Hans røst rystet den gang jorden, men nå har han lovt og sagt: Ennå en gang vil jeg ryste ikke bare jorden, men også himmelen. (Hebr.12,26)

Og jeg så da det åpnet det sjette segl. og se, det ble et stort jordskjelv, og solen ble sort som en hårsekk, og hele månen ble som blod, og stjernene på himmelen falt ned på jorden, likesom et fikentre kaster sine umodne fikener ned når det rystes av en sterk vind. (Åp.6,12-14)

Og Guds tempel i himmelen ble åpnet, og hans pakts ark ble sett i hans tempel, og det kom lyn og røster og tordener og jordskjelv og svært hagl. (Åp.11,19)

Vi bør legge merke til følgende særtrekk ved disse tekstene:

1. De dreier seg alle om Herrens dag.
2. Tegnene kommer ikke alltid i den samme orden. I Jes.13 nevnes stjernene først, og så tegnet i solen, mens Joel nevner jordskjelvet først, så rystelsen av himmelens krefter, tegnene i sol, måne og stjerner – i den rekkefølgen. Se Joel 2,10. På

den måten ser vi at tegnene finner sted samtidig, ikke atskilt med tiår eller sekler.

3. Når Kristus gikk igjennom disse tegnene i talen på Oljeberget, siterte han fra Det gamle testamente fra Joel og Jesaja.

4. Han erklærte at "i de dager, etter denne trengselen, skal solen formørkes og månen ikke gi sitt skinn, og stjernene skal falle ned fra himmelen og himmelens krefter skal rokkes. Og da skal de se Menneskesønnen komme...(Mark.13,24-25)

Legg merke til at "i de dager" innbefatter alle tegnene ved selve Kristi gjenkomst. Alt for ofte har vi påstått at den mørke dagen kom etter trengselen i middelalderen, og før slutten på de 1260 årene. Faktum er at stjernefallet sies også å finne sted "i de dager" – og likeså Kristi gjenkomst. Vår påstand som plasserer begynnelsen på disse tegnene før 1798 er ganske uklok.

Disse tegnene dukker opp igjen i Bibelens siste bok. Der beskrives det siste store jordskjelvet som et skjelv som ryster hvert fjell og hver øy – et som er større enn noe tidligere jordskjelv. Se Åp.16,18,ff. Dette passer slett ikke på jordskjelvet i Lisboa. Det jordskjelvet som danner klimaks i jordens historie er knyttet til den syvende plage – det "store haglet" – ikke bare nevnt i Åp.16, men også i andre tekster, der iblant Åp.11,19. For å gi Åp.6,12-14 en annen anvendelse enn Åp.11,19 og 16,17-21 er ikke legitim eksegese.

Det er klart fra Åp.16,17-21, Jes.34,1-10 og Joel kap.2 og 3, at tegnene tilhører Herrens dag, de syv siste plagers dag, Guds endelige vrede over de onde. Enhver plassering av dem før den tiden er bare en apotelesmatisk oppfyllelse, og ikke en absolutt fullbyrdelse som vil være en del av den siste store dag. Ellen G. White erkjente også dette. Se *Great Controversy*, s. 640-642 (*Mot historiens klimaks*) og *Early Writings* s. 41 (*Herren har vist meg*).

Hva vi her har i *Great Controversy* er derfor henvisninger til jordskjelvet i Lisboa, den mørke dagen, stjernefallet, en anvendelse som passet for de menneskene som dette første gang ble forkynt for – adventister i det nittende århundre. Denne anvendelsen er passé i det tyvende århundre, når vi ser bort fra at dette er et bevis på Guds barmhjertighet og visdom ved å gi tegn på endetiden på forhånd for den generasjonen som grep tak i sannheten om Kristi gjenkomst i den form den fikk i vekkelsen. På samme måte forklarer Ellen G. White i *Great Controversy* andre tekster fra Bibelen som Matt.25,1-13 og Dan.8,14, som var aktuelle for de opprinnelige leserne, men som absolutt ikke er Guds siste ord for oss i dag.

La oss merke oss en av Ellen Whites tidligste kommentarer til dette temaet:

Rystelsen av himmelens krefter

Den 16. desember 1848 ga Herren meg et syn om rystelsen av himmelens krefter. Jeg så at når Herren sa: "Himmelen," da han nevnte tegnene som er beskrevet hos Matteus, Markus og Lukas, så mente han himmelen, og når han sa: "Jorden," så mente han jorden. Himmelenes krefter er solen, månen og stjernene. De råder i himmelen. Jordens krefter er de som hersker på jorden. Himmelenes krefter vil bli rystet ved Guds røst. Da vil solen, månen og stjernene gå ut av sine baner. De vil ikke forsvinne, men bli rystet ved Guds røst.

Mørke, tunge skyer kom opp og tørnet mot hverandre. Atmosfæren delte seg

og rullet tilbake. Da kunne vi se gjennom det åpne felt i Orion, hvor Guds røst kom fra. Den hellige by vil komme ned gjennom dette åpne feltet. Jeg så at jordens krefter nå er i ferd med å bli rystet, og at ting allerede er i ferd med å skje. Krig, rykter om krig, sverd, hungersnød og pest vil først ryste jordens krefter, så vil Guds røst ryste solen, månen, stjernene og jordkloden. Jeg så at rystelsen av kreftene i Europa ikke er, som noen lærer, rystelsen av himmelens krefter, men er rystelsen av de vrede nasjonene.¹⁴

Overskriften "Rystelsen av himmelens krefter" er et sitat fra, eller i det minste en hentydning til Luk.21,26 (og Matt.24,29 og Mark.13,24-25) der vi leser Herrens forutsigelse om "tegn i sol, måne og stjerner" og at "himmelens krefter skal rystes." Det andre utsagnet er en forklaring på det første – for himmelens krefter er (slik det står i *Early Writings*, eller *Herren har vist meg*) solen, månen og stjernene.

Slik står det annerledes i *Early Writings* enn det gjør i *Great Controversy*, s. 306-308 og 332-334 (*Mot historiens klimaks*). Mens kommentarene i *Great Controversy* dreier seg om tegnene i det attende og det nittende århundret – hendelser som allerede var skjedd for Ellen G. White og hennes lesere – anvender *Early Writings*, eller *Herren har vist meg* profetien på fremtiden. *Early Writings*, bruker ikke bare profetien på fremtiden, men tidfester den til Herrens store dag da disse tegnene skal skje når "Herren brøler fra Sion, og lar sin røst høre fra Jerusalem," i følge Joel 2,1, 10, 11, 3,3-4 og 3,16-17. Åp.16,17-20 dekker de samme begivenhetene, forutsier den himmelske røst som sier "det er skjedd," etterfulgt av et jordskjelv og andre tegn i sol, måne og stjerner. I denne siste teksten finner vi at samtidig med himmeltegnene kommer det tegn på terror på jorden der menneskene flykter fra Guds vrede i endetiden. Vi blir uttrykkelig fortalt at dette er tiden for "vredens store dag," d.v.s. Guds og Lammets vrede ved verdens ende.

Den siste setningen i *Early Writings*, s. 41 eller *Herren har vist meg* s. 30, forsikrer oss at før jorden blir rystet av himmelens krefter skjer det en rystelse på jorden i det nasjonene blir vrede. Dette plasserer oppfyllelsen i forbindelse med den syvende basun da denne verdens riker går over til å bli vår Herres rike. Åp.11,18 taler om at folkeslagene er blitt vrede, og legger til at "din vrede er kommet." Det neste verset taler om "lyn, røster, tordener, jordskjelv og et svært hagl" – en parallell til Åp.16,17-21.

Slik er det ikke mulig å flykte unna sannheten i *Early Writings*, s. 41 eller *Herren har vist meg* s. 30, Ellen G. White sier spesielt at hun i synet ble vist at tegnene i sol, måne og stjerner fremdeles lå i fremtiden og ville komme til å være en del av den store dag, som en følge av Guds røst, himmelens svar til de vrede nasjoner.

Men det er et annet trekk som man også skal merke seg. I denne uttalelsen i *Early Writings* ser vi også hvordan Guds profet forkortet perspektivet i sin visjon. Det så ut for henne at de pågående krigene i Europa (1848) var starten på oppfyllelsen av de siste ting. Dette faktum hjelper oss til å forstå hvordan den samme forfatter i *Great Controversy* kunne bruke andre tekster (som Matt.25,1-13 og Dan.8,14 som har sin fullbyrdelse ved verdens ende) på hennes egen tid, selv på 1844 og umiddelbart etterpå. Hva det innebar er mange bemerkelsesverdige ting, og leserne kan tenke ut resten selv.

Men henvisningen til den 11. august 1840 på den siste siden om stjernefallet tilhører ikke minst de samme resonnementer som ved Millers anvendelse av himmeltegnene – noe som er helt illegitimt for vår tid som noen oppfyllelse – men fullstendig

forståelig i det nittende århundre da de troende mente at de sto på kanten av Kristi andre komme. Pionerenes syn på den undersøkende dom må ses i den samme historiske sammenheng og forstås på samme måte.

ELLEN G. WHITE OG SONINGS DAGEN

De fleste adventister er kjent med Ellen G. Whites bruk av soningsdagen i *Great Controversy*, der 1844 og den undersøkende dom står i sentrum. Men det er sjelden man finner noen kyndig person med en senere og annerledes bruk av den samme gammeltestamentlige symbolikken som er brukt av Profetiens ånd. Vi vil gjerne se på en gruppe uttalelser som viser denne senere anvendelsen.

Først to reservasjoner. Ved "senere" mener vi generelt, for opprinnelsen til disse sitatene som ble skrevet etter at Ellen G. White var kommet i sekstiårene, finnes i hennes tidligste bok. For det andre mener vi ikke "motsatt" når vi skriver "annerledes." Vi tror på den andre gruppen av uttalelser, de seneste, for de er mer omfattende, og utfyllende for de tidligere, selv om noen av detaljene åpenbart er "motsatte." Man skal ha klart for seg at det var Ellen G. White som selv forsikret at "...himmelens Gud undertiden besikker mennesker til å forkynne det som anses for å være motsatt av etablert lære."¹⁵ Og:

Enkelte ting må rives ned. Andre ting må bygges opp. De gamle skattene må bli satt på ny i et rammeverk av sannhet. De (adventistpredikantene) skal forkynne Guds ord, deres vitnesbyrd må ikke formes av meninger og ideer som er blitt ansett som sunne, men av Guds ord som lever og blir til evig tid.

Det er blitt vist meg at Jesus vil åpenbare for oss de dyrebare gamle sannhetene i et nytt lys, dersom vi er rede til å motta dem.¹⁶

Her har vi den andre gruppen av uttalelser som dreier seg om soningsdagen som forbilde i en mer omfattende sammenheng enn det som er forklart i *Great Controversy*. Disse sitatene viser til Israels soningsdag, forbildet på forsoningen på korset (og derfor i tråd med *Early Writings*, s. 351 og 252 (*Herren har vist meg*), som erklærer at soningen etter 1844 var "spesiell" og "endelig" og ikke selve *hele* forsoningen). Noen av disse går lengre, og forklarer at soningsdagen peker *både på Kristi første og andre komme*.

Da Kristus fornedret seg selv til å ta på seg menneskeskikkelse, åpenbarte han en karakter som var motsatt av Satans karakter. Men han steg lengre ned på ydmykelsens vei...Likesom øverstepresten la han av sin praktfulle drakt og kledde seg i menneskeskikkelse, og ofret seg, i det han selv var både prest og offer.¹⁷

Likesom øverstepresten utførte sin tjeneste i Det aller helligste, og trådte fram for den ventende forsamlingen i sin prestedrakt, vil Kristus komme for annen gang, kledd i det hviteste hvitt, "så ingen bleker på jorden kan gjøre dem hvitere." Han vil komme i sin egen herlighet og i sin Faders herlighet og hele engleskaren vil følge ham.¹⁸

Fremdeles i menneskeskikkelse steg han seierrik og triumferende opp til

himmelen. Han hadde ført soningsblodet inn i Det aller helligste og stenket det på nådestolen med sin egen klesdrakt, og velsignet folket. Snart vil han komme igjen for annen gang å erklære at det ikke lenger er mere offer for synd.¹⁹

Med en lyd som av noe som rives i stykker blir forhenget i templet revet fra topp til bunn av en usynlig hånd, som åpner opp for folkemassene et sted som er fylt med Guds nærvær. På dette sted hvilte den hellige Sjekina. Her viste Gud seg i sin herlighet over soningslokket. Ingen utenom øverstepresten kunne noensinne trekke forhenget til side som skilte denne avdelingen fra resten av templet. Han gikk inn én gang i året for å gjøre soning for folkets synder. Men, se, dette forhenget er revet i to. Det aller helligste i den jordiske helligdom er ikke lenger hellig.

Alt er skrekk og forvirring. Presten er i ferd med å slakte offerlammet, men kniven faller ut av hans valne hånd, og lammet unnslipper. Typen har møtt motbildet i Guds Sønnns død. Det store offeret er gjort. Veien til Det aller helligste er åpen. En ny og levende vei er beredt for alle. Den syndige og sørgende menneskehet venter på øversteprestens komme. Hittil har Frelseren gjort tjeneste som prest og talsmann i himlenes himler. Det var som om en levende stemme hadde talt til de tilbedende. Det er nå slutt på alle seremonier og ofringer for synd. Guds Sønn er kommet ifølge hans eget ord: "Se, i bokrullen er det skrevet om meg, for å gjøre din vilje, O Gud." "Med sitt eget blod" gikk han "én gang inn i helligdommen og fant en evig forløsning for oss." Hebr.10,7 og 9,12.²⁰

Nådestolen, der Guds herlighet hvilte i Det aller helligste, er åpen for alle som tar imot Kristus som sonoffer for synd, og ved denne midleren bringes de inn til fellesskap med Gud. Forhenget er revnet, skilleveggen er revet ned og den håndskrevne loven om ritualene er opphørt. Ved tro på Kristus kan jøder og hedninger få del i livets brød.²¹

Kristus kom for å rive ned enhver skillevegg, og åpne hver avdeling i templet, slik at enhver sjel kan ha fri adgang til Gud.²²

En ny og levende vei, som det ikke henger noe forheng foran, blir tilbudt alle. Den syndige og sørgende menneskehet behøver ikke lenger vente på øverstepresten.²³

La oss overveie dette. *Alle disse bruker bildet av soningsdagen, men ingen av dem nevner 1844 eller den undersøkende dom. Alle anvender soningsdagen på Kristi kors og sonofferet.* Med andre ord, de passer fullstendig sammen med Hebr.9, som på den annen side i *Great Controversy* er nærmere meningen med soningsdagen i Åpenbaringsboken.

Det første sitatet fra *Desire of Ages*, s. 24, viser til Yom Kippur da øverstepresten tok av seg sin praktfulle prestedrakt. Ellen G. White bruker denne handlingen som et forbilde på Kristi inkarnasjon der han blir vår prest. Den øversteprestelige seremonien på soningsdagen anvender hun på Kristi offer på Golgata. I dette sitatet er soningsdagen absolutt i fokus, men 1844 og den undersøkende som er det ikke.

Det andre sitatet som denne gangen er fra *Acts of the Apostles*, side 24, (*Alfa og omega*, bind 6) dreier seg om det samme. Men det beveger seg fra offeret på Golgata, rett til tjenesten i Det aller helligste og Kristi andre komme. Legg merke til at det ikke refereres til 1844, og heller ikke til noen tjeneste i den første avdeling som skulle oppta det meste av den kristne tidsalder, og heller ingen referanse til den undersøkende dom. I stedet er soningsdagen ment å omfatte hele den kristne tidsalder, og Ellen G. White nevner spesielt inkarnasjonen, Golgata, tjenesten i Det aller helligste og Kristi gjenkomst.

Den tredje henvisningen som sto i *Signs of the Times* den 19. april 1905 (omtrent da Ballenger ble kastet ut) henter også bildet fra soningsdagen. Forsoningens blod, det som ble stenket på nådestolen av øverstepresten, og hans tilbakekomst fra Det aller helligste der han viste seg for den ventende forsamlingen i forgården, blir ikke lagt vekt på. Her er det heller ikke noe om 1844 og den undersøkende dom, og ingen ting om tjenesten i den første avdelingen. Offerhandlingen er straks knyttet opp til bestenkelsen i den andre avdelingen (bestenkelsen måtte utføres mens blodet var varmt – før det levret seg). Henvisningen til velsignelsen over folket ved det bestenkede blodet på nådestolen (som skjedde ved innvielsen til prestedtjenesten) synes å peke på det samme som Ap.gj.2,33. Det var gjennom Ånden på pinsedagen at Kristus velsignet folket, etter at hans sonoffer var blitt godtatt i himmelen, og han hadde satt seg ved Faderens høyre hånd som den sanne Melkisedek – som både prest og konge. Når det gjelder uttrykket "Det aller helligste," er dette tatt fra Hebr.9,8, og det betyr Det aller helligste fordi det er gjort klart i Hebr.10,19-20. Dette er også klart fra Ellen G. White-sitatet, for Det aller helligste er knyttet til "nådestolen."

Slik blir sitatet fra *Signs* fra 1905 et bilde på vår Øversteprest som straks går inn i den andre avdelingen der nådestolen er (etter hans himmelfart).

I brev nr. 230 fra 1907 blir Det aller helligste beskrevet som det stedet der nådestolen og Sjekina befant seg. Og forhenget som revnet ved Kristi død blir anvendt som i Hebr.10,19 – oppløsningen av barrieren foran Guds umiddelbare nærvær. Legg merke til at ikke bare "Det aller helligste," men uttrykket "åpnet," er hentet fra Hebr.10,19-20. Og sammenhengen i brevet fra 1907 stemmer med det som er skrevet i Ef.2,15 og Kol.2,14 om åpningen inn til Det aller helligste og at stengslet ble fjernet da Kristus døde. *Slik sier Ellen White at siden Kristi død har veien inn til Det aller helligste alltid vært åpen for enhver, og forhenget er borte.* Se Hebr.4,16.

I *Christ's Object Lessons*, side 386 (*Ord som lever*) står det det samme som i brev nr. 230. Begge taler om oppløsningen av stengslet mellom Jesus og hedningene. Men vi har dette tillegget at da forhenget revnet, ble "enhver avdeling i templet" åpnet. *Det er ikke lenger to avdelinger i templet i himmelen med et forheng mellom.*

Men kommentaren i *Desire of Ages (Slektenes håp)* er den klareste av alle, noe som man kan vente, for den forklarer betydningen av at Kristi liv ble revet i stykker samtidig som forhenget ble revet i stykker. Og dette utsagnet taler også om den andre avdelingen, "Det aller helligste," og "den nye og levende vei" i Hebr.10,19-20. Legg merke til at på side 757 i *Desire of Ages* er det øversteprestens tjeneste på soningsdagen som brukes til å forklare at forhenget revnet i to. Det er spesielt henvist til denne dagen ved ordene: "han gikk inn én gang i året for å gjøre soning for folkets synder. Men se, dette forhenget er revet i to."

På denne siden blir vi videre fortalt at "typen har møtt antitypen" ved at det store offeret ble brakt, og at denne begivenheten la veien åpen til den andre avdelingen – Det

aller helligste. Dette står i *Desire og Ages* og viser at øverstepresten faktisk var kommet ut, og heretter ikke ville gjøre tjeneste i to avdelinger etter hverandre, men i "himlenes himler." I en oppsummering siterer Ellen G. White Hebr.10,7 og 9,12 og sier at Kristus ved sin død oppnådde en evig forløsning, og på grunnlag av sitt eget blod fullkomment hadde utført Guds vilje, og gikk inn der øverstepresten gikk inn – i "helligdommen" som i 3.Mos.16,2, 17, 20 og 23 kalles for Det aller helligste. I dette sitatet lar Ellen G. White Kristus gå fra Golgata og graven til Det aller helligste, uten noen midlertidig tjeneste i en første avdeling. Det var ikke 1844, men korset som er hjertet i Yom Kippur, i følge denne klare kommentaren.²⁴

I *Testimonies*, bind 4, side 122 der Ellen G. Whites tema er "renselse fra synd" (se fjerde linje på siden) som illustrert ved ritualet med den røde kvigen, blir soningsdagen som forbilde omtalt som å ha å gjøre med renselsen. Slik gjør hun nøyaktig det som forfatteren av Hebreerbrevets 9. kapittel gjør ved å knytte disse to symbolene sammen. Ellen White sier her:

Etter at Kristus utgjød sitt blod i sin egen fullkomne rettferdighet, går han inn i Det aller helligste for å rense helligdommen. Og der blir den røde strømmen brakt inn i tjenesten som forsoner Gud og mennesket.²⁵

I ritualet med den røde kvigen sørget en forutgående offerdød for at det som til stadighet behøvdes til renselse fra synd alltid var tilgjengelig. Slik sier Ellen G. White at sonofferet for syndere ved Kristi død alltid var tilgjengelig, selv om helligdommen ble rensert ved det etter hans død. Derfor gjør hun også, i likhet med Hebreerbrevet, Kristi soningsdød som renser for synd, til "renselsen av helligdommen." Se.Hebr.1,3 og 9,23-25. Med "himmelen" mener hun den andre avdelingen som i 3.Mos.16 gjentatte ganger kalles "helligdommen." I *Review* for 25. febr. 1890 talte hun også om "helligdommen, der Kristus var gått inn for å gjøre soning for sine barn." Hennes mann brukte også uttrykket "helligdommen" når han mente helligdommen bak det andre forhenget. *The Present Truth* hadde i mai 1850 en artikkel om "Helligdommen, de 2300 dager og den lukkede dør," som hevdet dette:

...synderen som Jesus hele dagen strakte sine armer ut til, og som hadde forkastet tilbudet om frelse, ble forlatt uten en talsmann da Jesus gikk inn i helligdommen og lukket døren i 1844.

På side 124 i det samme bind 4 kommenterer Ellen G. White:

"Hvilken fullstendig forsoning har ikke Frelseren gjort for vår skyld...Hverken tid eller hendelser kan svekke kraften i sonofferet. Likesom den velbehagelige duften av røkelsen steg opp til himmelen, og Aron stenket blodet på nådestolen i det gamle Israel, og rensert folket for skyld, er det slaktede Lams fortjeneste i dag antatt av Gud som renselse fra syndens urenheter.

Det er nøyaktig dette som menes med Kristi død i Hebr.9, når den kombinerer soningen med bestenkelsen fra den røde kvigen. På side 123, midtveis mellom det første sitatet fra dette vitnesbyrdet og det som nettopp ble gitt av Ellen G. White, fant forsoningen

sted på korset, og derved også renselsen av helligdommen (*Testimonies*, bind 4, s. 122), men kraften av den gjør seg fremdeles gjeldende og vil fortsette å gjøre det inntil all synd er rensert bort fra universet. Legg nøye merke til dette at mens *Great Controversy (Mot historiens klimaks)* bruker renselsen av helligdommen eskatologisk, så bruker hun her det soteriologisk om det som fant sted ved Kristi død. For henne som for apostelen er renselsen av helligdommen den juridiske renselsen for skyld ved korset.

Mens *Early Writings*, s.251 og 253 (*Herren har vist meg*), *Great Controversy* s. 414-432 (*Mot historiens klimaks*) og *Patriarchs and Prophets* side 358 (*Alfa og omega*, bind 1) anvender soningsdagen spesielt på endetiden, bruker de andre sitatene dette i første rekke på Kristi forsoning for syndere. Mens den førstnevnte viser en parallell anvendelse med det som var på Israels tid i Åpenbaringen, er den sistnevnte en parallell til Hebreerbrevets fremstilling. To uttalelser om det sistnevnte knytter soningsdagen både til dommen på korset og dommen ved Kristi gjenkomst. En uttalelse i den første gruppen av sitater forteller oss at essensen i Israels lære om den forbilledlige soningsdagen var at universet selv ville bli rensert fra synd og syndere. Se *Patriarchs and Prophets* side 358 (*Alfa og omega*, bind 1).

Slik er Ellen G. White i harmoni med det apotelesmatiske prinsipp, og måten Det nye testamente anvender de eskatologiske sannhetene på både i den innledende fasen ved Kristi første komme, og den avsluttende ved det andre komme. Se forrige kapittel.

Ellen G. Whites bruk av soningsdagen på to forskjellige måter er slett ikke særegen i hennes skriftforståelse. Det er mange flere temaer ved siden av soningsdagen som Ellen G. White først bruker på én måte, og så neste gang på en annen måte. For eksempel, like etter 1844 kunne hun bruke den på rystelsen, hedningenes vrede, beseglingen, tegnene i himmelen, og spesielt Matt.25,1-13 på begivenhetene omkring 1844. Men i de senere årene ble de samme temaene brukt på begivenheter som ennå lå i fremtiden og dreiet seg om Kristi gjenkomst. Dette er en sterk parallell til hennes bruk av symbolikken ved soningsdagen. (Se Tillegg: "En analyse av "profetisk spenning" i E.G.Whites eskatologi.")

ELLEN G. WHITE OG DEN LUKKEDE DØR

Vi kommer nå til en livsviktig nøkkel til løsning. Svært få av oss er godt kjent med vår tidlige adventhistorie og problemene omkring striden om "den lukkede dør." Det er heller ikke mange som er kjent med vår tidligste litteratur. Vi vil våge den påstanden at ingen kan tale med autoritet om Ellen G. Whites bruk av Dan.8,14, dersom man ikke har gjort hjemmeleksen på dette området. Og selv de som har gjort hjemmeleksen vil bare kunne si nøyaktig det riktige dersom bevisene blir behandlet upartisk. Når man går i gjennom historien til våre påfølgende apologier om "den lukkede dør," finner man kolossal sprik og uenighet, og til og med forvirring. Daniells motsier sine forgjengere, Spicer motsier Daniells og Spalding motsier Spicer, mens de nyere og grundigste studier av emnet ikke stemmer skikkelig med noen av de tidligere forsøkene. Det er tydelig at fordommer har skjemet de fleste undersøkelsene og konklusjonene.

Når man leser de elleve numrene av *The Present Truth*, de fem av *Advent Review*, *Advent Review Extra* for september 1850 og *Advent Review* (et 48-siders spesialnummer for september 1850), ser man at de to temaene som spesielt dominerte skriving og diskusjoner hos våre første pionerer, var sabbaten og den lukkede dør in

Matt.25,10. *Det store flertall av artiklene dreier seg om disse to temaene.* Arthur White har skrevet om disse publikasjonene: "Et uttrykk som ofte forekommer tjener som en nøkkel til disse ofte misforståtte år – "den lukkede dør."²⁶

Dette blir fullstendig klart når man leser den litteraturen som anvender Matt.25,1-13 som et profetisk bilde på 1844-erfaringen. Våre pionerer forkastet de andres tolkning som sa at lignelsen skulle anvendes på Kristi gjenkomst i fremtiden. For dem var det fortiden. Vi vil gi eksempler på det. Legg spesielt merke til James Whites diskusjon om den lukkede dør, offentliggjort i *The Present Truth* for mai 1850.

III. Den lukkede dør.

At det vil være en lukket dør før Kristi andre komme, vil mange være enig i, likevel ser det ut som om få er villig til å ha den der den i realiteten hører hjemme. La oss ta et kort overblikk over fortidens historie som er beskrevet i lignelsen om de ti jomfruer (Matt.25,1-11) og jeg tror vi skal se klart at det ikke kan være noe annet sted for den lukkede dør enn høsten 1844.

Her forteller Jesus oss om et bryllup i Østen, og erklærer at det skulle symbolisere himlenes rike (historien om undersåttene i det riket som man så fram til, for ingen andre kunne gå for å møte brudgommen etc. etc.). Når vi skal få historien om Kristi andre komme til å svare til et bryllup i Østen slik det fortelles av Jesus, må hver hendelse i historien være fullstendig og vi må bli stående på den rette siden av den stengte døren, og først da kan vi se tilbake og sammenligne begge historiene. Det vil vi nå gjøre.

Adventhistorien

Læren om Kristi andre komme kalte fram et gudhengivent folk som tok sine bibler (lamper) for å lyse, og som tillitsfullt forventet å møte Kristus (brudgommen) i 1843.

Vi ble skuffet, og det beste lyset vi kunne se noen få måneder etter skuffelsen, var at vi befant oss i tiden da det skulle *dryge*. I denne tiden da det skulle dryge med hans komme "falt vi aller sammen i søvn."

Bryllupet

"Da skal himlenes rike lignedes med ti jomfruer, som tok sine lamper og gikk ut for å møte brudgommen." osv.

Mens brudgommen drøyet med å komme, sovnet de alle."

Men snart så vi at de 2300 dagene strakte seg til 1844. Vi så at vi måtte regne med hele året 457 og hele året 1843 for å få 2300, og derfor ville vi komme så langt som til 1844 for å fullbyrde alle de 2300 årene som var gått siden dekretet utgikk i 457. Fra det beste lyset vi kunne oppnå fra beskrivelsen av høstfestene, var vi helt sikre på at dagene ville ende i den syvende måned, og så ville ropet lyde – ”Se brudgommen kommer,” og det lød høyere og høyere gjennom landet, inntil advent-folket var våknet fullstendig opp, og ivrig forventet å få møte Jesus på den tiende dag i den syvende måned.

Da vi kom til dette tidspunktet, opphørte all vår sympati, våre byrder og våre bønner for syndere, og vårt verk for verden var endt for alltid.

”Slik Kristus er det, slik er vi i denne verden,” 1.Joh.2,17. De levende grenene på jorden vil sympatisere med, og bevege seg i samsvar med ”det sanne vintre” i himmelen. *Grunnen til at de levende grenene følte at deres verk var gjort for verden, var det at de 2300 dagene var gått, og tiden var kommet for at Jesus skulle lukke døren til Det Hellige for å motta riket og rense helligdommen. Denne forandringen, så underfullt beskrevet i Dan.7,13-14 tilsvarer brudgommens komme og den lukkede dør i lignelsen.*

Og midt på natten lød der et rop:

Brudgommen kommer, gå ham i møte!”

”Da sto alle jomfruene opp og gjorde sine lamper i stand.” ”Og de ukloke sa til de kloke: Gi oss av deres olje, for våre lamper slokner.” ”Men de kloke svarte: Nei, for det vil ikke bli nok både for oss og dere, men gå heller til dem som selger olje og kjøp til dere selv.”

”Og mens de gikk ut for å kjøpe, kom brudgommen, og de som var rede, gikk inn med ham til bryllupet, og døren ble lukket.”

"Da skal himlenes rike lignedes (sammelignedes) med ti jomfruer," etc. Når? På nettopp dette tidspunktet, når den tro tjeneren gir sine "HUSFOLK," mat (ikke den vantro verden,) og de står i mot den onde tjeneren, og når adventhistorien som er markert ved denne lignelsen er oppfylt og den lukkede dør er blitt fortid. Nå kan vi se at det eneste sted den lukkede dør kan være må være 1844. Amen.

Men, sier den uenige – "Nådens dør vil ikke bli lukket før Jesus kommer." Vi leser ikke noe om en slik dør som "nådens dør" i Bibelen, og vi forkynner ikke at en slik dør ble lukket i 1844. Guds "barmhjertighet varer i all evighet." Se Salme 136, 106,1 og 118,1. Han er fremdeles nådig mot sine hellige, og vil alltid være det, og Jesus er fremdeles deres talsmann og prest. Men synderen, som Jesus har strukket sine armer ut til hele dagen, og som har forkastet tilbudet om frelse, er blitt overlatt uten en talsmann da Jesus gikk ut av Det hellige og lukket døren i 1844. Den bekjennende kirken som forkastet sannheten, ble også forkastet og slått med blindhet, og nå, "med sine flokker og sine hjorder" går de "for å søke Herren" som fremdeles skulle være en talsmann for syndere, men, sier profeten (Hos.5,6-7) "de skal ikke finne ham, han har DRADD SEG BORT FRA DEM. De har opptrådt forrædersk mot Herren, for de har født uekte barn."

Grunnen til at de ikke finner Herren er ganske enkelt dette, de søker ham der han ikke er, "han har dradd seg bort fra dem, til Det aller helligste." Guds profet kaller deres menneskeskapte omvendte for "UEKTE BARN, "nå skal nymånen fortære både dem og alt det de eier."

Så sier den uenige: "Jeg tror at Jesus fremdeles sitter på nådestolen." Som svar på denne ofte gjentatte påstanden, la meg si: Jesus har aldri sittet på nådestolen, og vil aldri gjøre det. Nådestolen er i Det aller helligste, dit Jesus gikk etter de 2300 dagene. Den er lokket over arken med de ti bud, og over den er herlighetens kjeruber. Foran nådestolen står vår store Øversteprest og er i forbønn for oss med sitt blod.

Døren, som (er fremstilt som døren i lignelsen) blir ikke lukket før Jesus stiger ned fra himmelen i luende ild, og hvem er det da som banker på døren og sier: "Herre, Herre, lukk opp for oss"? Det er opplagt at døren vil være lukket før Kristi andre komme, og at de vantro ikke vet om at den er blitt lukket, og derfor banker de på den stengte døren og roper: "Herre, Herre, lukk opp for oss." Når Herrens store vredes dag er kommet og de vantro har erkjent sin fortapte stilling, vil de ikke banke på med noe håp om å slippe inn, nei, nei, men de vil flykte til fjellene og berghamrene for å finne ly. Se Jes.2,19-21 og Åp.6,15-17. Nå roper de: "Herre, Herre, LUKK OPP FOR OSS," men så vil de rope til "fjellene og berghamrene," "FALL OVER OSS og SKJUL oss FRA hans åsyn som sitter på tronen og fra Lammets vrede."

Det er umulig å harmonisere slike deler av Ordet som Jes.2,19-21 og Åp.6,15-17 med ideen om den lukkede dør, og at det skal bankes på under

og etter Kristi gjenkomst. De 2300 dager og renselsen av helligdommen i Dan.8,13-14, lignelsen om de ti jomfruer, og andre parallelle tekster i Bibelen setter tydelig den lukkede dør til 1844. Dette synet stadfester vår hellige adventerfaring i fortiden og gir visshet om "det velsignede håp" at vi snart skal få se Jesus, og dette lyser opp vår sti "mer og mer inntil høylys dag." Amen.²⁷

Legg merke til hva James White sier: "Jeg tror vi skal se klart at det ikke kan være noe annet sted for den lukkede dør enn høsten 1844." Han gjentar hovedpoenget i sin innledning med en senere: "Nå kan vi se at det eneste stedet for den lukkede dør var i 1844." Han forsikrer videre på mer enn ett sted at det ikke er mulig å tro at den lukkede dør skal være ved Kristi gjenkomst. David Arnolds kommentar i det samme bladet (desember 1849) er lignende:

Slik hadde vi i vår erfaring, før den tiende dagen i den syvende måned, 1844, en fullkommen oppfyllelse av alle delene i lignelsen, som trappetrinn opp til den lukkede dør, og etter den tid, begivenheten (bankingen på den lukkede dør,) som skulle finne sted etter at døren ble lukket ikke hadde uteblitt for å oppfylle sluttscenen i dramaet. Vi blir således brakt til en klar og fullkommen oppfyllelse av hvert trekk i denne viktige lignelsen, og dessuten en klar oppfyllelse av de tekstene som har forbindelse med henvisninger til den lukkede dør, slike som lignelsen om den store nattverd i Luk.14,16-24, forkynnelsen fra den "mektige engelen, at det "IKKE SKULLE VÆRE MERE TID," Åp.10,1-8, den flyvende engelen, forkynnelsen om at dommens time var kommet i Åp.14,6-7 og renselsen av helligdommen etc. På grunn av oppfyllelsene og omstendighetenes makt blir vi uimotståelig ført til den konklusjon, at på den tiende dag i den syvende måned, (jødisk tid,) høsten 1844, avsluttet Kristus sin daglige tjeneste, eller sin stadige midlertidige gjerning i den første avdeling i den himmelske helligdom, og lukket den døren som intet menneske kan åpne, og åpnet en dør i den andre avdelingen, Det aller helligste, som intet menneske kan lukke (se Åp.3,7-8) og gikk inn gjennom det andre forhenget mens han på sin brystplate brakte inn for Faderen alle dem han var mellommann for. Hvis dette er den posisjon Kristus nå innehar, da er det ingen mellommann i den første avdeling der forledede sjeler forgjeves banker på døren og sier: "Herre, Herre, lukk opp for oss." Profetens ord svarer til oppfyllelsen av dette punktet i lignelsen.

"De skal dra av sted med sine flokker og hjorder for å søke Herren, men DE SKAL IKKE FINNE HAM – HAN HAR *DRADD SEG BORT* FRA DEM.

De har handlet svikefullt mot Herren, for de har fått *UEKTE BARN*, og nå skal månen sluke dem og deres eiendeler," – Hos.5,6-7.

Men, sier den uenige, etterlater ikke dette den nåværende generasjonen som er fullt ut tilregnelig, uten en forbeder og en mellommann, og berøver dem muligheten for frelse? Som svar på denne innvendingen vil jeg bemerke at mens de den gang var i en tilstand av *USKYLDIGHET*, var de den gang

berettiget til å bli skrevet på brystplaten i dommen, på samme måte som de som hadde syndet og fått tilgivelse, og som nå er gjenstand for forbønningstjeneste av vår store Øversteprest.

De som bekjenner seg til å være omvendt, gjennom forkynnelsen til de ulike sektene, er også et positivt bevis på at døren ikke er lukket. Jeg kan ikke gi opp den klare oppfyllelsen av profetien i vår erfaring, som viser at døren ble lukket i fortiden, for menneskets meninger, fantasier og følelser basert på menneskers sympati og overtroisk ærbødighet for tillærte synspunkter. Guds ord er sant, og beviser at alle mennesker er løgnere. Likesom en strøm går i den samme retningen som fontenen sender den ut fra, vil ikke disse bekjennende omvendte komme opp på et høyere nivå enn den lave standard i de falne sekter, de er derfor omvendt til den slags religion som finnes i de ulike sektene, men ikke til Gud og den høye og hellige standard i Bibelen. Profeten Hoseas så denne tiden, og har skrevet – ”for vår lærdom” og ledelse – ”de har handlet svikefullt mot Herren, for de har fått uekte barn.”²⁸

Både Arnold, og senere White sier at prøvetiden var over for alle som hadde hørt Millers budskap, og bare de barna som nylig var blitt gamle nok til å ta ansvar hadde mulighet til frelse. Bekjennende omvendelser blant alle andre religiøse grupper var bedragerske. Døren var blitt lukket, og det var for sent for ekte omvendelser etter 1844 blant dem som hadde nådd ansvarlig alder under Miller-vekkelsene. I det samme nummer av bladet skrev White slik:

En gang trodde hele hæren av advent-troende at lignelsen om de ti jomfruene kun dreide seg om adventbevegelsen, og at den første delen i den ble oppfylt på oss, da vi kom til den tiden som først ble fastsatt, og at ropet i lignelsen: ”Se, brudgommen kommer, gå ham i møte,” og det at lampene ble gjort i stand m.m. også ble oppfylt på oss da vi presenterte ropet i den syvende måneden. Vi tror fremdeles at hele flokken en gang trodde og forkynte og publiserte dette for verden med hellig tillit og kraft. Og det er rart å fortelle at mange av disse som hadde forlatt oppfyllelsen av profetien i vår tidlige erfaring er rede til å brennemerke den som fanatisme, og sette oss i kategori med kvekere m.m. fordi vi trodde det samme som de trodde, noe som viser at døren er lukket.

*Mange vil henvise oss til en som sies å være omvendt, for å få bevis for at døren ikke er lukket, og på den måten tilpasse Guds ord etter den enkeltes følelser.*²⁹

Vær oppmerksom på at adventistene ikke sa at prøvetiden var endt også for de sabbatstroende. Dette benektet de, og motsa visse perfeksjonister blant sine samtidige som trodde de allerede var beseglet for evigheten. Det var den ugudelige verden og den falne kirke som hadde forkastet Millers budskap, hvis prøvetid var endt da døren ble lukket. De trofaste måtte fremdeles holde ut til enden som snart ville komme. Inntil 1851-1852 var dette det konsekvente synet hos de sabbatsholdende adventistene, fordi de stadig benektet muligheten for omvendelse for de forkastede synderne på jorden.

Inntil sommeren 1851 anså våre pionerer sin oppgave som begrenset til "den lille flokk" mens de vantro ble sett på som etterlatt i mørke etter at døren ble lukket i 1844. Da James White i 1851 og 1852 trykket opp igjen noen av sine tidligere artikler, utelot han eller forandret flere av sine tidligere uttalelser om den lukkede dør.

Hva med Ellen G. Whites syn på den lukkede dør? Beviset er overveldende for at hun også mente at døren i Matt.25,10 ble lukket i 1844 og at "syndere" heretter ville bli ekskludert fra håpet om evig liv, selv om hennes innsikt overgikk brødrenes i noen viktige saker. Med "syndere" mente hun alle som hadde forkastet adventbudskapet i 1844, eller selve evangeliet.

Hovedhensikten med Ellen Whites første syn var å styrke troen på og tilliten til budskapet med midnattsropet hos sine medtroende adventister, og at døren faktisk ble lukket den 22. oktober. Noen få uker etter hennes første syn fikk hun et syn til som stadfestet Turners brudgomsteori at Kristus var kommet til Faderen den 22. oktober for bryllupsfeiringen og mottakelsen av riket. Dessuten stadfestet dette synet den overbevisningen at de populære kirkene og verden nå sto utenfor nådedøren fordi de hadde forkastet adventbudskapet. Men i 1847 finner vi at Ellen G. White forsikrer at Gud fremdeles har barn blant førstedags-adventistene og kirkene i Babylon – og at disse var barn som ikke hadde gjort seg skyldig i å forkaste lyset.

Selv vektleggingen av den åpne dør som først kom i 1849 benektet ikke teorien om den lukkede dør.³⁰ Hennes beretning om synet i november 1849 forsikrer oss at "midnattsropet er bak oss og døren ble lukket i 1844." Ikke bare det, hun hevder også at det ikke er mer "sjelekamp for syndere som før" siden "tiden for deres frelse er gått." Ordet "deres" i denne kommentaren gjelder også prester og deres bekjennende omvendte som hadde avvist den nærværende sannhet. *Først fra 1852 og fremover finner vi at Ellen White oppfordrer til å forkynne sannheten for alle, og ikke bare for den lille flokk.*

I *The Present Truth* for august 1849 skrev Ellen G. White dette:

De reformasjonene som ble vist meg, var ikke reformasjoner fra feil ved sannhetspunktene, men fra galt til verre, for dem som bekjente seg til å ha gjennomgått en hjerteforandring, viste seg bare å ha innhyllet seg i en religiøs kappe som skjulte hjertets ondskap. Noen så ut til å være virkelig omvendte, slik at Guds folk skulle bli forført, men hvis deres hjerter kunne ses, ville de vise seg så sorte som aldri før. (s.22)

En måned senere, da det hadde dukket opp en kortvarig epidemi, kom dette budskapet:

Jeg hørte engelen si," få fart på de raske budbringerne, få fart på de raske budbringerne, for hver sjels sak vil snart bli avgjort, enten til liv eller til død."

Jeg så at disse som hadde midler hadde plikt til å hjelpe til med å påskynde disse budbringerne som Gud hadde kalt til å arbeide for hans sak, og når de gikk fra sted til sted ville de være beskyttet mot den epidemien som rammet så mange. Men hvis noen som ikke var sendt av Gud gikk ut, ville de stå i fare for å bli slått ned av pesten, og derfor burde alle søke alvorlig for å kunne se sin plikt, og være sikker på å bevege seg dit Den Hellige Ånd ledet.

Det vi hadde sett og hørt om epidemien er bare begynnelsen på det vi skal komme til å få se og høre. Snart vil det være døde og døende over alt omkring oss. Jeg så at noen var blitt forherdet, så de til og med drev gjøn med Guds straffedommer. Da vil de som er slått ned av Herren ligge fra den ene ende av jorden til den andre, de vil ikke bli sørget over, ikke samlet sammen eller begravet, men stanken av dem vil stige opp overalt fra jordens overflate. Bare de som har Guds segl vil bli beskyttet fra vredesstormen som snart vil falle over hodene på dem som har forkastet sannheten. I håp, E.G.White.

Og på side 64 i den samme publikasjonen finner vi det følgende:

Opphisselsen fra de falske reformbevegelsene i vår tid berører ikke oss, for vi vet at husets Herre reiste seg i 1844 og lukket døren til den første avdelingen i det himmelske tabernakel, og nå venter vi visselig at de vil "dra med sine flokker," "for å søke Herren, men de skal ikke finne ham, han har dradd seg selv bort fra dem (innenfor det andre forhenget)." Herren har vist meg at den kraften som er i dem kun er en menneskelig innflytelse, og ikke noen kraft fra Gud.

Man skal legge merke til at de oppfatningene som Ellen G. White og hennes mann og andre av pionerene hadde ser ut til å være identiske, for til og med mange av de samme tekstene, frasene og konklusjonene blir brukt av alle.

Synet i Camden bør også vurderes. Uriah Smith trodde en gang at synet var falskt, men hans hentydninger til det i sin bok *Visions of Mrs. E.G.White* indikerer at de er autentiske, selv om vi ikke tror at datoen er korrekt. (Dette kan finnes i noen andre av Ellen G. Whites tidligste dokumenter.) Her er det, og meningene her passer nøyaktig til de årene som fulgte umiddelbart etter 1844:

Synet i Camden

Camden, N.Y., 29. juni 1851

Herren viste meg at som svar på bønn hadde han tatt bort rynkene fra pannen hos sin flokk og at de nå kunne smile som Jesus, dersom de ville leve meget ydmykt og vandre varsomt for Herren og vite at hvert skritt de tok var fordi Gud ledet dem, og da ville flokken være sterk og bli en skrekk for sine fiender, og flokken måtte slutte seg sammen. Deretter så jeg bror Wing og bror Hyatt – at fienden hadde forsøkt å ødelegge dem – at de ba om lys over noen få tekster i Bibelen, og jo mer de ba, desto mørkere ble de, og fienden la et nett av mørke omkring dem. Og akkurat som de holdt på å bli helt innesluttet, ble de befridd – nettet ble revet opp og de unnslopp. Jeg så det sanne lys på disse tekstene etc. Jeg så at denne irettesettelsen var gitt av Jesus til fariseerne og jødene som var fylt med selvrettferdighet, og bare ville tale med og hilse på dem som var likeså full av selvrettferdighet og hykleri som dem selv. Og de overså fullstendig dem som ikke gjorde så mye som dem og som ikke mottok hilsninger på markedsplassen som dem. Jeg

så at dette ikke på noen måte passet på vår tid – den vi lever i nå. *Deretter så jeg at Jesus ba for sine fiender, men det skal ikke få oss til å be for den ugudelige verden som Gud har forkastet – for når han ba for sine fiender, da var det håp for dem, og de kunne få gagn av og bli frelst ved hans bønner, og også etterpå da han var blitt mellommann i den ytre avdeling for hele verden. Og vår sympati må være med Jesus – og må bli vendt bort fra de ugudelige.* Jeg så at Gud elsket sitt folk – og, som svar på bønnene ville sende regn på de rettferdige og de urettferdige – jeg så at nå, i denne tiden vannet han jorden og lot solen skinne for de hellige og de ugudelige ved våre bønner, ved vår Fader som sender regn på de urettferdige og samtidig på de rettferdige. *Jeg så at de ugudelige ikke kunne ha nytte av våre bønner nå – og selv om han sendte det over de ugudelige, ville likevel deres dag komme.* Deretter så jeg at når det gjaldt å elske vår neste, lærer ikke Bibelen at det gjelder de ugudelige som Gud har forkastet, det er ikke de vi skal elske, men han mente vår neste i husholdningen, og strakte seg ikke utenfor den. Likevel så jeg at vi ikke skulle påføre de ugudelige noen urett – men våre nester som vi elsket skulle være dem som elsket Gud og tjente ham.

Undertegnet E.G.White.
Kopiert av R.R.Chapin.³¹

Early Writings ble utgitt i 1882 med et forord som forsikrer at "ingen del av verket må unnlates. Ingen skygge eller forandring er blitt gjort i noen idé eller tenkemåte i det opprinnelige arbeidet, og i de verbale endringer som har vært gjort under forfatterens oppsyn og med hennes fulle godkjenning." *Advent Review* for 25. desember 1882 inneholdt en artikkel av G.I.Butler som pekte på at den nettopp utgitte *Early Writings* inneholdt alt fra Ellen G. Whites opprinnelige manuskripter uten noen utelatelser eller tilsidesettelser. Men Butler tok feil. Fra *A Word to the Little Flock* ble følgende linjer utelatt: "Det var likeså umulig for dem å komme seg inn på stien igjen og gå til staden som det var for den ugudelige verden som Gud hadde forkastet. De falt alle langs veien, den ene etter den andre."³² Likedan var sitatene ovenfor, deriblant Camden-synet utelatt fra *Early Writings* i 1882. Vi er ikke enig med D.M.Canright at brødrene var skyldige i bedrag. Det var heller ikke Ellen G. White. Men de følte nok at det var klokere ikke å forvirre leserne, nå da feilen med den lukkede dør var blitt rettet på. Vår hovedhensikt med å sitere dette stoffet er å vise *at den opprinnelige forståelsen av Matt.25,1-13 hos syvendedags-adventistene ikke var korrekt tolkning. Men Ellen G. White lot denne teksten bety det samme som Dan.8,14, Dan.7,13-14 og Mal.3,1, i likhet med sine brødre.*

En annen faktor må tas i betraktning. Ellen G. White trodde absolutt at Kristus ville komme tilbake kort tid etter 1844. I *Early Writings*, 58 og 67 (*Herren har vist meg*) finner vi hennes ord: "Jeg så at den tiden Jesus skulle være i Det aller helligste var nesten slutt og at tiden kunne vare bare litt lenger," og at "det vi har behøvd flere år til å lære, må vi nå lære i løpet av noen få måneder." Denne uttalelsen er hentet fra sidene 31-32 i *Present Truth*, og viser at hun anså den lokale kortvarige epidemien i 1849 som begynnelsen til slutten. "Det vi har sett og hørt om pesten er bare begynnelsen til det vi skal komme til å se og høre. Snart vil de døde og de døende være over alt omkring oss." Hennes bruk av Åp.11,18, en del fra den syvende basun og er en parallell til

hennes bruk av Matt.25 i disse første årene. Se *Early Writings*, 36 og 42 (*Herren har vist meg*). Hvis Guds folk straks hadde tatt i mot evangeliet og overgitt alt til Kristus ville ikke slutten ha blitt utsatt så lenge. Se Tillegg om spenningen i Ellen G. Whites profetiske fortolkninger.

Rolf J. Pohler kommenterer Ellen G. Whites involvering i dette i sitt omfattende studium av striden om den lukkede dør:

Historien om debatten om den lukkede dør har klart vist at en av de største hindringene for en korrekt tolkning av EGWs ytringer i disse tidlige årene, har vært hennes manglende forståelse ut fra det perspektivet og den tid hun levde i.

Dette betyr ikke at EGW var fanget i en begrenset innsikt og hadde feilaktige begreper om menneskene omkring henne, EGW hadde faktisk lagt fram synspunkter som var langt foran hennes tid. Ikke desto mindre talte hun ikke bare til, men også innenfor sin epoke, og forble derfor i en viss forstand et barn av sin tid.

Det ser ut til å være en fin, men viktig distinksjon mellom å betrakte EGW som "tidsbetinget" og "tidsrelatert." Mens kritikerne av SDA har forsøkt å bevise hennes fullstendige avhengighet av sine medtroende og deres begrensede (og feilaktige) ideer, har SDAs apologeter fullstendig vært ute av stand til å erkjenne at selv en profet fullt ut er et menneske, og blir derfor uløselig knyttet til (ikke nødvendigvis lenkebundet til) språket, tenkningen, ideene og vanene på den tiden. Mens de foregående kapitlene i dette bladet tjente deres egne interesser, utgjør de i en annen forstand bare en omfattende, men nødvendig innledning til vår diskusjon om problemet med den lukkede dør i forhold til profetinnen.

Enhver fradeling av de første ti år av EGWs profetiske tjeneste etter teorien om den lukkede dør er, i en viss grad kunstig og vilkårlig. For helt fra begynnelsen inneholdt hennes uttalelser elementer av overraskende vidsynt kvalitet som flere ganger grep hennes medtroende med forbauselse, og utvilsomt bidrog til, og fremskyndet utviklingen av teologien om den åpne dør blant de sabbatsholdende adventistene. Men selv etter at EGW hadde gitt uttrykk for klare soteriologiske tanker og ideer om misjon, fortsatte hun å forsvare ideer som tilsynelatende reflekterer den lukkede dørs teorier om en begrenset nåde. Denne overlappingen av den åpne og den lukkede dørs tankegang gjør det særdeles vanskelig å fastslå noe tidsskille.³³

Det var nødvendig for James White å utelate flere setninger fra sin hustrus første skrifter så vel som hans egne i 1851 da han utga dem på nytt. Om dette sier Poehler:

Det må finnes en annen forklaring på det forholdet at EGWs tidlige skrifter synes å reflektere den feilaktige læren om den lukkede dør som SDA-ene som en gruppe hadde – og at hun reviderte sine syner på den tiden da de begynte å forstå at noen av deres ideer var uriktige. Ved å forklare

endringene (gjort av Ellen og James White) i teksten som beskriver hennes første syner i den hensikt å oppklare den sanne hensikten med dem, oppstår spørsmålet om *hvorvidt EGW selv fra begynnelsen fullt ut hadde forstått hva hennes åpenbaringer egentlig innebar*. I det minste viser den nære forbindelsen mellom språket og tenkemåten at hun aldri gjorde krav på "ufeilbarlighet i bruken av språket" (Daniells), *hun kan også ha vært underkastet visse begrensninger i sin forståelse av sannheten. Med andre ord, vi må alvorlig regne med muligheten for at det skjedde en progressiv forståelse av åpenbart sannhet, ikke bare når det gjaldt SDA-pionerene samlet, men også hva angikk EGW selv*.

En slik tilnærming tillater oss det som er umulig å benekte, nemlig at flere av de utelatte setningene ikke ble trykket opp igjen fordi de ikke lenger uttrykte EGWs oppfatning på en adekvat måte sommeren 1851. På samme tid hindrer det oss i å påstå det som ikke går an å tro, at EGW trodde og lærte det motsatte av det som klart fremgår av hennes skrifter. Men det setter oss på den annen side i stand til å fremlegge et gangbart alternativ til angrepene fra kritikerne som – av forståelige grunner – har forkastet de ikke overbevisende forklaringene fra SDA-apologeter angående utelatelsen i CEV. Med andre ord, i stedet for å benekte realiteten og alvoret i å hoppe på forhastede konklusjoner som neppe skjuler deres polemiske forutinntatthet, *foreslår vi at vi erkjenner at det foregikk en teologisk utvikling i EGWs tenkning og forfatterskap, og at det er forklaring god nok på de revisjoner som ble gjort omkring synene i 1851*.

På denne måten vil vi være i stand til å unngå den "alt-eller intet"-holdningen som har karakterisert diskusjonen om den lukkede dør. Vi behøver ikke lenger å påstå at det "ikke finnes vanskeligheter i synene," og at utelatte avsnitt "inneholder intet som vi ikke fullt ut står ved" (Smith, som sa dette, forandret sitt syn på dette i betydelig grad). Men vi behøver heller ikke å konkludere med at utelatelsene beviser at EGW er en falsk profet og at hennes syn var "et skjærende falskneri" og et "bedrag." I stedet vil det hjelpe oss til å komme til den riktigere forståelse at det er et uunngåelig menneskelig element i hennes tenkning og inspirasjon, og derved en større verdsetting av hennes rolle og funksjon som en SDA-profet.³⁴

Poehlers konklusjoner er verdt å merke seg:

Vår oversikt over EGWs skrifter i løpet av den lukkede dør-perioden viser at når disse dokumentene blir underkastet en grundig historisk og litterær analyse, gir de et bilde av henne som kombinerer hennes usedvanlige innsikt (som hun sa hun hadde fått gjennom sine hyppige "visjoner") med de menneskelige begrensninger som er et iboende element i enhver persons liv, enten man er profet eller ikke.

På den annen side har vi sett at hun helt fra begynnelsen av sin profetiske tjeneste presenterte ideer som ikke bare utfordret noen av de misforståtte

begrepene hos hennes medtroende, men også åpnet for en ny forståelse som avgjort bidrog til utviklingen av SDA-teologien. (1) Fortsettelsen av Kristi forsoningstjeneste i den himmelske helligdom, (2) vekten som ble lagt på det å forkaste, (3) utviklingen av sabbatsteologien som gradvis erstattet vektleggingen av fortiden og i stedet rettet oppmerksomheten på nåtiden og fremtiden, (4) kallet til misjonsarbeid blant dem som ikke var milleritter, (5) utfordringen med den verdensomfattende evangelismen, (6) vektleggingen av læren om den åpne dør i teologien, den frukbringende spenningen mellom *Naherwartung* og den overveldende misjonsoppgaven for ærlige sjeler, (7) hennes opposisjon til de forskjellige forsøk på å fastsette tidspunkt for Kristi gjenkomst – disse er noen av de mest iøynefallende eksemplene på den innflytelsen EGW hadde i Adventkirkens formative periode, og de bidrog i avgjørende grad både til å forebygge utglidninger blant sabbatsholdende adventister så vel i teologi som i praksis, og til utvikling av de teologiske posisjoner som satte SDA-pionerene i stand til gradvis å befri seg fra sine feilaktige begreper om den lukkede dør uten å måtte forlate sin millerittiske arv.

På den annen side er det umulig å benekte at EGW var knyttet til den tid og det sted hun levde på. Da hun for det meste drev sitt virke blant de millerittene som var kommet til å anta Turners ubarmhjertige lære om den lukkede dør, var hun nok delaktig i mange av deres ideer, selv om hun synes å være svært sensitiv til de eksessene som forekom blant dem. *Det er et ubestridelig faktum at EGW i mange år trodde at lignelsen i Matt.25 var blitt oppfylt – der iblant også den lukkede dør.* Og mens det er sant at dette i alt vesentlig var et uttrykk for troen på Syvende-måned-bevegelsen og den frelseshistoriske betydningen av datoen i oktober, er det også sant at denne oppfatningen hadde noen ganske uunngåelige følger for hvordan man oppfattet læren om frelsen. (Dette stadfestes av det faktum at lenge etter at SDA-pionerene forlot sine feiloppfatninger om den lukkede dør, reviderte de også sin tolkning av Matt.25 ved å erklære "døren" for fremdeles vidåpen.) Måten EGW uttrykte seg på i disse tidlige årene viser, etter hennes syn, at verden og kirkene var ugjenkallelig utestengt fra guddommelig nåde, og, selv om hun aldri lærte at bare milleritter kunne bli frelst, anbefalte hun ingen anstrengelse til hjelp for "syndere," men bare for "ærlige sjeler." Det nære forholdet mellom språket og tanken tillater oss ikke å se bort fra de endrede uttrykkene som forekom i hennes skrifter etter det avgjørende året 1851. Og først når vi erkjenner den endrede betydningen av de forskjellige ord og uttrykk i løpet av disse årene – som gjenspeiler en samtidig utvikling i tankegangen – kan vi relatere EGWs senere kommentarer til problemet med den lukkede dør på en tilfredsstillende måte, til den opplagte meningen med det som står i de samtidige dokumenter.

Vårt studium åpenbarer også at EGWs sterke forventning til en umiddelbar *parousi* (Kristi gjenkomst) var en avgjørende faktor i hennes oppfatning om den lukkede dør – som det også var for hennes medtroende. Mer enn noe annet var det denne *Naherwartung* som stadfestet deres feilaktige idé at det

ikke var mer som kunne gjøres for den syndige og falne verden og den falne kirke. Og bare tiden kunne bringe dem til den forståelse at de igjen måtte forkynne et annet budskap, ikke bare for "ærlige sjeler," men for alle som ville lytte – der iblant også "syndere." Å se bort fra dette faktum når man evaluerer adventistenes og EGWs syn er å misforstå deres situasjon og deres vanskeligheter.

At erkjennelsen av feilene i teorien om den lukkede dør hos SDA-pionerene også gjaldt EGW selv fremgår klart når vi undersøker de tekstene som ble utelatt i hennes første bok i 1851. Siden noen av hennes tidligere uttalelser ikke akkurat nøyaktig gav uttrykk for hennes tanker, var det best å utelate dem. Om dette var den klokeste avgjørelsen eller ikke, er det en urettferdig overdrivelse å tale om en uredelig tildekning eller fortielse, for dette er å se bort fra den situasjon gruppen var i angående misjonen, og som naturlig nok var grunnen til at de måtte utelate disse tekstene.

Slik fremstår EGW som en i sannhet bemerkelsesverdig kvinne, med en gjerning som gir en naturlig troverdighet til hennes krav på guddommelig inspirasjon – i det minste så lenge som man ikke krever at profeten skal være ufeilbarlig i enhver henseende. Uheldigvis har debatten om den lukkede dør vært merket av en upassende trangsynthet. Forfattere på begge sider har vist en ensidig alt-eller-ingenting-holdning som enten har fått dem til å benekte ethvert bevis på EGWs menneskelige ufullkommenhet, eller å forkaste henne som en falsk profet. Å behandle dette temaet med en fiks forutinntatt idé om hva en profet kan eller ikke kan si eller gjøre, gir et dårlig bidrag til nøyaktig historieforskning eller til å utvikle en rett lære om inspirasjonen. Krever man dessuten at profeten skal være ufeilbarlig i sitt syn, er det som å fortelle Gud hvordan han må handle og under hva slags betingelser vi er villige til å lytte til ham.³⁵

ELLEN G. WHITE OG MATT.25,1-13

Nå er vi forberedt på å stå overfor det som i utgangspunktet kan se ut som et problem, men som faktisk er en løsning. Det viktige faktum i hele denne saken er at Ellen G. White har fremsatt tre forskjellige tolkninger av Matt.25,1-13. Hennes første syner hadde pionerens syn på at lignelsen passet nøyaktig på 1844-erfaringen og kuliminerte med den lukkede dør som tok nåden bort fra den ugudelige verden. Den andre tolkningen finner vi i 4 SP i *Great Controversy (Mot historiens klimaks)*, der Matt.25,1-13 fremdeles anvendes på 1844-erfaringen, men den lukkede dør blir nå en åpen dør, og hennes tidligere vektlegging på et opphør av nådetiden for "syndere" i 1844 er ikke å finne. Men i *Christ's Object Lessons (Ord som lever)* finner vi en tredje og mer moden anvendelse av Matt.25,1-13 – og den sier ingen ting om 1844-erfaringen. I stedet tolker den lignelsen på en måte som ble motsagt av James White og David Arnold og andre i de tidligere år av bevegelsen – d.v.s. hun anvender den slik de adventistene som trodde på den åpne dør gjorde – på Kristi andre komme! Den døren som er lukket er ikke døren til tjenesten i den første avdelingen, men døren til menneskets prøvetid, (analogt med den profetiske feiltolkningen i 1846-1851), men nå

rett brukt, må gjelde tiden like før Kristi andre komme og ikke omlag halvannet århundre før.

Den følgende teksten fra *Great Controversy* side 426 (*Mot historiens klimaks* side 248-249) er verd å merke seg:

Kristi komme som vår yppersteprest til det Aller helligste for å rense helligdommen (Dan.8,14), Menneskesønnens komme til Den gamle av dager (omtalt i Dan.7,13) og Herrens komme til sitt tempel, som Malakias forutsier, beskriver samme begivenhet. Den er også fremstilt ved at brudgommen kommer til bryllupet, slik som Kristus skildrer det i lignelsen om de ti jomfruer i Matt.25.

De påfølgende avsnittene tolker betydningen av disse tekstene og anvender dem på 1844-bevegelsen. Vi leser for eksempel:

Ropet: "Se brudgommen kommer!" som lød sommeren 1844, fikk tusener til å vente på at Herren ville komme straks. På det bestemte tidspunktet kom brudgommen, ikke til jorden som folket hadde ventet, men til Den gamle av dager i himmelen, til bryllupet, overtagelsen av sitt rike. "De som var rede, gikk inn til bryllupet, og døren ble lukket." De skulle ikke være personlig til stede ved bryllupet, for dette finner sted i himmelen, mens de er på jorden.³⁶

På side 398 (233-234 i *Mot historiens klimaks*) har vi en lignende anvendelse i kapitlet som heter "Oppfylte profetier" (Skuffelse og troskap).

"Men da brudgommen gav seg tid, slumret de alle inn og sov. Men midt på natten lød det et rop: Se, brudgommen kommer! Gå ham i møte! Da våknet alle jomfruene og gjorde sine lamper i stand." Sommeren 1844, midt mellom den tid da de først hadde ment at de to tusen tre hundre dager ville ende, og høsten samme år, den tid som de siden fant at dagene ville ende, hørte de et rop i selve Skriftens ord: "Se brudgommen kommer!"³⁷

Ellen White anvender døren i lignelsen i Matt.25 på døren til tjenesten i den første avdelingen. Se *Great Controversy* s. 429-430 (*Mot historiens klimaks* s. 248-252). Men i *Christ's Object Lessons* s. 405,ff (Ord som lever) finner vi en tolkning over en større skala, der det dreier seg om brudgommens komme, ikke til Det aller helligste i himmelen, men til jorden ved tidenes ende, midnattsropet og det høye rop – den siste advarsel i de absolutt siste dager – og den lukkede dør blir nå døren til menneskenes prøvetid like før de syv siste plager kommer over jorden.

Hva skal vi gjøre med disse motstridende tolkningene? Legg merke til de ulike anvendelsene:

<p>Bryllupet GC, 426, 427: Han mottar riket i den undersøkende dom COL, 405-421: Han mottar sin brud, menigheten ved sitt andre komme</p>	<p>Brudgommens komme Begynnelsen av tjenesten i 1844 Kristi andre komme</p>	<p>Midnattsropet Midnattsropet i 1844 Det høye rop i Åp.18,1-4</p>	<p>Den lukkede dør Døren til den tjenesten i den første avdelingen blir lukket i 1844 Slutten på menneskenes prøvetid ved tidenes ende</p>
--	---	--	--

Hvilken er korrekt? Eller er begge korrekt? Og hvis det er det, på hvilken måte kan begge være det? Kan den ene være en pastoral anvendelse i nøden under den store skuffelsen? Eller i beste fall, en apotelesmatisk anvendelse?

La oss stille dette spørsmålet til Bibelen: Når passer den lukkede dør i lignelsen i Matt.25,1-13? På 1844, eller på prøvetidens slutt for menneskene? Vi skal se på tekstsammenhengen.

Versene umiddelbart foran lignelsen, og selvsagt alle versene i kapitlet foran dreier seg om Kristi andre komme. For eksempel taler vers 37 om Menneskesønnens komme, vers 39 bruker de samme ordene, vers 42 taler om "hvilken dag deres Herre kommer," i vers 43 blir hans komme sammenlignet med en tyv som kommer uventet og plutselig, vers 44 sier at "Menneskesønnen kommer i en time dere ikke tenker," vers 46 nevner "når deres herre kommer," og vers 50 noe lignende. Så følger lignelsen det dreier seg om, som ut fra de foregående versene viser hvor plutselig og uventet han kommer. Ved midnatt, når alle sover, kommer brudgommen (tjenernes herre), og det er for sent å forberede seg. Døren blir lukket like etter ekkoet fra midnattsropet: "Se, brudgommen kommer!" De siste ordene fra Kristus i denne delen av lignelsen er "Våk derfor, for dere vet ikke dagen eller timen." Denne oppfordringen har sin parallell i 24,42-43 som nettopp dreier seg om selve Kristi gjenkomst.

De følgende versene, Matt.25,14-30 forteller oss at den neste lignelsen er en parallell til den med brudgommen. "For det er likesom en mann som dro ut på en reise og kalte sine tjenere til seg og betrodde dem sin eiendom...Så etter lang tid kom disse tjenernes herre tilbake og holdt regnskap med dem." Til hvilket tidspunkt hører dette *oppgjøret* (ikke bare beregning) av kontoen? Til 1844 eller Kristi andre komme?

Så kommer det en tredje lignelse, og igjen dreier det seg uten tvil om Kristi andre komme. "Og han skal sende ut sine engler med basunens veldige røst og de skal samle hans utvalgte fra de fire verdenshjørner, fra den ene ende av himmelen til den andre" (Matt.24,31).

Det er opplagt at det ut fra sammenhengen at Matt.25,1-12 dreier seg spesielt om Kristi andre komme, og ikke 1844. En slik anvendelse som den sistnevnte blir pastoral, hvorved et bibelsk prinsipp blir anvendt på en lokal situasjon til tid og sted.

Men hvis Matt.25,1-12 er det samme som Dan.8,14 og 7,13 og Mal.3,1,ff, da skal heller ikke disse siste tekstene primært anvendes på 1844, men på endetiden – som passer perfekt med en korrekt utleggelse av Dan.8,14, 7,13 og Mal.3,1,ff. (Akkurat som Dan.7,9-13 og 26 blir anvendt på Kristi første komme og all makt og alt herredømme blir overgitt ham etter korset. Himlenes rike kom med Betlehem og Golgata, men venter ennå på sin fullendelse. Fra slekt til slekt har dets makt strømmet ut over jorden med frisk livskraft til nye vekkelser. Akkurat som med Dan.7,26 og 8,14.) Slik er det klart at adventistenes anvendelse av Dan.8,14 på 1844 var en oppfyllelse i henhold til det apotelesmatiske prinsipp – en legitim, men ikke fullstendig anvendelse, spesielt i betraktning av det faktum at dersom alle som tok del i adventbevegelsen hadde vært trofaste, ville avslutningen av denne tidsalderen kommet hurtig. Akkurat som Israel hadde sviktet og at den første kristne menighet hadde forårsaket et langt tomrom mellom det første og det andre komme, så ville den gjentatte feilen i det nittende århundre føre til en utsettelse med oppfyllelsen av Dan.8,14.

ELLEN G. WHITE OG ÅP.11

I et tidligere kapitel i *Great Controversy (Mot historiens klimaks)* har vi en annen apokalyptisk profeti som er brukt historisk på tiden like før den store adventbevegelsen. De to vitnene sies å være Det gamle og Det nye testamente som ble foraktet og forbudt i tre og et halvt år under den franske revolusjon. Men når vi vender oss til *Testimonies*, bind 4, s. 594, finner vi en annen anvendelse, denne gangen verdensomfattende og om de aller siste dager. Vi er glad for dette, da det ikke er lett å finne støtte for tolkningen av Åp.11 i *Great Controversy*, hverken eksegetisk eller historisk, noe som enhver vet som har studert dette.³⁹

La oss se på to eksempler til på apotelesmatisk oppfyllelse slik det er beskrevet i *Great Controversy (Mot historiens klimaks)* side 253). Åp.11,19 er brukt også på adventbevegelsen i 1844:

«Guds tempel i himmelen ble åpnet, og hans pakts ark ble sett i hans tempel.» (Åp.11,19) Guds pakts ark står i det Aller helligste i den andre avdeling av helligdommen. Da tjenesten foregikk i det jordiske tabernakel som var «et avbilde og en skygge av det himmelske», ble denne avdeling åpnet bare på den store forsoningsdagen da helligdommen skulle renses. Kunngjøringen om at Guds tempel ble åpnet i himmelen, og at hans pakts ark ble sett, peker derfor frem til 1844, da det Aller helligste i den himmelske helligdom ble åpnet, og da Kristus gikk dit inn for å utføre sin avsluttende tjeneste. De som i troen fulgte sin store Yppersteprest da han begynte sin tjeneste i det Aller helligste, så der hans pakts ark.⁴⁰

Klart og definitivt sier Ellen G. White her at Åp.11,19 ble oppfylt i 1844. Da ble paktens ark sett. På et annet sted i *Great Controversy* blir loven i arken igjen åpnet for å bli sett:

Da kommer en hånd som holder to sammenlagte steintavler til syne....den hellige lov...blir nå åpenbart som en dommens målestokk....og Guds ti ord... står klart for alle jordens beboere..⁴¹

Sammenlign også med *Review and Herald* for 23. nov. 1950, s. 17, og Bønneukeløsningen for 22. des. 1905: "Denne verdens riker skal snart bli til vår Herres og hans Salvedes rike."

La oss nå gå til selve Bibelen og se på 11,19 i dens tekstsammenheng. Da den syvende engel blåste i basunen, hørtes det høye røster i himmelen som sa: Kongedømmet over verden er tilfalt vår Herre og hans Salvede, og han skal være konge i all evighet. Og de fire og tyve eldste, som sitter for Guds åsyn på sine troner, falt på sitt åsyn og tilba Gud og sa:

Vi takker deg, Herre Gud, du allmektige, du som er og som var, fordi du har tatt din store makt og er blitt konge. Og hedningene er blitt vrede, og din vrede er kommet, og den tid da de døde skal dømmes, og da du skal lønne dine tjenere profetene og de hellige og dem som frykter ditt navn, de små og de store, og da du skal ødelegge dem som ødelegger jorden.

Og Guds tempel i himmelen ble åpnet, og hans pakts ark ble sett i hans tempel, og det kom lyn og røster og tordener og jordskjelv og svært hagl. (Åp.11,15-19)

Teksten beskriver ikke 1844, men denne verdens ende da rikene på jorden skal tilhøre vår Herre. Det er tiden for hans vrede ifølge vers 18, den vreden som er beskrevet i senere kapitler som ublandet med hans barmhjertighet. Det er tiden for de helliges belønning og de ondes ødeleggelse. På den tiden vil paktskisten med loven bli sett mellom lynglimt og til røster, tordenbrak, jordskjelv og svært hagl – og alt dette skjer ikke i 1844, men på den siste store dag. Sammenlign 6,12-17 og 16,17-21 som peker på de samme begivenhetenes klimaks. Det er ikke mulig å få Åp.11,19 til å passe på 1844, unntatt ved hjelp av det apotelesmatiske prinsipp, i den begrensede forstand at loven i Det aller helligste på den tiden ble gjenstand for Guds folks oppmerksomhet. Men her har Ellen G. White atter sett den sanne fullbyrdelsen når hun beskriver loven som blir stilt til skue på den siste store dag.

ELLEN G. WHITES VIDERE SYN PÅ DAN.8,14

På sidene 666-678 i *Great Controversy (Mot historiens klimaks, sidene 379-386)* har vi Ellen G. Whites endelige bilde av den siste oppfyllelsen av Dan.8,14 og Dan.7,9-13. Hun beskriver den siste dom ved slutten av millenniumet, himmelens bøker, ødeleggelsen av de onde, gjenopprettelsen av Guds ære og renselsen av universet. Legg merke til noen avsnitt fra disse sidene:

Men tiden er nå kommet da opprøret endelig skal slås ned. Satans historie og karakter åpenbares. Den store bedrageren er blitt fullstendig avslørt i sitt siste store forsøk på å styrte Kristus fra tronen, ødelegge hans folk og ta Guds by i eie. De som har slått seg sammen med ham, ser hans fullstendige fiasko. Kristi etterfølgere og de lojale engler ser den fulle utstrekning av hans opprør mot Guds regjering. Nå er han gjenstand for universell avsky.

Hvert spørsmål om sannhet og villfarelse i den kamp som har gått for seg så

lenge, er nå besvart. Følgen av opprør, frukten av å sette Guds bud til side er blitt åpenbart for alle tenkende skapninger. Følgen av Satans styre i motsetning til Guds regjering er demonstrert for hele verdensaltet. Satans egne gjerninger har fordømt ham. Alle beskyldninger mot Guds visdom, rettferdighet og godhet er fullstendig tilbakevist.⁴²

I de rensende flammene blir de ugudelige fortært, rot og gren – Satan er roten og hans tilhengere grenene. Lovens fulle straff er fullbyrdet, rettferdighetens krav oppfylt. Himmelen og jorden, som har vært vitner, erklærer at Gud er rettferdig.⁴³

Og jeg så en ny himmel og en ny jord, for den første himmel og den første jord var veket bort. (Åp.21,1) Den samme ild som fortærer de ugudelige, renses jorden. Hvert spor av forbannelse er nå borte. Ikke noe evig brennende helvete skal minne de forløste om syndens fryktelige følger.⁴⁴

Der er det nye Jerusalem, hovedstaden på den herlige nye jord, «en prektig krone i Herrens hånd og et kongelig hodesmykke i din Guds hånd». Dens lys var som den kosteligste stein, som krystallklar jaspis.» «Og folkeslagene skal vandre i dens lys, og kongene på jorden bærer sin herlighet inn i den.» Herren sier: «Jeg vil juble over Jerusalem og fryde meg i mitt folk.» «Guds bolig er hos menneskene, og han skal bo hos dem; og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem og være deres Gud.» (Jes. 62,3; Åp.21,11.24; Jes. 65,19; Åp.21,3.)⁴⁵

Den store strid er endt. Synd og syndere er ikke mer. Hele universet er rent. Harmoni og glede går som pulsslut gjennom hele det umåtelige skaperverk. Fra ham som skapte alt, strømmer liv, lys og glede ut gjennom universets grenseløse rom. Alle ting, fra det minste atom til den største klode, de levende og de livløse, forkynner i ufordunklet skjønnhet og fullkommen glede at Gud er kjærlighet.⁴⁶

Legg merke til vekten som er lagt på erklæringen at "Gud er rettferdig" og "renselse," så vel som ødeleggelsen av de ugudelige og at Gud til slutt inntar sin bolig blant menneskene. Sammenlign *Patriarchs and Prophets* 681, 79 og 348 (*Alfa og omega* bind 1 og 2), *Christ's Object Lessons*, 178-180 (*Ord som lever*), *Desire of Ages*, s. 26, 58 og 761-764, (*Slektenes håp*), *Great Controversy*, s. 504 og *SDA Bible Commentary*, 7,986.

Når Ellen G. Whites tolkning av Dan.8,14 i Great Controversy blir sammenlignet med hennes tolkninger av Matt.25,1-13, Dan.7,9-13, Mal.3,1,ff, Åp.11,4-9, 11,19 og 6,12 og 13 i den samme boken – og når disse tolkningene blir sammenlignet med andre tolkninger, enten senere i den samme boken eller i andre bøker, blir det opplagt at tekstene fra Bibelen som er brukt i Great Controversy hovedsakelig i apotelesmatisk forstand, finner sin oppfyllelse som passer helt på adventfolket i det 19. århundret, men er bestemt til å nå sin fullbyrdelse og sanneste anvendelse i de aller siste ting, og det er noe som Ellen White selv fullt ut forsto.

****

Vi vender tilbake til Ellen G. Whites doble bruk av soningsdagen – både til dommen på korset og dommen ved Kristi andre komme – for denne bruken er en parallell til Dan.9,24, der uttrykket fra Yom Kippur er brukt både på Kristi første og andre komme. Golgata gjorde ende på synden, brakte inn en evig rettferdighet, oppfylte de profetiske syner og salvet Det aller helligste – og alt dette skjedde i juridisk forstand på korset. Men alt skjer empirisk i en fullbyrdelse ved Kristi andre komme. Slik kan Ellen G. White formane oss til å samarbeide med himmelen for å ”tilveiebringe en evig rettferdighet.”⁴⁷ Denne doble bruken av soningsdagen passer perfekt sammen med det vi nettopp har pekt på i *Great Controversy (Mot historiens klimaks)*.

ER DEN TREDJE ENGELS BUDSKAP I SANNHET BUDSKAPET OM RETTFERDIGGJØRELSE VED TRO, HELLIGDOMMEN, ELLER ER DISSE TO KUN ÉN?

Det er ennå en fremtredende tankerekke hos Ellen G. White som kan hjelpe oss her. Hun har fortalt oss at ”rettferdiggjørelse ved tro er den tredje engels budskap i sannhet.” I *Testimonies*, bind 6, s. 19 får vi den formaningen at rettferdiggjørelse ved tro må bli forkynt mer fullstendig før slutten kan komme – og at den forkynnelsen er vår spesielle oppgave. Dette budskapet om å bli gjort rettferdig sies å være den vakreste melodi som kan strømme fra menneskelepper, og det ene tema som vil oppsluke alle de andre, og virkelig være det lyset som skal opplyse hele jorden med sin herlighet.

Men den samme forfatteren forsikrer oss at lyset om den jordiske soningsdagen, renselsen av helligdommen, er selve grunnlaget for vår tro. *Hvis begge grupper uttalelser er sanne, og det tror vi at de er – må det være en forbindelse, en nær forbindelse mellom rettferdiggjørelse ved tro og sannheten om helligdommen. Hva består denne forbindelsen i?*

Et daglig og et årlig jordisk forsoningsrituale skal ikke lenger utføres, men forsoningen gjennom en mellommann er nødvendig fordi vi stadig begår synd. Jesus gjør tjeneste for Guds ansikt, ofrer sitt blod, likesom når det ble slaktet et lam. Jesus tilbyr forlatelse for enhver overtredelse og ufullkommenhet hos synderen.

Kristus, som er vår mellommann, og Den Hellige Ånd er uopphørlig i forbønn for mennesket, men Ånden ber ikke for oss slik Kristus gjør, for han legger fram sitt blod som ble utgytt fra før verdens grunnvoll ble lagt. Ånden arbeider med hjertene, får oss til å be og til å angre, lovprise og takke. Takknemligheten som lyser fra våre lepper er virkningen av Åndens anslag på sjelens strenger til hellige minner for å vekke hjertets musikk.

Gudstjenesten, bønnene, lovprisningen og den angrende bekjennelsen fra den sanne troende stiger opp som røkelse til himmelens helligdom, men når disse går gjennom mennesket med dets syndige natur, er de så urene at dersom de ikke blir rensset ved blodet, kan de ikke ha verdi inn for Gud. De

stiger ikke opp i fullkommen renhet, og dersom ikke mellommannen som er ved Guds høyre hånd presenterer sin egen rettferdighet på den bedendes vegne, er de ikke antagelig for Gud. All røkelse fra det jordiske tabernaklet må fuktes med det rensende Kristi blod. Han holder røkelseskålen foran Faderen i kraft av sin egen fortjeneste, som det ikke finnes flekk eller lyte ved av noen jordisk fordervelse. Han samler i sitt røkelseskar bønnene, lovprisningen og bekjennelsene fra sitt folk, og til disse legger han sin egen fullkomne rettferdighet. Parfymert med Kristi forsoning, stiger røkelsen opp for Gud og er fullt og helt antagelig for ham. De får nådige svar tilbake fra ham.

Å, om bare alle kunne se at alt som gjøres i lydighet, med sann anger, og med takk og lovprisning må legges på alterets ild som betyr Kristi rettferdighet. Duften av hans rettferdighet stiger opp som en sky omkring nådetronen.⁴⁸

Røkelsen som stiger opp med Israels bønner, representerer Kristi forbønn og hans fortjeneste, hans fullkomne rettferdighet, som er gitt til hans folk ved troen, og som alene kan gjøre syndige skapningers tilbedelse antagelig for Gud.⁴⁹

De dyrebare symbolene i Det aller helligste på soningsdagen, den blodbestenkte nådestolen og røkelsen som steg opp fra vår øversteprests hånd symboliserer hjertet i evangeliet – den tildelte rettferdighet fra Kristus som setter Gud i stand til å se på sin evige, hellige, men brutte lov gjennom bloddråpene som dekker nådestolen – og regne oss som uskyldige på grunn av Kristus. (Slik påkaller Paulus symbolene fra soningsdagen og nådestolen når han kommer til hjertet i utleggelsen av rettferdiggjørelsen. Se Rom.3,25.) Der i Det aller helligste, som synene fra 1844 og fremover har henvist oss – der er tegnene på den store sannhet som bringer hele verden for domstolen, og som dømmer hele verden. Kristus har båret vår skyld, dødd i vårt sted, tatt på seg vår fordømmelse – men de som avviser en slik nåde må selv skaffe sin forsoning og utholde sin egen dom og fordømmelse. Som Leon Morris har skrevet: "...den fulle vekten av Guds dom ligger i at forsoningen må forståes."⁵⁰

Budskapet i 1844 var for pionerene det apostoliske grunnlaget for evangeliet som de var blitt betrodd – sannheter som sto i fare for å gå tapt eller bli glemt – og noen av dem var faktisk allerede gått tapt, der iblant Guds lovs integritet og absolutt Kristi gjenkomst. Likesom apostlene fikk sin oppmerksomhet rettet mot Det aller helligste og Kristi tjeneste der (Matt.27,51, spesielt Hebr.9 og 10, men også kapitlene 4, 6, 7, 8 og 13) ble våre pionerer ledet til det samme sted. Likesom forsoningen var sentral for apostlene, så skulle den nå oppta den siste menighet. Likesom kjennelsen i dommen – rettferdiggjørelsen – var essensen i det apostoliske budskapet, var det ment å være den tredje engels budskap i sannhet. Derfor kunne Daniells si: "Jeg tror at sannheten om Kristi tjeneste skulle vært forkynt samtidig med budskapet om

rettferdighet ved tro som ble gitt til oss i 1888.”⁵¹

ÅP.14,6-12 OG ROMERBREVET

Hvis det har noe for seg å sammenligne Åp.14,6-12 med Romerbrevets beskrivelse av ”rettferdiggjørelse ved tro,” så la oss gå til Åp.14,6 som taler om ”det evige evangelium.” Dette er hjertet i Romerbrevet. Se 1,16-17. Åp.14,7 advarer om dommen som bare evangeliet kan forberede oss på. Det samme temaet om dommen dominerer innholdet i Romerbrevet. Se 1,18 og 2,1.

Likheten mellom apokalyptikken og den paulinske forståelsen av vreden er slående. I begge tilfellene er vreden en funksjon av Guds rettferdighet (Jub.36,10 og Rom.1,17,f). I begge er vredesdommen over en gruppe (1.Enok 5,6,f, 84,4, 93,9 10,37,ff etc. og Rom.1,18-3,20). I begge beskrivelsene kommer vreden på den ytterste dag (1.Enok 91,7 og Rom.2,5 f). I begge beskrivelsene viser Gud sin langmodighet ved å holde sin vrede tilbake (2.Baruk 59,6, 48,14 og 17 og Rom.2,3-5). I begge tilfellene faller vreden på mennesker som handler som om de er Herren (Jub.5,6 og Rom.1,18-32).⁵²

Den tredje engels budskap advarer mot tilbedelse av dyret og dets bilde. Likedan advarer Romerbrevet mot avgudsdyrkelse og falske guder. Se 1,20-25.

På samme måte som den tredje engels budskap har helligdommen som sitt grunnlag og betyr rettferdiggjørelse ved tro i sannhet, er det med Paulus’ budskap til romerne. I 3,25 presenterer han Kristus som nådestolen, og erklærer at det var blodet på nådestolen som gjorde rettferdiggjørelsen for syndere tilgjengelig ved tro. Blodet fortsetter med å være i forgrunnen i de senere kapitlene, og det gjør dommen også. Vi som nå ”er rettferdiggjort ved hans blod,” skal ”så meget mer bli frelst...fra Guds vrede” fordi vi har fått forsoning ved ham, d.v.s. forlikelse. Rom.5,9-11.

Ender den tredje engels budskap med vekt på Guds bud og troen på (evangeliet) Jesus? Det gjør også Romerbrevet. Fra kap. 12 og utover (så vel som i de foregående kapitlene som 6 og 8) er lydighet mot loven understreket som frukten av det mottatte evangeliet. Romerbrevet begynner og ender med ”troens lydighet” – d.v.s. lydighet som et resultat av tro. Se 1,15 og 16,26 og sammenlign med Åp.14,12.

Det er ikke rart at Romerbrevet er en slik parallell til de tre englebudskeper. Eksegeter har lenge forstått at Paulus’ språkbruk når det gjelder rettferdiggjørelse og andre spørsmål er en form for realisert eskatologi. Det er virkelig når vi ser forbindelsen mellom rettferdiggjørelse og den siste dom at vi aldri kan anklage Paulus for billig antinomisme. Det er fordi Paulus ser dybdene i loven (selv et øyeblikks galt begjær bryter loven og fortjener døden – se Rom.7,7-12), og ser at bare en hundre prosents oppfyllelse av den kan imøtekomme dens krav og bety rettferdighet – og det er på grunn av denne overbevisningen han erkjenner at vi er overgitt Kristus og avhengig av hans fortjenester som alene kan oppfylle den hellige og evige lovs uendelige krav. Det er fordi Paulus vet at vi må stå for domstolen (Rom.14,10) at han insisterer på at vi nå skal sikre oss fullkommen rettferdighet ved å få den fra ham, han som alene kan sette oss i stand til å bestå på den dag da ethvert motiv, enhver tanke, et hvert ord og hver

gjerning blir gransket. (Reformatorene hadde ikke det fulle lys over rettferdiggjørelsen. Det er blitt overlatt til vår tid å gjenoppdage rettferdiggjørelsens eskatologiske natur. Romerbrevet, kapitlene 1-3, fremstiller rettferdiggjørelsen med bakgrunn i dommen ifølge 1,17-18, 2,1-2, 5-12 og 16 og 3,19. Rettferdiggjørelsen er Guds ultimate kjennelse for alle som forblir i Kristus. Den fører alltid med seg helliggjørelse og herliggjørelse. Rom.8,29-30 og 6,1-14. Vi har ofte gjort feil ved å redusere rettferdiggjørelsen til å være bare en velsignelse ved tilgivelsen for tidligere begåtte synder, i stedet for en vedvarende status som varer helt til dommens dag. Slik legger Paulus ikke bare vekt på loven, men også på nåden, ikke bare på lydighet ved tro, ikke bare på rettferdiggjørelse, men også på helliggjørelse. Og den tredje engels budskap legger også vekt på disse to sidene.

Gud kunne neppe på noen bedre måte ha gitt våre pionerer budskapet for de siste dager enn ved å lede dem til endetidsprofetien som talte om helligdommen, huset med evangeliets symboler, det beskyttende dekket over lovens tavler og en gylden nådestol. Intet under at vi leser i *Early Writings* s. 254 at den tredje engels budskap peker på den himmelske helligdom. Der var symbolene på den evige lov og den evige nåde som pekte på forbannelsene som måtte falle på dem som avviser nådens pakt, og velsignelsene for dem som stoler på Kristi egen stedfortredende lydighet og bærer av straffeansvaret.

ELLEN G. WHITES FEILTAGELSER

Hva skal vi si om Ellen G. Whites bruk av den første avdeling som symbol på den første fase av Kristi tjeneste i himmelen, og hva skal vi si om hennes lære om den undersøkende dom? Noen kan si at de er kreative omtolkninger av Bibelen, men det ser ut til at *Testimonies*, bind 5, s. 605 utelukker dette.

Det ser ut som sannhetene i pionerenes todelte himmelske tjeneste kan kalles svøpet om spedbarnet, klærne som nå må kastes, for sannheten behøver ikke lenger å bli presentert i en infantil form. Det ble ikke gitt profetene en fullstendig forståelse av de synene de fikk. Ellen G. White misforsto noen sider ved sine tidligere syner om "den lukkede dør," og anvendte disse elementene på prøvetidens slutt for "den ugudelige verden" i 1844, og først årevis etterpå innså hun sine feil. Se 1.Pet.1,10-11 og Dan.8,15, 27 og 12,8. Profetene hadde ingen presis forståelse selv om hovedtemaene i deres egne budskaper. Døperen Johannes ventet verdens ende på sin tid og trodde at den siste dommen var i ferd med å begynne. Se Matt.3,7-12.

Det bør legges vekt på at "spedbarnklærne" var absolutt nødvendige i det nittende århundret for at de skuffede og forvirrede som var igjen og trodde på Millers budskap skulle overleve. Det skaffet et nødvendig motiv for deres valg.

Ellen G. White støttet seg i en viss utstrekning av ren nødvendighet til sine samtidige som hun stolte på. Gud gjør aldri noe overnaturlig som kan utføres på naturlig måte, og dette prinsippet kan føre både til farer og velsignelser. *Derfor aksepterte Ellen G. White Josiah Litchs konklusjoner ang. den 11. august 1840*, selv om han tok fullstendig feil og senere tok avstand fra sin egen fortolkning. 1888-utgaven av *Great Controversy (Mot Historiens Klimaks)* forteller at profetien i Åp.9,15 blir oppfylt nøyaktig på den dagen Litch hadde forutsagt. Senere ble den referansen forandret, slik vi kan se i 1911-utgaven. (Dessverre ikke forandret i den norske utgaven av *Mot Historiens Klimaks*, 197 – 198, oversettters kommentar.)

På samme måte er Åp.11,9 i *Great Controversy* brukt på hendelser i Frankrike i 1790-årene. Her kopierte Ellen G. White fra Uriah Smith⁵³ (og hun brukte undertiden til og med de samme kildene i den samme rekkefølgen med de samme forkortelsene) som igjen hadde kopiert fra Storrs, som hadde kopiert fra Croly som var temmelig upålitelig i sine historiske hentydninger.

Ellen G. White hentet stoff fra Uriah Smith og J.N.Andrews da hun skrev om den undersøkende dom. (Jfr. Tillegg) Og hun tok ikke bare med de underliggende læremessige avvik, men også bibelske og historiske feil. Ideen om at blod ble brakt daglig inn i den første avdeling av helligdommen er ikke korrekt – prestedtjenesten i den første avdeling innebar meget sjelden blod. Blod fra de daglige ofringene for folket ble administrert i forgården, ikke i den første avdeling. Dogmatikken hos Smith og Andrews omkring profetiske tidspunkter i forbindelse med Dan.7,8 og 9 ble ikke godtatt av W.W.Prescott, og heller ikke i dag av flere av våre teologer. Likevel aksepterte Ellen G. White Smiths og Andrews' påstander på grunnlag av den oppfatning (i Guds forståelse, ikke hennes) at denne forståelsen var på sin plass for denne tiden.

Men denne feilen i detaljer omkring helligdommen er ikke mer betydningsfull enn hennes feiltolkninger av profetiene i Åp.9 og 11. Det viktigste i hjertet av hennes budskap, at Daniel 8,14 pekte på den endelige rensingen av universet ved å utslutte synd og syndere i den siste dom som en illustrert virkelighet ved Yom Kippur, var korrekt og ganske forut for sin tid i forhold til ikke-adventistisk religiøs tenkning.

De feilene som her er brakt for dagen bør ikke bekymre oss mer enn nødvendig. Slik skal det heller ikke være med Bibelen. Paulus kunne bruke feilaktige argumenter for å komme til riktige konklusjoner (jfr. 1.Kor.9,6-10; Gal.3,16), og det betyr ikke noe for oss, for vi forstår at Gud ikke skal settes på prøve i "logikk."⁵⁴

Bare når vi skjønner at Ellen G. Whites skrifter er gitt oss "av praktiske grunner"⁵⁵ vil vi bli bevart fra en skyttergravs-mentalitet der vi vil forsvare hver eneste stavelse som hun skrev, som om den ble diktert henne direkte fra himmelen. I en tidsalder da forskningen hverken har noen ende eller grense, hvor spesialistene oppdager historiske feil i kapittel etter kapittel i *Great Controversy*, burde vi heller forsone oss med en holdbar teori om inspirasjonen i stedet for en teori som er overtroisk og fullstendig umulig å forsvare. Det går ikke an å stille tidens ur tilbake. Vår tid er en ny æra da enhver type feil med glede blir underkastet granskning. I en tid med hurtige kommunikasjoner og offentliggjøring kan en viktig oppdagelse nå minst halvparten av menigheten i løpet av dager. Enhver menighetsadministrasjon som forsøker å oppføre seg som om det nå er det nittende århundret eller middelalderen, kan ikke håpe på noen tillit hos legfolk med skolegang. På den annen side vil en åpen og redelig ånd både fortjene og kunne kreve tillit.

TIDLIGERE OPPFATNINGER OM INSPIRASJONENS NATUR HOS ELLEN G. WHITE

W.C.White beklaget gjentatte ganger sterkt at mange brukte morens skrifter som et grunnlag for tros læren. Han insisterte på at de ikke var kanoniske og ikke verbalinspirerte. Han forteller oss at moren nektet å komme med uttalelser i lærespørsmål som skulle gjelde som fast regel, og ønsket at folket skulle gå til Bibelen for å få lys. Dette ble spesielt demonstrert gjennom årene i diskusjonen om forståelsen av "det daglige."

Ikke bare W.C.White, men W.W.Prescott, A.G.Daniells, W.A.Spicer og flere andre ledere så faren med de feilaktige oppfatningene om inspirasjonen. (Se Tillegg om dette temaet.) Det var flere som forutsa at en krise i menigheten ville oppstå fordi leg medlemmene ikke var blitt rett informert om saken. Vi finner for eksempel at W.W.Prescott skriver dette til W.C.White i 1915:

Takoma park, April 6, 1915

Kjære bror White:

Jeg setter pris på ditt brev av 12. mars, og takker deg for ditt budskap med deltagelse i sorgen over min fars død.

Jeg har notert meg hva du sa om din mors tilstand, selv om du unnlot å vedlegge den uttalelsen som du nevnte. Når jeg ser at disse tidligste troende i likhet med din mor, min far og bror Olsen gikk bort så tidlig, og så tenker på hvor lite som i virkeligheten er blitt gjort for alvorlig å advare hele verden om Kristi nært forestående annet komme. Det får meg til å undres på hvorvidt noen av oss som står i denne bevegelsen vil komme til å leve til avslutningen. Det er et alvorlig spørsmål.

Det ser ut for meg at et stort ansvar hviler på oss som vet om at det er alvorlige feil i våre autoriserte bøker, og likevel ikke gjør noen spesiell anstrengelse for å korrigere dem. Folket og de fleste av våre predikanter stoler på at vi fyller dem med pålitelige påstander, og de bruker våre bøker som tilstrekkelig autoritet i sine prekener, men vi lar dem holde på år etter år med å hevde ting som vi vet er usanne. Jeg kan ikke føle at dette er rett. Det ser ut for meg som at vi misbruker vår tillit og vi bedrar predikantene og folket. Det ser ut for meg at man er mye mer opptatt med å forebygge et mulig sjokk som kan komme over tillitsfulle mennesker, enn å rette på feil.

Ditt brev viser at du ønsker å hjelpe meg, men jeg er redd for at det er noe sent. Erfaringene fra de siste seks årene og spesielt de ting som angår det som jeg snakket med deg om har hatt sin virkning på meg på forskjellige måter. Jeg måtte komme over noen alvorlige sjokk, og etter å ha gitt det beste av mitt liv til denne bevegelsen, har jeg lite fred og tilfredshet i forbindelse med den, og jeg er drevet til den konklusjon at det eneste jeg kan gjøre er oppriktig å gjøre det jeg formår i det stille, og la de andre fortsette uten meg. Naturligvis er dette langt fra noen lykkelig slutt på min livsgjerning, men det ser ut til å være den beste korreksjonen jeg er i stand til å gjøre. *Måten din mors skrifter er behandlet på, og det falske inntrykk det har gitt er fortsatt blant folket, og har påført meg stor forvirring og prøvelse. Det ser ut for meg at en mengde bedrag som dog ikke var laget med vilje, er blitt brukt ved produksjonen av noen av hennes bøker, og at ingen skikkelig innsats er gjort for å få folket bort fra feiloppfatningene av hennes skrifter, noe som man visste om. Men det gagner intet å komme inn på denne saken. Jeg har snakket med deg i årevis om dem, men det har ikke ført til noen forandring.*

Jeg tror imidlertid at vi driver i retning av en krise som før eller senere vil komme, og kanskje før. En meget sterk følelsesreaksjon er allerede begynt å gjøre seg gjeldende.

Det har vært svært stille her i noen få uker, siden mange av brødrene er på feltet. Været har vært ganske kaldt, og vi hadde om lag fem tommer med snø siste sabbat, men i dag ligner det mer på vår. Min mor er ganske skrøpelig, selv om hun klarer seg bedre enn jeg hadde ventet. Hun savner far meget sterkt. De levde sammen i mer enn sekstisju år.

Arbeidet på kontoret ser ut til å gå godt og vi alle har det travelt for å få gjort det som er nødvendig. Jeg vil være glad for å få høre fra deg når som helst. Hvis du føler at det er på sin plass vil jeg gjerne at du skal uttrykke min medfølelse for henne i hennes anfektelse.

Din forbundne,
(Signert) W.W.Prescott

Håndskrevet: "Har skrevet dette selv da jeg ikke ønsket å diktere det til noen."⁵⁶

Først i de aller seneste årene har vår samtidige ledere og predikanter begynt å forstå hvordan inspirasjonen i virkeligheten fungerte for Ellen G. White. Nå vet vi at Ellen G. White var vant til å overlate noe av det hun hadde skrevet til andre for kritisk gjennomgang så hun skulle unngå å fremstille visse trossannheter feilaktig. Da J.H.Waggoner unnlot å la andre gå igjennom det han hadde skrevet, uttrykte hun sin misnøye med det.

Når man ser på revisjonsrapportene til *Great Controversy* i 1911, finner man at minst halvparten av dem dreier seg om den fruktesløse letingen etter beviser som kunne underbygge kapitlet om den franske revolusjon, og som skulle forklare Åp.11. Brødrene ville ha gjort det bedre om de først hadde gått til Uriah Smith som Ellen White hadde kopiert rikelig fra, og så til Storrs som Smith hadde kopiert, og deretter til Croly, den opprinnelige forfatteren til dette materialet – en upålitelig historisk forfatter.

Andre kapitler i *Great Controversy* har historiske detaljer som heller ikke kan underbygges. Kapitlet om Huss inneholder feil på flere punkter, og det er også tilfellet med kapitlet om valdenserne. Prescott listet opp noe av sin kritikk av 1888-utgaven av *Great Controversy*, som er gjengitt i vårt tillegg. (Se tillegg om autoritet og inspirasjon etc.)

Dette vitner om en travelt opptatt Guds profet som følger et anstrengende løp med en hel rekke plikter, og for å kunne utføre dem så godt som mulig, var det nødvendig å søke all den menneskelige hjelp hun kunne få. Hun gikk i gjennom en mengde litteratur og hentet ut det beste for et folk som leste lite av verker utenfra. Vi burde være overmåte takknemlige (Se Tillegg 36, Ellen G. White og anklagen om plagiat). Men dersom vi gjør hennes bøker til et tillegg til Bibelen eller gjør dem til ufeilbarlige kommentarer, gjør vi galt både teologisk, historisk og pastoralt. Hun som fortalte oss at Bibelen ennå bare var uklart forstått, anså ikke sine skrifter for å være det store mikroskopet. Hun fortalte oss at vi kun hadde fått et lite glimt av lyset, og hun så

slett ikke på sine skrifter som et tillegg til Bibelen, eller som en ufeilbarlig kommentar. Hennes ord fra Battle Creek er fremdeles på sin plass – desto mer enn da de først ble gitt til våre ledere:

Jeg ber dere ikke om å godta mine ord uten videre. Legg søster White til side. Ikke sitér mine ord igjen så lenge dere lever, før dere kan adlyde Bibelen. Når dere gjør Bibelen til deres åndelige mat og drikke, når dere lar dens prinsipper bli en del av karakteren, vil dere vite bedre hvordan dere skal motta veiledning fra Gud. Jeg opphøyer det dyrebare ordet for dere i dag. Ikke gjenta det jeg har sagt ved å si: "Søster White har sagt dette" og "søster White har sagt det." Finn ut hva Herren Gud i Israel sier, og gjør det han befaler dere.⁵⁷

DE FØRSTE ADVENTISTENES TOLKNINGSMETODER

Våre adventist-pionerer, også Ellen G. White baserte sine bestemte oppfatninger på helligdommen etter prinsippet om analogi. Bildet av helligdommen i Det gamle testamente og lignelsen om de ti jomfruer hadde de stadig i tankene og prekte og skrev om. Våre første publikasjoner gir overveldende bevis for dette. Denne metoden, knyttet til tekstbevis-metoden, hadde svakheter i seg.

Fra Hebreerbrevet hentet de tekster om den jordiske helligdommen som var "et bilde og en skygge av det himmelske..." 8,5 og 9,23, og fra lignelsen i Matt.25,1-13 hentet de ut en profeti om 1844-erfaringen med den lukkede dør i vers 10 som det mest fremtredende i den.

Våre pionerer anvendte detaljene om den jordiske helligdommen og detaljene i lignelsen på en måte som deres åndelige etterfølgere aldri kunne gjøre. Det ble antydnet at både det jordiske bildet og lignelsen hadde et direkte og bokstavelig samsvar med den endelige oppfyllelsen. Dette var fordi helligdommen på jorden hadde to avdelinger, og derfor måtte det være slik i himmelen. Da det foregikk en tjeneste det meste av året i den første avdelingen før den andre, måtte det være en tilsvarende tjeneste i mesteparten av den kristne tidsalder i himmelens første avdeling. I lignelsen i Matt.25,1-13 står slike detaljer som midnattsropet og den lukkede dør og de ble brukt på begivenhetene i året 1844. Det ble for eksempel resonnert slik at jomfuene ikke representerte Kristi brud. På samme måte ble ikke brudgommens komme det samme som Kristi gjenkomst, men skulle finne sted før dette, og bryllupet er mottakelsen av Kristus i hans rike og ikke av hans folk. Etter bryllupet skulle Kristi gjenkomst finne sted, noe som ikke måtte forveksles med brudgommens komme i lignelsen. Jomfruenes komme til bryllupet er ikke deres bokstavelige komme til Kristus ved hans gjenkomst, men en åndelig inngang ved tro til hans bryllup i den usynlige himmel. Den lukkede dør er avslutningen på prøvetiden for "syndere" i 1844. Slik var pionerens oppfatning, og tolkningsmetoden deres var feilaktig. Det er avgjørende at vi husker at pionerene satte likhetstegn mellom Kristi komme i Matt.25 og hans inngang i den andre avdelingen i himmelen. Se *Great Controversy*, side 426, (*Mot historiens klimaks* side 248-252). Dette kan heller ikke forsvares som rett fortolkning.

Som våre kommentatorer påpeker i dag, faller vi ikke i den grøften og tolker de jordiske forbildene på den måten. Jordiske forbilder skal ikke brukes som grunnlag for

læresetninger, og de er svært ulik de tingene de symboliserer, og de illustrerer mer ved sin ulikhet enn ved hjelp av sine likheter. På samme måte kan ikke lignelser brukes som grunnlag for læresetninger. Deres hensikt er å undervise om et hovedpoeng, og derfor må de tolkes allegorisk.

Når det gjelder helligdommen, overså pionerene mange ting da de brukte Hebr.8,5 og 9,23 slik de gjorde. Tenk over den følgende tekst fra den samme boken:

For da loven bare har en skygge av de kommende goder, men ikke selve bildet av tingene..(Hebr.10,1 f).

Omskiftes prestedømmet, da går jo nødvendigvis også en omskiftelse av loven for seg, for ham som dette sies om, hørte til en annen stamme, hvorav ingen har tatt vare på alteret. Det er jo kjent nok at vår Herre er opprullet av Juda, og til denne stamme har Moses ikke talt noe om prester...For et eldre bud settes ut av kraft fordi det var svakt og unyttig (for loven kunne ikke gjøre noe fullkomment)...han..som ikke hver dag trenger til, likesom øversteprestene først å frembære offer for sine egne synder, og deretter for folkets, for dette gjorde han én gang for alle da han ofret seg selv. For loven innsetter til øversteprester mennesker som har skrøpeligheit, men edens ord, som kom etter loven, innsetter Sønnen, han som er blitt fullendt for all evighet. (Hebr.10,1,f)

...prestene går alltid inn i det forreste teltet...men i det andre teltet går bare øverstepresten inn én gang om året...i det Den Hellige Ånd gir dette til kjenne at veien til helligdommen (Det aller helligste) ennå ikke er åpenbart så lenge det forreste teltet ennå står (som er symbolsk for den nåværende tid) ...Kristus..gikk..inn, ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod...For Kristus gikk ikke inn i en helligdom som var gjort med hender og bare var et bilde av den sanne, men inn i selve himmelen...heller ikke for at han flere ganger skulle ofre seg selv, slik som øverstepresten går inn i helligdommen (Det aller helligste) hvert år...med fremmed blod...men nå er han åpenbart én gang ved tidenes ende for å bortta synden ved sitt offer. (Hebr.9,6,ff)

Ifølge Hebreerbrevet var ikke det jordiske forbildet en kopi av den himmelske virkelighet, og kom meget til kort i forhold til den. Likesom Kristus ikke er lik den jordiske presten (han var ikke av Levi stamme, han var ikke en synder, hans tjeneste ble ikke avbrutt ved død, han behøvde ikke ofre for seg selv, hans offer skulle ikke gjentas til stadighet) slik var også den himmelske helligdom annerledes enn den jordiske. Den første avdeling i den jordiske var et bilde på den levittiske perioden med dens midlertidige og ineffektive ritualer, mens den andre avdelingen symboliserte himmelen selv, dit Kristus gikk "innenfor forhenget" ved sin himmelfart. Hebreerbrevet sier ingen ting om en himmelsk presentasjon som effektuerer vår gjenløsning, men sier at synden ble tatt bort ved Kristi offer. Hebreerbrevet lar aldri den første avdeling symbolisere noe i himmelen overhodet, men ser bort fra den etter å ha henvist til dens jordiske posisjon. Kristus bringer ikke daglige offer, og så et siste i slutten av året – hans eget offer omfatter dem alle – og likedan blir tjenesten utført av den jordiske prest oppfylt ved

hans død og himmelfart til Guds umiddelbare nærvær. Han er ikke som dem, alltid opptatt, alltid stående, men hans verk er fullstendig og han har satt seg ned på tronen – for, i motsetning til dem, er han konge.

Når det gjelder lignelsen i Matt.25, bør det være klart at den ikke ble gitt for å forutsi begivenhetene i 1844, men for å peke på selve Kristi andre komme. Jomfruene representerer menigheten som Kristus er forent med ved sitt komme. Brudgommen fra Østen kom for å hente sin brud, og tok henne til sin fars hus til bryllupsfesten. Hans komme, bryllupet og festen hører alle til et samlet hele, og symboliserer ikke hendelser som er atskilt med 135 år. *Det går helt klart fram av Åp.19,7-9 og de følgende versene at bryllupet ikke er noe som skjer før Kristi gjenkomst. Det er ved hans gjenkomst at hans folk samles til bryllupet.* Det er da "Lammets bryllup er kommet, og hans brud har gjort seg rede." Bare fordi det nye Jerusalem både symboliserer menigheten og er dens hjem blir den kalt bruden. Å tolke Luk.12,36 slik vår pionerer gjorde, at tjenerne i lignelsen skulle være noe annet enn bruden er å gjøre vold på fortolkningen fordi man allegoriserer ut over de tillatte grenser.

Heller ikke Matt.25,10 peker på en avslutning av prøvetiden for den ugudelige verden i 1844. Den gir et bilde av adskillelsen ved tidens ende. Og midnattsropet i lignelsen peker ikke på et budskap for mer enn et århundre siden, men et budskap som ennå ligger i fremtiden. *Christ's Object Lessons (Ord som Lever)* er meget klar i denne saken. På det samme grunnlag som pionerene arbeidet, trekker vi den slutningen at halvparten av de bekjennende kristne ville ha gått inn sammen med Kristus ved tro i 1844, men faktum er at bare en bitte liten håndfull kan sies å ha gjort det. Uansett hvordan man tolker detaljene, kan vi bare si at "fem var kloke, og fem var dårlige."

Legg igjen merke til Ellen G. Whites oppsummering av pionerenes oppfatning (unntatt det de lærte om den lukkede dør, noe som hun ikke tar med her):

Kristi komme som vår yppersteprest til Det Aller Helligste for å rense helligdommen, som omtales i Dan.8,14; Menneskesønnen som kommer til den gamle av dager i Dan.7,13 og Herrens komme til sitt tempel, forutsagt av Malakias, er beskrivelser av den samme begivenheten. Dette er også fremstilt ved brudgommens komme til bryllupet, og beskrevet av Kristus i lignelsen om de ti jomfruer i Matt.25⁵⁸

Nå må det understrekes at Ellen G. White var enig med brødrene i denne tolkningen. Den var også hennes. I likhet med dem, trodde hun at lignelsen fortalte profetisk om 1844, og at ropet var midnattsropet, og at bryllupet var Kristi andre komme. Hun trodde at prøvetiden var avsluttet og døren var lukket for "syndere" i 1844, og hun begrenset sin tjeneste til "den lille flokk" av adventtroende. Det tok syv år før Ellen G. White, hennes mann og den bittelille gruppen sabbatsholdere forandret mening om den lukkede dør. I likhet med profetene før henne hadde Ellen G. White ikke forstått rett de synene hun hadde fått. For henne virket synene som en bekreftelse på de sabbatsholdende adventistenes oppfatning om "den lukkede dør."

Det faktum at hennes tidlige uttalelser om prøvetidens slutt (for dem som hadde forkastet budskapet, dvs. den frafalne kirke og den ugudelige verden) ble fjernet fra opptrykkene fra 1851 og senere, er det beste bevis på at tolkningen ble forandret. Mens Ellen G. White aldri holdt på den mest ekstreme oppfatningen om den lukkede dør, som om alle unntatt sabbatsholdere var fortapte – forsto hun først den lukkede dør på en helt

annen måte fra 1851 og fremover. Og når dette er tilfellet, er det slett ikke vanskelig å skjønne at hennes forståelse av "helligdommens renselse" på lignende måte også var ufullkommen. Den nye vektleggingen i hennes senere bruk av soningsdagen viser dette. Og når det er tilfellet, er det slett ikke vanskelig å se at hennes forståelse av "helligdommens renselse" også kan ha vært ufullstendig. Den endrede vektlegging som vi finner i hennes senere bruk av soningsdagen viser dette. Den helt ut forskjellige fremstillingen av Matt.25,1-13 i *Christ's Object Lessons* og *Great Controversy* er særdeles fremtredende.

Ellen G. White hadde tre forskjellige forståelser av Matt.25,1-13. Denne forandringen tilsvarer hennes endrede standpunkt i slike saker som loven i Galaterbrevet og de to paktene. (Se sitat fra Tim Crosby i tillegget.)

Vi gjør henne derfor urett ved å bruke hennes skrifter som den suverene fortolker av Den Hellige Skrift. Hun gjorde aldri den feilen, men reviderte stadig det hun selv hadde skrevet på grunnlag av et vedvarende lys fra Ordet. Hvis menigheten skal gjøre fremgang, må den følge dette eksemplet.

VAR DEN UNDERSØKENDE DOM ET LANDEMERKE? MÅ VI HOLDE PÅ DET FORDI ELLEN G. WHITE GJORDE DET?

Få adventister er klar over at den undersøkende dom var en "nyskapning" hos oss. Den ble ikke forkynt av våre pionerer i 1845. Den ble ikke holdt av Edson, Crosier eller White-familien på noe tidspunkt i 1840-årene. Når Ellen G. White omtaler erfaringen ved å søke etter landemerkene i førtiårene er det et opplagt historisk faktum at læren om den undersøkende dom ikke fantes blant dem. Vi finner heller ikke noen referanse til en undersøkende dom i de opprinnelige synene.

Renselsen av helligdommen var absolutt et landemerke. Med dette mentes den eskatologiske oppfyllelse av den jordiske soningsdagen. Men som Don Neufeld nylig har skrevet, skal vi ikke sette likhetstegn mellom renselsen av helligdommen og den undersøkende dom.⁵⁹

Denne forfatteren stiller ikke noe spørsmål om den eskatologiske renselsen av helligdommen, og faktum er at soningsdagen i Dan.8,14 peker på det. Slike oppfatninger var landemerker for våre pionerer og jeg aksepterer dem av hele mitt hjerte. Men ved slutten av sabbatskonferansen i 1848 var det en gruppe som trodde alt dette, men ikke på den undersøkende dom. Denne posisjonen er sunn. En domsavgjørelse før Kristi gjenkomst i det Kristus er i ferd med å avslutte sin midletjeneste er bibelsk, men ikke en svekket granskningprosess.

Den undersøkende dom var en del av en kompleks profetisk fortolkning i 1850-årene og som noen tiår senere begynte å bli revidert omkring århundreskiftet. Tolkningen av "det daglige" i Dan.8,13 ble først revidert, og derfor ble en ny gitt i forbindelse med Dan.14 også. Vi finner disse nye posisjonene i *Bible Readings* fra 1915, Spicers *Certainties of the Second Advent Movement*, og W.W.Prescotts og L.E.FRooms skrifter. I begynnelsen av det tjuende århundre krympet på samme måte motstanden mot å se Antiokus Epifanes i Daniel, for viktige fagteologer blant oss hevdet at han var med der. Man antok et nytt syn på basunene, og Litchs oppfatning om 11. august 1890 ble forkastet som feilaktig, og tolkningen av Ap.11,19 som skulle gjelde 1844 ble også gransket på ny. I tillegg ble anvendelsen av det ellefte kapittel i

Åpenbaringsboken på den franske revolusjon til et problem for oss, inntil det til slutt ble erkjent at det ikke fantes noe i dette som kunne støtte posisjonen i *Great Controversy*.

Etttersom årene har gått, har en ny fremgangsmåte i studiet av Bibelen ført til flere forandringer i tolkningene. Vi forkynner ikke lenger et Harmageddon med krig mellom øst og vest, eller om Tyrkia som kommer til sin ende, eller at uttrykket "mange skal løpe fram og tilbake" ("mange skal granske den") betyr økt kunnskap innen vitenskap, kommunikasjon og transport. Våre nytestamentlige bibeltolkere føler ikke lenger at Matt.25,1-13 kan forklares slik de gjorde det i 1840-årene. Problemer som er funnet i Dan.8 og Hebr.6-10 er nå blitt gransket med andre konklusjoner enn de pionerene hadde. Dr.Cottrells referat av historien om Daniel-komiteen viser dette. *Det er på tide at vi erkjenner at den undersøkende dom ikke er nå, og har aldri vært et landemerke i vår menighet. Ellen G. Whites bruk av det er ikke noe mer bevis for det enn hennes anvendelse av Matt.25,1-12 og Åp.9,15 og 11,9 og 19 er bevis for noen av hennes feilaktige posisjoner.* Hvis Guds profet kunne vokse i sin evne til å forstå, og modig endre noen av sine posisjoner (som illustrert i *Christ's Object Lessons* om Matt.25 sammenlignet med *Great Controversy*), hvorfor skulle den moderne kirken nøle med å gjøre dette?

I løpet av årene har vi endret våre læresetninger om treenigheten, Kristi guddom, Kristi "syndige natur," forsoningen, det daglige, Joel 3, Dan.11, Åp.16, Dan.12,4, Jes.2 og 7,14, "denne slekt" i Matt.24,34, basunene, seglene, 2.Tess.2 "innenfor forhenget," Hebr.8 og 9 som grunnlag for vår helligdomslære, de bokstavelige avdelingene i himmelen, og andre saker. (Med "endring" mener vi ikke at mange innenfor administrasjonen eller det akademiske lederskapet har inntatt en ny posisjon. Vi mener ikke at det foreligger enstemmighet i alle tilfellene. Vi har fremdeles noen arianere i blant oss.)

Disse forandringene har ikke i den minste grad endret vår forståelse av Ellen G. Whites inspirasjon. Inntil ganske nylig trodde de fleste av vårt folk at det aller meste av hennes skrifter var originale slik hun skrev dem. I dag vet vi at hundrevis av hennes sider (vurdert meget konservativt) i hennes bøker inneholder sitater uten henvisninger fra andre forfattere fra det nittende århundre. Dette fenomenet møter vi i serien *Conflict of the Ages (Alfa og omega), Testimonies, Ministry of Healing (Helse og livsglede), Education*, osv. *Great Controversy* bruker omtrent et hundre kilder, og noen av dem i stor utstrekning. Når vi for eksempel sammenligner Ellen G. Whites historie om Luther med Adams forkortelse av D'Aubigné, er Ellen G. Whites opprinnelige bidrag spinkelt. Konklusjonen til White Estate er at "de umiddelbare og i noen tilfeller eksklusive kilder til de objektive og de verdslige historiske beretningene i *Great Controversy* var historikernes verk, og ikke visjoner."⁶⁰ Dette lånte stoffet inneholder også faktafeil.

Også i læremessige saker lånte Ellen G. White fra andre. For eksempel helligdomslæren blir presentert i *Spirit of Prophecy* og *Great Controversy* med uttrykk lånt fra Uriah Smith eller J.N.Andrews.

La oss derfor se på hvor aktuelle disse oppfordringene er:

Det er et faktum at vi har sannheten, og vi må med styrke holde fast på de posisjonene som ikke kan rystes, men vi må ikke se med mistanke på nytt lys som Gud kan ha sendt, og si: Vi kan virkelig ikke forstå at vi behøver mer lys enn de gamle sannhetene som vi har fått hittil, og som vi er grunnfestet i. Så lenge som vi har denne innstillingen passer denne irttesettelsen fra Det

sanndrø vitne: "Og du vet ikke at du er ussel og ynkelig, fattig og blind og naken." De som føler seg rik og har nok av alt og ikke behøver noe er i en sann tilstand av blindhet overfor Gud, og de vet det ikke.

Vi må ikke tro: "Vel, vi har hele sannheten, vi forstår grunnpilarene i vår tro, og vi kan hvile i den kunnskapen." Sannheten er på fremmarsj, og vi må vandre i det stadig økende lyset.

En bror spurte: Søster White, tror du vi må forså sannheten for oss selv? Hvorfor kan vi ikke ta i mot de sannhetene som andre har samlet sammen, og tro på dem fordi de har gransket disse tingene, slik at vi kan fortsette uten å tynges av strevet med å granske alt dette vi også? Tror du ikke at disse menn som har brakt oss sannheten var inspirert av Gud?"

Jeg tør ikke si at de ikke var ledet av Gud, for Kristus leder til all sannhet. Men når det kommer til inspirasjon i den fulle betydning av ordet, vil jeg svare: Nei. Jeg tror at Gud har gitt dem et arbeid å gjøre, men hvis de ikke er fullt ut overgitt til Gud hele tiden, vil de blande selvet og deres spesielle karaktertrekk inn i det de gjør, og vil sette sitt eget preg på arbeidet, og forme mennesker inn i en religiøs erfaring etter deres eget mønster. Det er farlig å holde kjød for vår arm. Vi må støtte oss på Allmaktens arm. Gud har åpenbart dette for oss i årevis. Vi har en levende tro i våre hjerter, og vi strekker oss ut etter en større kunnskap og et mer avansert lys.

En fariseisk ånd er kommet over folket som påstår at de tror sannheten for denne siste tid. De er selvtilfredse. De har sagt: "Vi har sannheten. Det finnes ikke mer lys for Guds folk." Men vi er ikke trygge når vi inntar den posisjonen at vi ikke vil akseptere noe annet enn det som vi har bygd på som sannhet. Vi må ta Bibelen og undersøke den nøye for oss selv. Vi må grave dypt i Guds gruve etter sannhet. "Lys er sådd for den rettferdige, og glede for den oppriktige av hjertet." Noen har spurt meg om jeg trodde det var mer lys å hente for Guds folk. Våre sinn er blitt så trange at vi ikke ser ut til å forstå at Herren har et mektig verk for oss. Stadig sterkere lys skal skinne på oss, for "den rettferdiges sti er som det skinnende lys, som skinner sterkere og sterkere inntil høylys dag."

Det finnes ingen unnskyldning for å innta den holdningen at det ikke finnes mere sannhet som skal bli åpenbart, og at alle våre fortolkninger av Skriften er feilfrie. Det faktum at visse læresetninger er blitt holdt for sannhet av vårt folk i mange år, er ikke noe bevis på at våre idéer er ufeilbarlige. Alder gjør ikke vranglære til sannhet, og sannheten har råd til å være redelig.

Vi har mange lekser å lære, og mange, mange å avlære. Bare Gud og himmelen er ufeilbarlige. De som tror at de aldri må gi opp en kjær oppfatning, som aldri tror de kan forandre mening, vil bli skuffet. Så lenge som vi hårdnakket holder fast på våre idéer og oppfatninger, kan vi ikke ha den enheten som Kristus ba om.

Gud ser at våre ledende menn har behov for et større lys.

Over alt hvor Guds folk vokser i nåde, vil de stadig oppnå en klarere forståelse av hans ord. De vil få øye på nytt lys og skjønnheten i dets hellige sannheter. I alle tidsaldre har dette vært tilfelle i menighetens historie, og slik vil det fortsette helt til enden. Men når det virkelig åndelige livet går tilbake, får man en tendens til å slutte med å gjøre fremgang i kunnskap om sannheten.

Menneskene hviler tilfreds i det lyset de har fått fra Guds ord, og oppmuntrer ikke til å granske Skriftene videre. De blir konservative og søker å unngå diskusjon.

Det faktum at det ikke er noen uenighet eller agitasjon blant Guds folk skal ikke ses på som et endelig bevis på at man holder fast på sunn lære. Det er grunn til å frykte for at man ikke greier å skjelne klart mellom sannhet og villfarelse. Når ingen nye spørsmål kommer opp etter granskning av Skriften, når det ikke oppstår meningsforskjeller som kan anspore til personlig bibelgranskning, nemlig noe som må gjøres for at man skal være sikker på at man har sannheten, vil det være mange som vil holde på tradisjonen og tilbe noe de ikke kjenner, akkurat som i gammel tid.

Det er blitt vist meg at mange som sier at de har kunnskap om sannheten for vår tid, ikke vet hva de tror på. De forstår ikke grunnene for sin tro. De setter ikke pris på verket for vår tid. Når prøvelsens tid kommer er det menn som nå preker for andre som vil oppdage at det er mange ting av det de tror som de ikke kan gi en skikkelig grunn for når deres standpunkter blir gransket. Før de ble prøvd ville de ikke forstå sin egen uvitenhet.

Som et folk er vi individuelt kalt til å studere profetiene. Vi må våke alvorlig slik at vi kan skjelne enhver lysstråle som Gud sender til oss. Vi må gripe tak i de første lysglimt av sannhet, og vi vil få klarere lys gjennom studium under bønn, et lys som kan bringes til andre. (*Counsels to Writers and Editors*, s. 33 – 41)⁶¹

PROFETENES BEGRENSNING – SPESIELT DE IKKE-KANONISKE PROFETENE

M.L.Andreasen antas å ha uttalt i en klasse at hvis den dagen skulle komme at Ellen G. Whites skrifter skulle bli ansett for å være en del av Den hellige Skrift, da ville sannsynligvis én prosent av dem til slutt bli funnet verdige til å bli en del av kànonen.⁶² Han mente utvilsomt at ordene hos ikke-kanoniske forfattere er spesielt påvirket av de lokale omstendighetene, og de derfor ikke i alle detaljer er anvendbare som regler som

alltid kan brukes i senere situasjoner. Fordi Guds oppmerksomhet er rettet mot saker i den grad de er viktige, har han utøvd en mer mirakuløs ledelse under Bibelens tilblivelse enn over Ellen G. Whites skrifter. Dette er ikke å tale om ulike grader av inspirasjon, men grader av åpenbaring. Guds verk er alltid fullkomment for sin hensikt – men denne hensikten er hans, og ikke vår. Bare når vi husker at de inspirerte skriftene fungerer som en moralsk prøve, og alltid levner rom for tvil hos de ugudelige, bare da vil vi slutte med å bli uroet av slikt som ikke stemmer med vårt begrep om fullkommenhet i disse skriftene. Vi vandrer uforstyrret under solens lys selv om den har flekker, og vi er takknemlige for våre øyne selv om optikerne hevder at de er som mangelfulle optiske instrumenter. Hvem ville kaste et hvetebraød bare fordi det var en bitte liten mengde agner i det? Vi har hele tiden foran oss en kirke som består av mangelfulle og svake syndere som allikevel er kostelige i himmelens Guds øyne. Ved hjelp av en slik menighet ønsker han å bringe frelse til millioner. Gud viser seg tydeligvis å være mindre maset enn vi stolte dødelige er. Vi bør huske Elton Truebloods ord:

Det er likeså galt å si at vi kjenner sannheten fullkomment, som å si at det ikke finnes noen sannhet som man kan kjenne.

Læren om den uvilkårlige ufullkommenhet er den filosofiske ekvivalenten til den religiøse læren om arvesynden. Den sistnevnte læren påstår, med atskillig faktabevis til støtte for den, at en kronisk syndighet følger i hælene på oss hvor vi går, spesielt når vi synes vi er sterke og blir preget av stolthet. Enhver menneskelig institusjon, uansett hvor edle mål den måtte ha, er uunngåelig involvert i en kamp for makt og prestisje, og dette vil, så langt vi kan se, ikke minske i løpet av århundrene. Kort sagt, synden er ikke en kulturell drakt, men er innbygd i selve tilstanden, en pris man betaler for sin selvbevissthet og relative frihet fra ytre tvang. Akkurat som alt vårt strev for å være dydige er preget av synd, slik vil alle våre anstrengelser for å finne fram til sannheten være befengt med feiltagelser. Vi korrigerer noen av feiltagelsene bare for å begå nye, og vi gjør ofte en ny feil i det vi retter på den gamle. Vi er meget små, og vårt grep på realitetene er svært dårlig, og å påstå noe annet, er arrogant og formastelig.

Enhver religiøs læresetning som påstås å være feilfri, enten det dreier seg om bibelsk ufeilbarlighet, pavelig eller noe annet, er dømt til å være uten evne til å begrunne seg selv intellektuelt, fordi den stanger hodet rett inn i menneskets egen ufullkommenhet. Vi er alltid i vår egen begrensings dilemma, selv når vi er på det aller meste religiøse, og spesielt når vi er mest religiøse. Hvis vår menneskelige evne til å feile behøver noe bevis, så får vi det til stadighet fra det faktum at vi må rekonstruere våre teorier og stadfeste våre fakta på ny. De forandringene som er nødvendige som et resultat av større innsikt, dreier seg ikke bare om den fysiske verden, men også den åndelige.

Det er tenkelig at Gud, ved et eller annet mirakel kunne gjøre en unntagelse fra vår tilbøyelighet til å begå feil, ved å skape en ufeilbarlig Bibel eller et ufeilbarlig pavedømme, men hvordan skulle vi da kunne vite at det var

tilfellet? Ufeilbarlighet betyr ikke bare en ufeilbarlig åpenbaring, men en ufeilbarlig evne hos mennesket til å *bedømme* en slik åpenbaring. Det er nyttig å erkjenne at Bibelen aldri påstår at den er ufeilbarlig. Selv om det skulle finnes noen institusjon som aldri hadde gjort noen feil på et nøyaktig definert område, hvordan kunne vi vite at det alltid var tilfelle, eller at det var en iboende egenskap? I tingenes natur er fremtiden ukjent, og mange beviser mangler.

Det er hovedsakelig ved å erkjenne den menneskelige natur at vi kan se det gale med ufeilbarlighet. Mennesket har strevet mye med dette på mange erfaringsområder, det være seg på det åndelige, kunstneriske eller det vitenskapelige, men trekker alltid med seg sine begrensninger. Mennesket er hindret, ikke bare med sin egen uvitenhet, men også med sin egen grådighet og stolthet. Enhver gruppe som på noe punkt gjør krav på å være fri for disse begrensningene er skyldig i avgudsdyrkelse, og forveksler menneskets stilling med den guddommelige.

All ærlig tvil har en kvasireligiøs, eller i det minste en moralsk karakter ved seg, fordi den utviser en overordnet omtanke for sannheten. De som ikke er alvorlig opptatt med sannheten, bryr seg ikke med å tvile, for tvil betyr arbeid. Den farlige mann er ikke den som tviler, men den som ikke bryr seg.

Sannheten er *til*, selv om den er bortenfor oss. Det er en umåtelig praktisk hjelp i dette, for mens vi er frelst fra det bedraget som får oss til å tro at vi er mer enn vi er, er det ikke desto mindre bryet verdt, at vi, ved alle tilgjengelige midler hjelper hverandre til å komme så nært til det stedet der sannheten finnes. Hvis vi holder på en filosofi som benekter eksistensen av en objektiv sannhet, vil følgen bli at vi kutter nerven til vår moralske evne, siden det ikke er noen nytte i å disiplinere vårt sinn for å ta del en formålsløs anstrengelse. Men anstrengelsen er hverken formålsløs eller unyttig. Selv om sannheten er noe som vi ikke kan gripe til fullkommenhet, ligger mye av dens glans i det faktum at vi kan komme nær opp til den. Det er bedre å se gjennom et sotet glass, enn ikke å se noe i det hele tatt.⁶³

Mange som har lest Paulus' skrifter har undret seg over hans retoriske krumspring, hans digresjoner, hans kompliserte logikk og halve setninger – og til tross for dette har hans skrifter vært kilden til alle religiøse vekkelser siden pinsefestens dag. På samme måte finner de som studerer det synoptiske problem åpenbare selvmotsigelser ved enhver begivenhet, men hvis man er klok, så takker man Gud for hans hellige ord i dette. Selv når vi vender oss til det fjerde evangeliet og finner det umulig å trekke en linje mellom ordene i Johannesevangeliet og Jesu ord i kapitel 3, kaster vi ikke den hellige boken fra oss, men legger den inn til vårt hjerte. Det passer seg ikke for oss som er svake, uvitende og bare støv å forlange mer av Guds ord enn det som fyller våre virkelige behov. La oss ta Bibelen slik den er, og ingen vil gå fortapt. Og la oss ta Ellen G. Whites skrifter i tillit til at Gud har talt til henne på sin måte som han ikke har talt til oss på, og anerkjenne dem som lys, dog et mindre lys enn Den hellige skrift. La oss

lese dem til formaning, åndelig innsikt, men ikke som en sannsiger som vi kan spørre om alt mulig, eller for å unngå den krevende oppgaven å utlegge Bibelen. Med blikket på Jesus og hans kors, og med kunnskapen om hans tildelte rettferdighet for at vi skal unngå dommen, skal vi vende oss fra trivialitetene til vår hellige oppgave å bringe det frelsende evangelium til en forlagt verden.

Noe må rives ned og andre ting må bygges opp. De gamle skattene må atter bli satt inn i sannhetens rammeverk. De (adventistpredikantene) skal tale Guds ord, deres vitnesbyrd må ikke bli formet av meninger og ideer som har vært regnet som sunne, men med Guds ord som lever og blir til evig tid.

Det er blitt vist meg at Jesus vil åpenbare dyrebare gamle sannheter i et nytt lys, om vi er rede til å ta i mot dem.⁶⁴

ELLEN G. WHITES AUTORITET

Syvendedags-adventismen og Ellen G. Whites skrifter har vært uatskillelig knyttet sammen i mye over et århundre. Forbindelsen begynte med vår fødsel som et folk og fortsetter i dag. Denne foreningen kommer til syne i enhver fase av vårt arbeid – evangelisme, utdanning, legetjeneste, forlagsvirksomhet m.m.

Noen i menigheten vil ha et skille her, og henvise Ellen G. White til glemselen som et plagsomt fenomen. De ser på henne enten som en falsk profet, eller en god kvinne som var ledet vill på grunn av fysiologiske og/eller psykologiske lidelser. Andre insisterer på at Bibelen bare kan forstås gjennom hennes øyne, og at hun er den som alltid skal avgjøre hva som er sannhet. M.L.Andreasen hadde rett når han skrev at "det spørsmålet som alltid er der om hva slags posisjon søster White skal ha blant oss er en rik kilde til vanskeligheter."⁶⁵ Vi vil mene at før dette spørsmålet er avklart vil trossamfunnet være dømt til å hinke i stedet for å gå fremover "fra seier til seier."

I denne forbindelsen står visse kjensgjerninger klart fram. Protestantene har i gjennom historien vært enige om *sola scriptura*, og fenomenet med "Bibelen pluss en nykommer" skal karakteriseres som en kult. Bevis for dette ser vi når Bibelen får en underordnet betydning. Vi har sett dette i Swedenborgs lære, Kristne israelitter, Christian science, Mormonismen, Jehovas vitner m. fl.

Skriften legger vekt på at "troen en gang for alle var overgitt til de hellige" i det første århundret. Judas brev v.3. Åpenbaringen gjennom Kristus, attestert av apostlene var den største åpenbaring mennesker noensinne har fått, og selve høydepunktet. Hebr.1,1. Noen senere åpenbaring som krever rett til å bedømme Kristi ord, i stedet for å bli bedømt av det, vitner i seg selv at det er falskt. 1.Kong.13 er en høytidelig advarsel mot å overstyre Herrens ord med ord fra en som kaller seg profet.

I Betel bodde det en gammel profet. Hans sønner kom og fortalte ham om alt det gudsmannen hadde gjort i Betel den dagen, og hva han hadde sagt til kongen. Da de hadde fortalt det til faren, spurte han: «Hvilken vei tok han?» Sønnene viste ham hvilken vei han hadde tatt, den gudsmannen som var kommet fra Juda. Da sa han til dem: «Sal eselet for meg!» De salte eselet,

og han satte seg opp på det og red av sted etter gudsmannen. Han fant ham sittende under en terebinte og spurte: «Er du den gudsmannen som er kommet fra Juda?» «Ja, det er jeg,» svarte han. Da sa profeten til ham: «Bli med meg hjem og få deg litt mat!» Men gudsmannen svarte: «Jeg kan ikke følge deg tilbake og ta inn hos deg. Jeg vil ikke spise eller drikke noe sammen med deg på dette sted. For slik lød Herrens ord til meg: Du skal ikke spise eller drikke noe der og ikke dra hjem igjen den veien du kom.» Da sa den andre: «Jeg er også profet likesom du. En engel sa til meg på Herrens bud: Ta ham med deg hjem, så han kan få mat og drikke.» Da han sa dette, løy han for ham. Gudsmannen ble nå med ham hjem og spiste og drakk i hans hus. Mens de satt til bords, kom Herrens ord til profeten som hadde fått ham med seg hjem, og han ropte til gudsmannen som var kommet fra Juda: «Så sier Herren: Fordi du har vist trass mot Herrens ord og ikke holdt det budet som Herren din Gud gav deg, men vendte tilbake og spiste og drakk på det stedet hvor han hadde sagt at du hverken skulle spise eller drikke, så skal liket ditt ikke komme i dine fedres grav.» Da gudsmannen hadde spist og drukket, salte profeten eselet for ham, og så drog han av sted igjen. Men på veien kom det en løve imot ham. Den drepte ham, og liket ble slengt ned på veien. Eselet ble stående ved siden av liket, og der stod også løven. (1.Kong.13,11-24, Bibelselskapets utgave 1978)

Det er sant at Skriften inneholder læren om de åndelige gaver, og det er dessuten sant at profetiens gave skal gjøre seg gjeldende i de siste dager. Joel 2,28. Men:

Ånden ble ikke gitt – og kan heller ikke bli gitt – for å overprøve Bibelen, for Bibelen sier uttrykkelig at Guds ord er den standard som all lære og erfaring må prøves etter. Apostelen Johannes sier: "Tro ikke enhver ånd, men prøv åndene om de er av Gud, fordi mange falske profeter er gått ut i verden." 1.Joh.1,4. Og Jesaja erklærer: "Til ordet og til vitnesbyrdet!" Samtykker de ikke i dette, det folk som ikke har lysning av dag.." Jes.8,20⁶⁶

Forfatteren av disse ordene mener at hennes lesere må anvende denne prøven på hennes eget verk.⁶⁷ Ellen G. White gjorde aldri krav på å være et sannhetsmedium som skulle overprøve Skriften. I stedet hevdet hun at hadde vi bare forstått Ordet, ville hennes skrivning ha vært unødvendig. Ellen G. White trodde helt klart på Skriftens førsteplass, og hun gikk i mot dem som ønsket å sette hennes skrifter på nivå med Bibelen, eller pragmatisk over den. Derfor skrev hun:

Hvis du er i tvil om et eller annet tema, må du først se etter i Bibelen.⁶⁸

Søster Whites vitnesbyrd må ikke bringes i forgrunnen. Guds ord er den ufeilbarlige standard. *Vitnesbyrdene (Testimonies)* skal ikke ta Bibelens plass...La alle bevise sin mening fra Bibelen og underbygge hvert punkt de mener er sannhet fra det åpenbarte ord fra Gud...Og vi ønsker aldri at noen sjel skal sette *Vitnesbyrdene* over Bibelen.⁶⁹

Fra Ellen Whites egen penn kom rådet at tro på hennes spesielle rolle ikke skulle gjøres

til et krav til medlemskap i menigheten, eller trosfelleskap.

I det siste synet som ble gitt i Battle Creek ble det vist meg at en uklok stilling var tatt...i forhold til synene på den tiden da kirken ble organisert der. Det var noen i...som var Guds barn, og likevel tvilte på synene. Andre hadde ingen ting i mot dem, men våget ikke å ta stilling til dem. Noen var skeptiske, og de hadde tilstrekkelig grunn til det. De falske synene og den fanatiske oppførselen, de elendige fruktene som fulgte av dette, hadde innflytelse på saken i Wisconsin, slik at mange fikk i mot alt som bar navn av syner. Alle disse ting skulle ha vært tatt i betraktning, og man skulle brukt visdom. Det skulle ikke ha vært stilt krav og man skulle ikke ha bearbeidet dem som aldri hadde sett noen som hadde syner, og som ikke hadde noen personlig kunnskap om synenes innflytelse. Disse skulle ikke ha blitt fratatt sine privilegier i menigheten dersom deres kristne ferd ellers var korrekt og de hadde dannet en god kristen karakter.

Br. G. prøvde å gå fram med stor forsiktighet. Han visste at den gruppen som var i mot synene tok feil, at de ikke var ekte troende på sannheten, og for å ryste av seg disse som en klamp om foten, ville han ikke innlemme noen i menigheten som ikke trodde på den tredje engels budskap og synene. De turte ikke slutte seg til menigheten, fordi de var redde for at de skulle binde seg til noe som de hverken forsto eller trodde på. Og det var også slike som hadde fordømmer mot disse som var samvittighetsfulle, og derfor la saken fram i det verst tenkelige lys. Noen var bitre og følte seg krenket på grunn av disse betingelsene for medlemskap, og etter at menigheten var blitt organisert økte deres misnøye sterkt. Kraftige fordømmer hadde ledet dem.⁷⁰

Det er lenge blitt hevdet at vår lære er basert på Bibelen alene, og kun kom gjennom studiet av Ordet. Se Frooms *Movement of Destiny*, 91.112.

Det er sant at i den første tiden for bevegelsen, da våre brødre var fullstendig avhengig av tekstbevismetoden, og når hver mann hadde sin egen tolkning, da henviste Gud gjennom Ellen G. White til noen beviser fra Skriften som avgjorde saken. De første troende var for eksempel ikke blitt enige om tidspunktet for å begynne sabbaten. Men J.N.Andrews hadde foreslått at Skriften viste at begynnelsen til hellig tid skulle være fra solnedgang, og Ellen G. Whites syn bekreftet denne bibelske sannheten. Hun inntok ikke noen ny original posisjon på grunnlag av synene. En studie av kronologien i hennes syner viser at de som regel mer fulgte etter enn å være i forkant av bibelstudier av spesifikke lærdomspunkter. Kristi andre komme, sabbaten som den syvende dag, renselsen av helligdommen, helsereformen m.m., var alle lærdommer blant oss før Ellen G. White erklærte at hun hadde hatt syner om dem. Hun var ikke noen nyskaper.

Ellen G. White nektet å ta på seg oppgaven med å avgjøre doktrinære stridsspørsmål. Gang på gang ble hun anmodet om å gjøre ende på konflikten om "det daglige" ved et eller annet myndig ord fra Gud, men det nektet hun. I stedet skrev hun:

Jeg har noe jeg må si til mine medarbeidere i øst og vest, nord og syd. Jeg

må be om at det jeg har skrevet, ikke blir brukt som et avgjørende argument i de spørsmål det nå er så stor strid om. Jeg ber pastorene H, I, J og andre av våre ledere om at de ikke henviser til det jeg har skrevet for å søke støtte for sitt syn på det «daglige».

Det er blitt vist meg at dette ikke er et emne av vital betydning. Jeg fikk vite at våre predikanter gjør feil når de legger så stor vekt på denne forskjellen i synspunkter. Jeg kan ikke tillate at noe av det jeg har skrevet, skal bli brukt til å avgjøre denne saken. Spørsmålet om den riktige betydningen av det «daglige» må ikke bli gjort til en prøve på rettroenhet.

Jeg ber nå mine medarbeidere predikantene om ikke å gjøre bruk av det jeg har skrevet i dette spørsmålet som det er strid om (det «daglige»), for jeg har ikke fått noe lys over det, og jeg kan ikke se noen grunn til denne striden.⁷¹

Det er sant at Ellen G. White til tider irettesatte spesielle personer som forkynte villfarelser, men dette var alltid basert på bibelsk sannhet som tidligere var slått fast. I nye diskusjoner som ikke dreide seg om tidligere fastslåtte sannheter forsøkte hun å legalisere hva som var sannhet og hva som var feil. Hun talte i mot ekstreme perfeksjonister i den første tiden i våre rekker, fordi deres teorier om hellighet var i strid med bibelsk sannhet slik den var forstått som tidligere inngrep fra Gud som reformasjonen og Miller-vekkelsen. Hun fastslo at Ballenger fornektet ”mektige sannheter som var blitt holdt i lange tider” og så i ham en utfordrer av sannheten i adventbevegelsen, noe som allerede var stadfestet gjennom bibelstudium og Åndens vitnesbyrd. Kelloggs panteisme var en gammel villfarelse som syntes å betvile Guds personlighet og realiteten omkring hans oppholdssted. Hellig kjød-fanatisme i Indiana var ikke noe annet enn en kopi av den ekstremismen som ble forkastet av Luther og andre anerkjente Guds tjenere.

Mange villfarelser har sirkulert med adventismen, deriblant antitrinitarianisme, arianisme, at Den Hellige Ånd ikke er en person, falske oppfatninger om profetier, slike som at Tyrkia er kongen av Norden, og om et harmageddonslag mellom øst og vest. Men Ellen G. White gikk aldri til direkte angrep på disse oppfatningene. Mens hun nektet å spre slike tolkninger selv, fikk hun heller ikke menighetens medlemmer til å tro at hennes profetgave var den endelige fasit for sannheten. I krisetider da åpenbar villfarelse truet menigheten slik den ble med profetene før henne, da påkalte hun ord fra fortidens budbringere (Bibelen). Dette er et av kjennetegnene på en sann budbringer fra Gud – stadfestelse i stedet for nye påfunn.

Vi tror at Ellen G. Whites egen oppfatning av sin rolle ennå ikke er blitt forstått av flertallet av de troende. Tenk over disse enkle uttalelsene:

Liten oppmerksomhet er blitt rettet mot Bibelen, og Herren har gitt et mindre lys for å lede menn og kvinner til det større lys.⁷²

Men til tross for alt dette (at Guds ord er tilstrekkelig til å opplyse det mest omtåkede sinn og det faktum at det kan bli forstått av enhver som ønsker å forstå det), er det noen som sier at de har gjort Guds ord til sitt studium som

blir funnet å leve i direkte strid med dets klareste lærdommer. For at menneskene skal være uten unnskyldning, gir Gud enkle og klare vitnesbyrd for å føre dem tilbake til det ordet de har unnlatt å følge. Guds ord inneholder rikelig med generelle prinsipper for å kunne danne korrekte vaner, og vitnesbyrdene, enten de er allmenne eller personlige, er ment til å gjøre dem oppmerksom på disse prinsippene.⁷³

Hvis du har gjort Guds ord til ditt studium, med et ønske om å oppnå den bibelske standard og kristen fullkommenhet, vil du ikke behøve *Vitnesbyrdene*. Det er fordi du har forsømt å gjøre deg kjent med Guds inspirerte bok at han har prøvd å nå deg med enkle, direkte vitnesbyrd, å gjøre deg oppmerksom på det inspirerte ord som du ikke har adlydt, og få deg til å forme ditt liv i tråd med dets rene og opphøyde lærdommer.

De skrevne vitnesbyrdene skal ikke gi nytt lys, men gi et levende inntrykk på hjertet av de sannhetene som inspirasjonen allerede har åpenbart... Sannheter i tillegg blir ikke gitt, men Gud har gjennom *Vitnesbyrdene* forenklet de sannhetene som allerede er gitt, og på sin egen utvalgte måte lagt dem fram for folket for å vekke og gi inntrykk på sinnet hos menneskene, slik at alle blir uten unnskyldning.

Selve prinsippet for gudhengivenhet er ikke blitt forstått, fordi det ikke foreligger noen hunger og tørst etter bibelkunnskap, hjertets renhet og hellighet i livet. Vitnesbyrdene er ikke gitt for å forkleine Guds ord, men å opphøye det, slik at det kan gjøre inntrykk på alle i sin vakre enkelhet.⁷⁴

Manges holdning til den profetiske gave er blitt mer preget av overtro og kultdyrkelse enn sann bibeltro. Profetiens gave gjør ikke dens eier til noe mer enn et menneske. Den formidler ikke allvitenhet og garanterer ikke mot feil. Denne menighet har aldri offisielt stått for en inspirasjonslære som innebærer "feilfrihet." (Se tillegg) Men i praktiske situasjoner har vi igjen og igjen handlet i strid med vårt offisielle standpunkt.

Døperen Johannes var i følge Jesus den største av profetene. Men hans syn på sannheten var særdeles begrenset. Han forventet en annen type Messias av Jesus, og hans syn på gudsriket var feilaktig. For Johannes skulle Messias straks innvarsle herlighetens rike. Vi burde legge merke til at det ikke bare var Johannes som hadde en ufullkommen forståelse av sannheten, og at hans hovedoppgave var å irettesette synd og å peke på Kristus, og ikke preke læresetninger eller forutsi fremtiden i detaljer.

Tilfellet er ikke annerledes med flere andre mektige Guds menn. Etter Kristi oppstandelse klynget apostlene seg fremdeles til feiloppfatninger om himmelens plan. De trodde at herredømmet ville bli gitt tilbake til jødene. Med andre ord, de klynget seg til en villfarelse om den lukkede dør, der hedningene fremdeles var utelukket. Det måtte et mirakel til – Peters syn – og andre manifestasjoner som tungetalens gave til hedningene – for at brødrene skulle få endret sin overbevisning. Ufeilbarlighet er ikke noe som tilhører Guds tjenere, selv hans mest privilegerte. Og det gjelder heller ikke ufeilbarlig oppførsel. Paulus og Barnabas trettet, og den førstnevnte kan ha vært for hård mot Johannes Markus. Peter sviktet etter pinsefestens dag. Se Gal.2,11-15.

For mange ønsker seg bedre brød enn det som kan bakes av korn. Men Gud, som har gitt oss lys å vandre i fra en sol med flekker, vil ikke at vi skal arbeide ut fra menneskelige forventninger. Selv Bibelen er et sjokk for våre fordommer, likesom Kristus var det levende Ord. Tenker vi ikke noen hver på at vi kunne forbedre Skriften? Ville vi ikke ha valgt en bok som listet opp de fullkomne læresetningene i det første kapitlet, og som sørget for et så overveldende bevis for guddommelig forfatterskap, slik at hver ateist ville blitt ydmyket og overbevist? Ville vi ikke ha forsikret oss om at budet om å helligholde den syvende dag skulle vært gjentatt et eller annet sted i Det nye testamente?

Jødene forkastet Kristus fordi *han ikke var en slik åpenbaring av Gud som de forventet*. Jødene forkastet Kristus fordi *han ikke var en slik åpenbaring av Gud som de "fortjente"*. De hadde vevd seg en doktrinær klesdrakt som passet til sine ideer om hvordan Gud skulle handle. Når virkeligheten ikke svarte til *deres* forventninger, reagerte de med vold. *Vi står overfor den samme fare i dag*. Det er en sannhet som man alltid må ta i betraktning i enhver religiøs krise, for Gud handler på uforutsette måter som vanligvis er annerledes enn de fleste troendes forventninger og ønsker. Den enkle sannhet er at vi forventer en hel del både fra Gud og fra andre, men svært lite fra oss selv. Denne arrogansen er neppe erkjent for hva den er. Gud er ikke i første rekke opptatt med å gjøre oss til profeter, teologer, eller til å bli ufeilbarlige. Den største vanskelighet vi har med Bibelen dreier seg ikke om hva vi ikke forstår, men hva vi gjør – og da i forhold til de to store bud. Skriften dreier seg i første rekke om moral, for to tredjedeler er om hvordan vi skal oppføre oss i livet, og de bibelske profetenes oppgave var vanligvis å lære om loven og å tilby evangeliet, langt mer enn å forkynne esoteriske sannheter med teknisk presisjon.

På grunn av vår egen svakhet, lengter vi etter et orakel som vil sette oss i stand til å bestå uten en evig forvirring. Men selv ikke Bibelen er et orakel. Guds tjenere som formidler hans åpenbaringer er opptatt med å bygge hellige karakterer, ikke genier. Himmelen er opptatt med at vi skal praktisere sannheten, ikke bare kjenne til den, og derfor dreier den seg om praktiske saker. I Skriften er sannheten åpenbart på en slik måte at den tvinger oss til stadig å innrømme vår avhengighet av Gud, og deretter vår uvitenhet og ufullkommenhet. Derfor har Det nye testamente svært få regler, men mektige prinsipper. På grunn av dette blir den troende kastet på Gud i stadig ydmyk avhengighet for å kunne bli ledet fra stund til stund. Dette utvikler karakteren, spesielt ydmykhet og tro.

Alt dette i høyeste grad er relevant når vi ser hva slags redskap Gud vil velge for å hjelpe denne spesielle bevegelsen i de siste dager. Enhver spesiell budbringer fra ham vil være en som har tatt vare på tidligere stadfestede ord fra Gud, og som har som sin viktigste oppgave å tale til de hellige "til deres oppbyggelse, oppmuntring og trøst." En slik budbringer vil ikke være ufeilbarlig, syndfri og ha alle nådegavene.

Det er av vital betydning at vi erkjenner det som teologene kaller den guddommelige økonomi med miraklene. Gud utfører aldri noe mirakuløst som kan gjøres på naturlig måte. Han sender solskinn og regn, men han høster ikke inn avlingen eller tilbereder måltidene. Den Kristus som var rede til å oppreise Lasarus var ikke rede til å rulle vekk steinen. Han som gjorde vann om til vin fylte ikke karene med vann. Da Bibelen ble skrevet var det på samme måten, Gud dikterte den ikke ord for ord. For da evangeliene ble skrevet ned, valgte han menn som hadde vært sammen med Kristus, eller var nære venner med dem som hadde hatt det privilegiet. Matteus og Lukas hentet

mye av sine fortellinger fra det tidligere Markusevangeliet. Bare én prosent av Markusevangeliet kan ikke finnes i de andre to synoptiske evangeliene. Og for å fremholde menighetens teologi kunne Gud ha valgt hvilken som helst ydmyk troende, og diktert sannheten til ham for de hellige. I stedet valgte han en som var opplært i tidens teologi og folkeminner, og som var et teologisk geni – Paulus. Da Gud virket gjennom Paulus, fulgte han som vanlig sin økonomisering med miraklene. Brevene er som regel ikke et resultat av syner. Paulus fikk høre om situasjonen i Korint av Chloe, ikke fra en nattlig drøm.

Det er uvitenhet om inspirasjonens sanne natur som har forårsaket mange problemer for syvendedags-adventistene. På bibelkonferansen i 1919 erkjente mange av lederne dette faktum. (Se Tillegg 34 om "Autoritet, inspirasjon og ufeilbarlighet.") De fleste av oss har hedenske synspunkter på åpenbaring som ligner på dem hos tilhengerne av oraklet i Delfi. Var det ved profetisk syn at vismannen lærte at "en klok sønn er til glede for sin far, men en tåpelig sønn er til sorg for sin mor," at "hat fører til strid," at – "bekymring tynger en manns hjerte ned, men et oppmuntrende ord gjør ham glad," at "en doven mann ikke vil fange sitt bytte," og at "det er bedre å bo i et hjørne på taket, enn med en trettekjær kvinne i felles hus"? Behøvde salmisten et syn før han kunne få oss til å "bøye kne og be"?

Gud gir ikke engang profetene mer enn de behøver, og ethvert verk av Gud i denne verden som er hjem søkt av synd, er merket med overraskelsens, ufullkommenhetens og ydmykhetens kors.

Ellen G. White nektet ikke bare å bli betraktet som ufeilbarlig, men gav håndgripelig bevis på at et slikt krav ville være feilaktig. I *Early Writings*, 173, 185, 186 (*Budskaper til menigheten*, eller *Det er et godt land*) beskriver hun Herodes som hadde drept døperen Johannes og Jakob, Peters bror. Dette er feil, og det forklares også i fotnoten. Ellen G. White navngir undertiden feil forfatter til et bibelvers, gav gale geografiske og kronologiske opplysninger, og blandet sammen helt forskjellige temaer. Det var mulig for henne å misforstå Skriften da hun gav feil tall på dem som var alliert med Abraham, og antallet slektledd som levde samtidig med Adam. Hun godtok noen ubibelske tradisjoner, som myten om Simon Magus. Jfr. *Sketches from the Life of Paul*, s. 328, og sammenlign med artikler om Simon i større bibelleksika eller encyklopedier som *HERE*, 11,515, s. 523. Det vi skal merke oss er at de fleste av disse feilene er så ubetydelige, og slett ikke hundre ganger så tallrike.

Den tradisjonelle adventistiske oppfatningen at Ellen G. White fikk alt sitt stoff til bøkene direkte fra himmelen har ganske enkelt ikke noe med fakta å gjøre. Hun leste mye og samlet førsteklasses materiale fra litteraturen på sin tid for å gi føde til Guds menighet. Man bør sammenligne de første kapitlene i *Patriarchs and Prophets* (*Alfa og omega*, bind 1) med Miltons *Paradise Lost*, *Sketches from the Life of Paul* med Conybeare and Howsons beretning, overskriftene på kapitlene og resten i *Desire of Ages* (*Slektenes håp*) med Edersheims beretning, hennes lovtale over Åpenbaringsboken med A.R.Faussets kommentar, beskrivelsen i *Acts of the Apostles* (*Alfa og omega*, bind 6) av Peter og Johannes med J.R.McDuffs skrifter, samt andre kommentarer til evangeliet av Fleetwood, Hanna, Marsh, Farrar, Geikie, Harris m.fl. *Minsistry of Healing* (*Helse og livsglede*) burde bli sammenlignet med L.B.Coles skrifter, og *Education* med litterære produkter i det nittende århundres Europa, fra lærere som Pestalozzi, Herbart og Froebel.⁷⁶

Det var intet bedrag fra hennes side å bruke stoff fra disse kildene. Hun anbefalte

menigheten i dens tidsskrifter de bøkene hun selv hadde brukt, slike som D'Aubignés *History of the Reformation* og Conybeare and Howsons *St.Paul*. Mens akademiske verker brukte kildehenvisninger på hennes tid, var de ofte ikke lagt særlig vekt på, og populære verker brydde seg ikke om det i det hele tatt. Selv Howson lot være å oppgi en forfatter som han gav et lengre sitat fra. Noen av Ellen G. Whites' manuskripter hadde anførselstegn, i følge hennes sønn.

Ellen G. White overlot sine manuskripter til kritisk gjennomgang. Waggoner, Jones og andre gjorde dette arbeidet for henne. Hun forandret flere sider i *Great Controversy* som et resultat av W.W.Prescotts innstendige anmodninger. Alt dette er langt annerledes enn oraklet i Delfi.

Når man tenker over Ellen G. Whites kraftige uttalelse om at Bibelen ennå "kun er uklart forstått", og fra hennes gjentatte forsikringer at vi foreløpig "bare har de første lysglimt" som skal skinne fram fra Ordet, er det åpenbart at hun ikke anså sine skrifter som et sesam sesam til Skriften, eller en ufeilbarlig bibelkommentar. Slike krav er ukloke. Jfr. *Counsels to Writers and Editors*, 82.

Men det er også meningsløst å tro at Ellen G. White hadde gjort tjeneste i sytti år for å bedra alle og enhver. Hennes arbeidsbyrde var enorm, og hennes sympatier store. Hun utviste en solid porsjon sunt folkevett i sine skrifter, og hennes adferd var umulig å forbinde med en bedragerisk karakter som hennes kritikere tilskrev henne. Det var heller ikke komfort og rikdom som var hennes lønn, for en som kunne bedra så effektivt som noen av hennes kritikere antyder, ville absolutt ha funnet en mer lønnsom og behagelig måte å gjøre det på. Enhver som leser hennes skrifter som hun anbefaler dem – underordnet Bibelen og tidens gjeldende tolkninger av den – har mektige fordeler av det. De som påstår noe annet bør huske det som leseren får ut av en bok er avhengig av hva som får dem til å lese den. St.Thomas har sagt: "hvis et esel ser i en bok, kan du ikke vente at en engel skal komme ut av den." Hva slags mennesker ville vi bli dersom vi fulgte rådene til Ellen G. White? Det er nok med ett svar – helgener.

Det er meget lett å kritisere fru White og å kvitte oss med en som ser ut til å legge tunge byrder på oss som plikt og oppførsel. Men først bør vi spørre om hvorvidt vi, kritikere, ikke står "på hennes skuldre" i betydelig grad. Den adventismen vi søker å fremme må tilskrive mange av sine beste kvaliteter til Herrens forsyn gjennom Ellen G. White. La oss se på noen av disse forsynene.

Etter skuffelsen i 1844 var det vanskelig å opprettholde rollen som "adventist." De fleste milleritter tok hurtig avstand fra den. Men den lille gruppen som var våre åndelige forgjengere forble troende på Kristi snare gjenkomst som et resultat av en liten svak tenåringsjentes tjeneste. Det var hun som insisterte på at Herren hadde vist henne at lyset fra midnattsropet var fra himmelen, og at man ikke skulle benekte at Miller-bevegelsen var ledet av himmelen. Senere fremholdt hun sabbaten, og oppfordret andre til å gjøre det samme. Da fanatikere truet med å ødelegge den lille flokken, var det den samme unge kvinnen som refset dem og holdt andre tilbake fra å følge deres dårskaper.

Ellen G. White oppfordret til bruk av det skrevne ord, selv om alle forventet at Kristi gjenkomst ville inntreffe innenfor noen få måneder eller år. På grunn av deres overbevisning om at Kristi komme var så nært forestående, gjorde våre pionerer seg én etter én arbeidsudyktige ved å slite seg ut på grunn av de helsefarlige vanene som var populære. Les historien av Spalding⁷⁷ og underet ved det betimelige budskapet som ble gitt gjennom Ellen G. White.

På et stadium da bevegelsens åndelige helse var på et lavmål sto hun sammen med to unge teologiske "nyskapere." Ikke én av de eldre menn i Minneapolis ville gå tvers over gulvet og si: "Jeg er ening med deg, søster White." I stedet fleipet de med Waggoner og Jones og kalte dem hennes kjæledegger, og de lurte på om hun var i ferd med å miste sin dømmekraft. Og deretter dro hun til Australia og satte sitt preg på den unge menigheten der, slik hun tidligere hadde gjort det i Europa. Hennes energi og utholdenhet resulterte i opprettelsen av Avondale College, og den er blitt en skole for misjonærer til Afrika, India og Sydhavsøyene, slik hun hadde forutsagt.

Da en hel konferens var i fare på grunn av "hellig kjød-fanatisme," var det Ellen G. Whites ord som reddet den, og fikk gjeninnsatt formannen og andre ledere i deres rette stilling slik at folket kunne følge etter. Men etter noen få år ble en stor del av Generalkonferensens ledere forført av Kelloggs subtile panteisme. Waggoner, Jones, Paulson, Magan, Sutherland og en hær av andre prominente menn stilte seg på Kelloggs side og i mot A.G.Daniells. I denne kriseperioden hadde Kellogg en suggestiv makt over fremtredende menn som medførte at hundrevis av arbeidere ble påvirket av hans villfarelser. Han hadde sluttet med å tro på Kristi snare gjenkomst og andre spesielle trospunkter. Guddommens personlighet og realiteten av Guds bosted ble betvilt. Og hadde det ikke vært for Ellen White, ville bevegelsen ha havarert i løpet av de første ti år av det tjuende århundret.

Omtrent samtidig ble kirken rystet av striden om "det daglige", og Ellen G. White ble ofte anmodet om å komme med en autoritativ uttalelse i saken. Dette nektet hun å gjøre, men oppfordret alle til å studere Bibelen og finne ut hva som var rett, uten å sitere hennes skrifter. Dette bante veien for den rette måten å håndtere lignende problemer med troslæren på, så menigheten på denne måte fikk en sunn innstilling.

Ingen kan benekte at det som var hovedtemaet hos Ellen G. White var at man skulle utvikle hellighet. Hun løftet opp Kristus og hans ord på en måte som de falske profetene aldri gjorde. Loven, som ble utvidet ved hennes innsikt ble et kneisende og truende Sinai berg som fikk de overbeviste til å bekjenne sin svakhet og søke til Kristus for å få nåde og styrke. Mens *Testimonies (Vitnesbyrdene)* "anfakter de ubekymrede," vil hennes prekener gjennom Konflikt-serien (*Alfa og omega*) "trøste de anfedte." Det er sant at noen som har lest disse bøkene kun har sett loven der, som om løftene bare var fotnoter. Men Bibelen blir også lest på denne måten, og dokumentene kan ikke i noen av tilfellene bebreides for det. For dem som har lært å skille mellom lov og evangelium, og ser at den første er en standard, og ikke en metode, vil selv de strengeste vitnesbyrd være en utfordring til "noe ennå mer opphøyd." Hvilken av profetene i Det gamle testamente, eller til og med døperen Johannes, ville det vært behagelig å leve sammen med?

En sann profet må peronifisere loven, slik at den stadige Laodikea-tilstanden kan bli irectesatt. Men denne budbringeren brakte også balsam fra Gilead. Tenk over hennes evangeliske stil (etter 1880) som sidestilles eller overgår hva som helst de mest talentfulle lederne innen Adventbevegelsen noensinne har vist, og som absolutt overgår de beste prestasjoner fra hennes kritikere. Se *Selected Messages* bind 1, sider 340-400 (*På fast grunn*, bind 1, sider 336-396), etc.

Det er sant at Ellen G. Whites skrifter ofte er blitt misbrukt til stor skade. Men hvilke gode ting er ikke det? En kniv kan bli brukt til å skjære over et eple eller en hals, og elektrisitet og ild er vidunderlige tjenere, men farlige herrer. Tenk på hvordan Skriften selv er blitt misbrukt i stedet for å bli brukt.

For om lag et hundre år siden holdt Frederic W. Farrar, kannik i Westminster og kapellan for dronningen, en serie foredrag ved Oxford om bibeltolkning. I referatet fra foredragene sier han:

En bok som ikke var så hellig ville ha blitt forkastet etter å ha blitt farlig misbrukt og forvrengt, men ingen avvikelser fra fortolkere har kunnet svekke, enn si oppheve åpenbaringene som ble gitt i utgangspunktet, og som vil bestå "til den siste stavelen i løpet til historiens slutt," og vil fortsette å ha en unik makt over menneskers hjerter og samvittighet.⁷⁸

Farrar summerte opp de uriktige tolkningsmetodene fra fortiden:

Jeg har tillatt at bibeltolkingens historie skal fortelle oss sitt eget hendelsesforløp, og gi oss lekser for at vi kan ledes rett. Vi skal se at system etter system – det halakhiske, det kabbalistiske, det tradisjonelle, det hierarkiske, det som bygger på logiske slutninger, det allegoriske, det dogmatiske og det naturalistiske – ble hver i sin tur fordømt og forkastet på grunn av menneskenes utvidede kunnskap og erfaring. Disse feilaktige systemene oppsto av mange årsaker. Det opprinnelige hebraiske språket i Det gamle testamente var i mange år ukjent for den kristne kirke, og da gresk også ble et ukjent språk for alle unntatt noen få, fikk fortolkernes påfunn ofte frihet fra viktig kontroll.

Religiøs strid gikk ikke til Skriften for å søke etter dogmer, men for å finne dem. Mysticismen tolket dem etter øyeblikkets stemning og satte fortolkeren over teksten. En falsk og uopplyst bokstavdyrkelse av Bibelen overså dens enkelhet og allmenne gyldighet, og lette etter gåter og mysterier i de enkleste tekster. En skolastisk ortodoksi utarbeidet kompliserte teologiske systemer av innbilninger, og ved hjelp av urimelige slutninger. Noen av disse årsakene til feil er blitt fjernet, men vi møter fremdeles de bleke skyggene av de gamle systemene her og der, ånder som ikke er drevet ut i moderne kommentarer. De kan imidlertid bli sett på som kuriosa og anakronismer som har overlevd.⁷⁹

Bibeltolkingens historie har mer enn akademisk interesse. Eksegetiske feil har ofte hatt fryktelige praktiske resultater. Religiøse ledere har gjort bibeltekster både til påbud og til unnskyldninger for dødelige onder, slik som vill fanatisme, mørk overtro, antinomi-anisme, brennende hat og religiøs og sivil undertrykkelse. Menn har lest Det gamle testamente atskilt fra Det nye, og brukt dets historie og lover feilaktig. De har oversatt Kristi advarsler i Matt.5,41-43, 15,1-9, 23,1-23, Mark.2,18-28, 7,2-23, 10,2-12, Luk.9,51-56, 13,11-17, Joh.8,1-11 og igjen og igjen levd ut sine egne lidenskaper og brukt Skriften som sin unnskyldning. Vi siterer Farrar igjen:

Hvor ofte har ikke blodtørstige tilhengere av misforståtte sjiboletter forsvart sine grusomheter på grunn av lover i Mosebøkene? De infame snikmord på fyrster, eller mordplaner mot dem av en Ravailac, en Jacques Clement, en Balthazar Gerard, en Anton Babington eller en Everard Digby var blitt tåpelig rettfærdiggjort ved Ehuds og Jaels eksempler. Korsfarerne trodde at de gjorde

Gud en tjeneste ved å vade til bislene i de vantros blod, som ofte var dem selv moralsk overlegne, og rettferdiggjorde sine massakrer ved hjelp av utryddelseskrigene i Dommernes bok som biskop Ulfila klokkelig ventet med å oversette til gotisk fordi han fryktet for den virkningen det kunne ha på hans ville nyomvendte. Tusenvis av fattige og harmløse kvinner, torturert til vanvidd på grunn av falske anklager, ble brent til døde av Sprenger som hekser, basert på en antatt tekst i ... (2. Mosebok). En forbrytelse så grusom som St. Batolomeus-massakren ble lovprist av pave Gregor XIII med akklamasjon, og sammenlignet med Guds helter i oldtiden.

Tekster ble brukt til å knuse innsatsen for nasjonal frihet, og til å støtte tyrannier og umoralsk despoti. Både mord på konger og passiv lydighet mot dem ble forsvart ved hjelp av bibeltekster. Pavedømmets kolossale maktmisbruk i tiden da det var på høyden ble opprettholdt ikke bare ved gaver gitt på falskt grunnlag, men også ved forfalskede dekretter, og hos Bonifacius VII basert på at Peters to sverd betydde pavenes to maktmidler, det timelige og det åndelige, og et århundre senere på Innocens III's idé at paven var som solen som lyste om dagen, og keiseren som månen som lyste om natten.

Da Innocent III gav abbeden av Citeaux det infame råd å sette felle for greven av Toulouse for å ruinere ham, skrev han: "Vi råder deg, *i henhold til apostelens påbud*, å bruke din kløkt når du tar saken med greven av Toulouse, og *behandler ham ved forstillelse*, slik at de andre kjetterne lett kan ødelegges." Selv den spanske inkvisisjon – kristendommens mest infame påfunn – påberopte seg Bibelen for å kunne drive massedrap på sine ofre, og den blodtørstige Alva mottok av paven et juvelbelagt sverd med inskripsjonen *Accipe sanctum gladium, munus a Deo*.

I den tiden da kirkefedrene ble forfulgt, forkynte de for menneskene at "maktbruk er avskyelig for Gud," men i tiden for dens despoti, ble ikke bare forbannelser og utstøtelser, men økser, staker, gapestokker, tommelskruer, pinebenker og alle slags torturinstrumenter holdt i prestenes fengsler for å forderve nasjonenes hjerter, spre skrekk i verden, og dette ble forsvart ved hjelp av løsevne tekster og metaforer fra lignelsene til den barmhjertige Kristus. Tekster er blitt brukt tusen ganger for å stenge for vitenskapelige fremskritt, bekjempe frihetens sverd, ødelegge menneskenes velgjørere, og bringe sannhetens røst til taushet. Fredens evangelium, kunnskapens evangelium og fremskrittets evangelium er blitt vanhelliget ved fanatismens våpen og filosofiens snublesteiner. Lysets og kjærlighetens evangelium er blitt brukt til å forherlige galskapen hos selvpinerne, tenne inkvisitorennes fakler og til å lenkebinde slaver.⁸⁰

Ellen G. White gjorde visselig aldri krav på å ha det avgjørende ord når det dreide seg om meningen med noen bibeltekst. Hun forbød alle å innta en slik formastelig holdning.

Å si at en tekst betyr slik og slik og ikke noe annet, og at du ikke må knytte noen annen videre mening til ordene i den enn vi har gjort i fortiden, er å si

noe som ikke er inngitt av Gud.⁸¹

Ellen G. White kjempet selv med å forstå Ordet. I Minneapolis vedgikk hun at hun selv var usikker på hvordan visse doktrinære temaer skulle granskes. Av og til forandret hun sine synspunkter, slike som tidspunktet for sabbatens begynnelse, om man skulle spise svinekjøtt, meningen med den lukkede dør, loven i Galaterbrevet, paktene etc. Ikke før Minneapolis-konferansen i 1888 finner vi at temaet rettferdiggjørelse ved tro preger hennes artikler.

Konklusjonene til kirkens teologer går i store trekk ut på at Ellen G. Whites skrifter har samme hensikt som det som er nevnt i 1.Kor.14,3, og ikke tekstfortolkning. Tenk over de representative uttalelsene som står i Tillegg 34: "Ellen G. White og bibeltolkning."

Bare en bedre forståelse av inspirasjonens natur kan frelse denne menigheten fra konstant indre strid. *Ellen G. Whites egen oppsummering i Selected Messages, bind 1, sidene 15-26 (På fast grunn, bind 1, sidene 11-21) kunne løse mange av våre problemer, dersom de ble tatt alvorlig. Like viktig er hennes erklæring at hun er et "mindre lys" sammenlignet med "det store lys" som er Den hellige skrift. Guds oppmerksomhet og omsorg står alltid i forhold til viktigheten av enhver sak i hele tilværelsen. Fordi Ellen G. Whites skrifter ikke skulle være kanoniske, ikke skulle anvendes på alle mennesker på alle steder til alle tider, er det underfulle ved dem mindre enn det vi forbinder med Skriftens ord. Det betyr ikke at det innenfor kànonen av skrifter er "grader" av inspirasjon. Det vil si at utenfor kànonen bør vi ikke vente den samme presisjon som er nødvendig for Ordet. Selv innenfor Bibelen finner vi at inspirasjonen ikke garanterer for oppfyllelsen av menneskets ideer om fullkommenhet. For Bibelens forfattere kom ikke bare sannheten, men den ble også reflektert gjennom deres egen kultur. Slik reflekterte Josefs drømmer egyptisk billedbruk, Daniels syner babylonisk billedbruk, og Ellen G. Whites drømmer Vesten i det nittende århundret (som jernbanetog og lokomotivføreren – se Early Writings, s. 88 (Herren har vist meg, side 80).*

Det er viktig å huske at inspirasjonen er perfekt for det den er ment for, og dens hensikt er angitt i Joh.20,31 og 2.Tim.3:16-17. Gud er ikke satt på prøve i logikk, heller ikke i retorikken i Bibelen, forteller Ellen G. White. Han er ikke representert som forfatter. Bibelens skribenter var ikke hans penner, men hans forfattere. Slik velger Skriften å bruke *idiomer* og *språket slik at det beskriver det synlige*, selv om det støter an mot moderne vitenskapelig kunnskap. Jorden har fire hjørner og fire vinder, solen står opp og går ned, haren tygger drøv, sennepsfrøet er det minste av alle frø, mennesker tenker med hjerter og nyrer i stedet for med hjernen. På samme måte vet ikke astronomene noe om det store åpne feltet i Orion, og antallet måner ved en bestemt planet som ble vist Ellen G. White i et syn er ikke lenger korrekt ifølge moderne vitenskap.⁸²

Men noen spør: Hevdet ikke Ellen G. White at hennes skrifter var dyrebart lys fra Guds trone? Dette illustrerer den alminnelige tendens til å behandle skriftene som universelle sannheter som er uttalt med teknisk presisjon. Ellen G. White kunne anbefale Crosiers artikkel til tross for at den inneholdt flere meninger hun var uenig i. På samme måte kunne hun snakke pent om Waggoner selv om hun var uenig med ham på visse punkter. Hun anbefalte slike verker som *Pilgrim's Progress* til tross for noen feilaktige punkter som de dødes tilstand. Selv profetene må bruke et gangbart jordisk

språk, og Ellen G. Whites uttalelser må ikke forstås på annen måte enn at himmelen hadde gitt henne en overbevisning om rett og galt når det gjaldt hva som var til Guds ære og hva som ikke var det. Hun sier ikke at hun ikke har brukt kilder, eller at hennes personlige tro er ufeilbarlig. Hun sier virkelig at Gud har talt gjennom henne, og at himmelsk lys skinte på det hun skrev. Den Gud som inspirerte Paulus og likevel slo seg til ro med at han hadde ufullendte setninger, og at han brukte rabbinske argumenter, er den samme Gud som tilskyndet Ellen G. White til å kalle menigheten til hellig liv ved et syn fra Kristus, og som likevel tillot henne å feile. Profetenes skrifter er en prøve på karakteren. Slik er det med alle hellige skrifter, og til og med personen Kristus. Som en moralsk prøve skilles de ut, som helst vil at deres egne ideer om fullkommenhet skal gjelde.

Vi må betrakte Ellen G. Whites nådegave ut fra empiriske beviser – ved induksjon*, ikke deduksjon**. Idet vi betrakter hennes livsløp og skrifter, vil vi finne at hun sto under guddommelig ledelse for å møte samtidige farer, slik som profetene i gammel tid. I en tid da adventistene fremdeles satte en dato gang etter gang for Kristi annet komme, skrev hun en uttalelse om "det daglige" i *Early Writings* s. 74 (*Budskaber til menigheden* eller *Det er et godt land*). I senere år glemte man at uttalelsen heller dreide seg om profetisk tid enn om Kristi komme, og man brukte hennes ord galt for å beholde den tradisjonelle, men feilaktige forståelsen av begrepet "daglig." Til en som talte imot bruken av svinekjøtt, sendte Ellen G. White en advarsel, men i senere år da menigheten var blitt mer fast etablert, anbefalte hun sterkt det som hun tidligere hadde fordømt. Hun talte imot livsforsikring i det nittende århundret, samt sykkel og lignende ting, men disse er ikke ment å være bindende i en annen betydning enn i selve prinsippet. Noen ble fortalt at egg ikke måtte forekomme på bordene deres, mens andre ble rådd til å spise dem. Smør ble erklært skadelig, men ikke fordømt ved en annen anledning. Noen av Ellen G. Whites uttalelser inneholder meget tydelige anbefalinger om kosthold, mens hun ved andre anledninger sier at "vi ikke vil gi noen nøyaktige råd om kosthold." Tid og sted må alltid tas i betraktning, som i Bibelen. Hvem lever i dag etter lovene og reglene i Moseloven?

I tilfellet med Albion Ballenger, så Ellen G. White i ham en representant for en utbredt bevegelse som søkte å svekke adventismens spesielle særtrekk. Hun satte ham i kategori med Kellogg og andre som var på tur inn i lærdommer som stred med grunnleggende adventisme. Hun mente at Kellogg tilintetgjorde den himmelske helligdommen ved å åndeliggjøre den, og Ballenger sto i fare for å gjøre noe lignende. Ballenger, som lærte at en helligdom før korset som hadde vært i funksjon i 4000 år, var i opposisjon til "mektige sannheter som har vært fastholdt i lange tider," slik dette er uttrykt i Heb.2,17; 5,1; 8,3. Ballengers angrep på den tolkningen som gjaldt etter 1844 om den eskatologiske renselsen av helligdommen fortjente uvegerlig hennes irettesettelse. *Men vi må som Don Neufeld, skjelne mellom renselsen av helligdommen og den undersøkende dom. Den sistnevnte var aldri et landemerke for kirken, men den førstnevnte både var og er det. Ellen G. White hadde ikke noe syn om den undersøkende dom i og for seg.* Selv guddommelige syner ble ikke alltid straks forstått mer av henne enn av Daniel da han fikk sine.

Slik ser vi en hengiven budbringer fra Gud som er svekket av menneskelig skrøpeligheit, men likevel ledet av Gud for å kunne motstå en utvikling som ville ødelegge hensikten med denne gudgitte bevegelsen for de siste dager. Å ta hennes uttalelser i krisetider og anvende dem freidig uansett og alltid i ettertid er å glemme at

omstendighetene forandrer tilfellene på den måten at "det som Gud gir sine tjenere å tale i dag ikke nødvendigvis var aktuell sannhet for tjue år siden, men det er Guds budskap for denne tid."

Ellen G. White er ikke vår autoritet. Det er det bare Bibelen som er. Å avvike fra "Bibelen og Bibelen alene" som "den eneste rettesnor for enighet" og vår eneste "trosbekjennelse" vil være å opphøre med både å være bibelsk og protestantisk, og splitte denne menigheten tvers igjennom.

*Induksjon = slutning på basis av enkelterfaringer, og som ikke nødvendigvis er logisk bindene.

**Deduksjon = logisk slutning basert på gitte premisser.

KONKLUSJONER ANGÅENDE PIONERENES (DERIBLANT ELLEN G. WHITES) OPPFATNINGER

Hva skal vi si om 1844 og den undersøkende dom? Om 1844 skal vi si at Guds forsyn frembrakte den bevegelsen som skal forkynne det siste budskapet til verden – den tredje engels budskap i sannhet, rettferdiggjørelse ved tro. Dette budskapet med alle sine elementer av lov, nåde, lydighet og tro, rettferdiggjørelse og helliggjørelse, stedfortrederen, tildeling av rettferdighet, representasjon i dommen, og Kristi andre komme – er vakkert gjemt i symbolbruken av helligdommen (spesielt Det aller helligste med paktskisten og nådestolen). Denne symbolikken er brukt i de første bøkene i Bibelen, i dens viktigste profetiske bok og den siste boken i Det nye testamente. Da vi hevdet at Dan.8,14 pekte på den siste dom og verdens ende, var vi milevis foran våre samtidige, og når vi så at Dan.9,24 og 7,9-13 var forklaringer på Dan.8,14 var vi også foran dem, og når vi festet oss ved budet i hjertet av loven, i sentrum for helligdommen som et tegn på evangeliet, gav vi verden en prøve på lojalitet som til sist vil avgjøre alles skjebne.

1844 og adventbevegelsen er absolutt oppfyllelsen av Dan.8,14, en apotelesmatisk oppfyllelse på samme måten som år 70 e.Kr. var en oppfyllelse av Matt.24, og døperen Johannes var en oppfyllelse av Mal.4,5-6, og pinsefestens dag en oppfyllelse av Joel 2,28. Men oppvekkelsen av sannheten om forsoningen må ikke bli blandet sammen med forsoningen i seg selv, og Dan.8,14 må ses på som gjeldende hovedsakelig for endetidens dom som innvarsler et nytt og rensket skaperverk. Slik det er fremsatt i 2.Kor.5,17 fant dette juridisk sted på korset, men vil erfaringsmessig bli fullendt ved Kristi gjenkomst.

Hva angår den undersøkende dom, må vi påpeke at alle inspirerte beskrivelser av den siste dom er metaforiske. Det vil aldri komme en tid da Kristus samler alle som har levd før ham for å skille dem fra hverandre som sauer og geiter. Ved hans andre komme vil de rettferdige bli oppreist med herliggjorte legemer – og det vil ikke være noen forutgående rettssak foran en synlig dommer. Deres skjebne må besejles før Kristus har avsluttet sin tjeneste som øversteprest – de må "finnes" (Dan.12,1) "i ham" på den siste dag av deres prøvetid – i virkeligheten en dom forut for hans gjenkomst. Det faktum at Åp.20 beskriver to oppstandelser, med alle de hellige som oppstår i den første, likesom en løslatelse fra dødens fengsel, gjør det ganske klart at deres

domsavgjørelse finner sted før Kristi gjenkomst. Og det faktum at det er sagt at de troende ikke bare må tre fram for domstolen, men også må møte sammen med Kristus som meddommere i saken mot de onde engler – dette krever også en dom forut for Kristi gjenkomst som gjelder dem, forut for dommen over de fortapte.

Da Kristus i Matt.12,36-37 talte om dommens dag forsikret han at på den dagen må alle svare regnskap for sine ord. Men dette skal ikke bli oppfylt på noen empirisk og hørbar måte, for det er fullstendig sant at vår dommer og forsvarsadvokat leser våre hjerter og tanker. Intet er hemmelig for ham som vi har å gjøre med, og på grunnlag av hans kunnskap om oss, om hvorvidt vi faktisk har en frelsende tro på hans forsoning, vil vår skjebne være avgjort før han kommer.

Når Ellen G. White uttaler sin skarpe og granskende dom i *Great Controversy*, kapitel 28, (*Mot Historiens Klimaks*), ligner denne beskrivelsen på tekstene i det Nye Testamente som forsikrer oss ved å vise til dommen, at trosbeslutningen stadig må holdes ny og frisk, for dette verk bevitner at vår bekjennelse er ekte. Leon Morris' ord er på sin plass:

Men Det Nye Testamente vil ikke la det religiøse menneske hvile i sin tilfredse selvrettferdighet. Det sørger for å holde ham lysvåken ved å insistere på at han også står under dom. Ta utsagnet som er sitert i Hebr.10,30 (5.Mos.32,35 Herren skal sørge for at hans folk får sin rett), "Herren skal dømme sitt folk." Dette bringer saken ubehagelig nær. Og det blir enda verre i 1.Pet.4,17: "timen er kommet da dommen skal begynne med Guds hus." Jesus forsikrer oss at folk som de skriftlærde med sin pretensiøse religiøsitet "skal få desto tyngre dom" (Mark.12,40), og Jakob minner oss om at kristne lærere "skal bli så mye strengere dømt" (Jak.3,1). Jesus forteller oss at i dommen vil noen si: "Herre, Herre, har vi ikke talt profetisk ved ditt navn, drevet ut onde ånder ved ditt navn, og gjort mange kraftige gjerninger ved ditt navn?" bare for å få hans dom: "Jeg har aldri kjent dere, gå bort fra meg, dere som gjorde urett" (Matt.7,22,ff). De med spesielle privilegier vil bli dømt desto alvorligere. J.V.Langmead Casserley uttrykte det slik: "De som tar imot evangeliet må enten leve ved evangeliets glans, eller forgå under evangeliets dom." Så langt fra å komme lettvint bort fra dommen, vil det religiøse menneske finne seg selv dømt strengere, nøyaktig på grunnlag av sine egne privilegier. Å ignorere dette er å se bort fra en sannhet som Det Nye Testamente gjentar igjen og igjen. Det er verd å merke seg at det folk som vil bli overrasket på den dagen ikke er blant dem som er utenfor, men de som føler seg trygge innenfor kirken.

I den dommen som Skriften taler om kan ingen ting holdes skjult. "Gud skal dømme det som skjuler seg i menneskene" (Rom.2,16). Herren vil bringe fram i lyset det som er skjult i mørket og åpenbare det som er i hjertet (1.Kor.4,5. Jfr. Mark.4,22 og Luk.12,2,f). De fleste av oss kunne vel rolig møte dommen hvis vi kunne være sikker på at visse ting skulle forbli skjult. Men alle våre gjerninger står under dom, det er sakens kjerne. "Alle" betyr alle de små onde gjerninger så vel som de store. "For hvert unyttig ord menneskene taler, skal de svare regnskap på dommens dag" (Matt.12,36).

Det er dommens vidtrekkende og altomfattende natur som gjør den så skremmende. Samtidig gjør det livet verdt å leve at vi vet at alt vi gjør teller i Guds øyne. Det gir en viss verdighet selv til den mest ubetydelige gjerning og det minst viktige ord. Selv det å gi noen et beger kaldt vann vil ikke gå upåaktet hen.⁸⁵

Som sagt tidligere, må enhver beskrivelse av dommen derfor være metaforisk fordi dommen selv, som tilhører det overnaturlige, er uutsigelig. Matt.25,31-46 vil aldri bli oppfylt bokstavelig, for den er ikke bare metaforisk, men kaleidoskopisk, og omfatter skillet mellom menneskene fra tiden for dommen før Kristi gjenkomst til slutten på millenniumet.

Som Ladd skriver: "Det faktum at da Jesus talte om avslutningen, brukte han alltid symboler."⁸⁶ Så har vi bryllupsfeiringen, innhøstningen, englene som henter ut de utvalgte, dommen over tjenerne – alt er symbolikk. *Ellen G. White skriver i sitt kapitel om den undersøkende dom sannferdig, men ikke bokstavelig* når hun viser til himmelens strenge overvåkning av enhver tanke, et hvert ord og enhver gjerning, så vel som motivene. Men bøkene er Guds minne, og den øyeblikkelige beslutningen om hvorvidt der er en sann tillit til Kristi fortjeneste (en tillit som alltid leder til lydighet), tilhører Gud. La derfor ingen latterliggjøre dette kapitlet, til tross for dets lineære syn i stedet for det synet at dommen før Kristi gjenkomst var på et bestemt tidspunkt – et syn som var naturlig nok da bevegelsen var i sin barndom, og man forsøkte å forstå mysteriet med utsettelsen av Kristi gjenkomst og den lukkede dør etter 1844. La det videre bli understreket at vår forståelse av dommen, selv om den var umoden, var langt foran det som ble forstått av de første religiøse samfunn som forventet tusen år med herlighet før den generelle oppstandelsen og dommen. Adventistenes oppfatning av to oppstandelser (begge bokstavelige) er nå et eksegetisk postulat for kommentatorer til Åp.20, som er helt forskjellig fra situasjonen i tiårene etter 1844.⁸⁷ Når det gjelder dommen før Kristi gjenkomst, er dette en lokal slutning, siden bare de frelste skal stå opp i den første oppstandelse. Fordi selv Guds barn er underkastet dom, noe som klart fremgår av Det nye testamente (2.Kor.5,10, Rom.14,10 og Hebr.10,30), er det nødvendig at de blir funnet uten flekk og lyte i en endelig tildeling av Kristi fortjenester mens han fremdeles er prest før erklæringen i Åp.22,11-12.

På en tid da mange nektet for at dommen hadde noen betydning i det hele tatt for de troende, stadfestet Ellen G. White det motsatte og det mer bibelske. Hennes fremstilling av det fullkomne i den guddommelige granskningen av våre liv er en måte å si det på at vi må ransake våre hjerter og vende oss til ham som alene kan dekke oss med sin rettferdighet. La oss merke oss at i hennes fortolkning konkluderer hun med å vise til dem som ved "tro på Kristus er funnet verdige" til å bli erklært frikjent.⁸⁸ Andre uttalelser av den samme forfatter må tas i betraktning når vi leser *Great Controversy* (Mot *historiens klimaks*, kapitel 28), akkurat som når vi leser visse deler av Bibelen som 2.Mos.20 og Jakob 2, samt andre som vi bør huske, Rom.3 og Gal.2. Bare sondringen mellom lov og evangelium og deres respektive hensikter kan redde oss fra å misforstå Ellen G. White og Bibelen.

Vi har alltid hevdet at vi bygger vår lære på Skriften alene. Dette sier vårt *Fundamental Beliefs*, og det er bekreftet av Ellen G. White og våre pionerer. Det er på tide å ta dette krav alvorlig, og å erkjenne at i denne apostoliske tidsalder er "troen" gitt én gang for alle til de hellige. Se Jud.3 og Hebr.1,1. I den kommende prøve vil Gud, i

følge *Great Controversy* side 595 (*Mot historiens klimaks* side 342), ha et folk som står fast på Bibelen alene.

Inntil da, la oss bygge vår ramme om troen alene på Guds ord, men med takknemlighet bruke rådene vi har fått fra hans Ånd gjennom Ellen G. White i disse siste dager, som er profetiske råd til "oppbyggelse, formaning og trøst" (1.Kor.4,3). La oss huske at "Gud viser den grad av oppmerksomhet...som står i forhold til oppgavens størrelse,"⁸⁹ og at den ikke-kanoniske profeten (etter Guds forsyn) ikke kan ha den samme plass som de kanoniske – og samtidig huske at skjebnene vil bli avgjort etter hvorvidt man forkaster hvilken som helst av Guds nådige redskaper. 2.Krøn.20,20.

BUNNLINJEN

A. For dem som ønsker å gi Ellen G. White større autoritet enn Bibelen

En svært naturlig reaksjon på dette manuskriptet ville være å "sitte" på visse uttalelser fra profetiens ånd om helligdomstjenesten og i hovedsaken gi uttrykk for denne holdningen: "Her står jeg, og kan ikke annet."

Jeg ønsker å antyde at en holdning krever mer enn "å stå" for å begrunne den. Det ville virkelig være nødvendig å gjøre mye "annet rart," der i blant det følgende:

1. Vise at der Ellen G. White og Bibelen er i konflikt med hverandre, må vetoretten alltid gis til Ellen G. White og ikke motsatt.

2. Forkaste slike klare tekster som Hebr.6,19-20, 9,8, 12,24-25, 10,19-20, etc., som klart sier at Kristus gikk inn i Det aller helligste da han for opp til himmelen.

3. Fremskaffe klare bibeltekster som gir to ulike meninger med den undersøkende dom. Typologisk bevis som grunnlag for en læresetning har aldri vært gyldig – kun typologisk illustrasjon av en læresetning som må bevises på annen måte.

4. Forklar hvordan det kan skje at Ellen G. White undertiden kunne feiltolke sine egne syner. Hun forsto for eksempel at hennes første syn gav henne læren om den lukkede dør – at prøvetiden var avsluttet for kirkene og den ugudelige verden. "Jeg så" betegner ofte en personlig overbevisning – ikke en guddommelig åpenbaring. Se dens gjentatte bruk i rapporten om Camden-synet.

5. Forklar hvordan det kunne ha seg at Ellen G. White kunne forkynne én ting på ett tidspunkt, og likevel forandre dette på et annet tidspunkt – d.v.s. hennes oppfatning om loven i Galaterbrevet, paktene, tiden til å avslutte sabbaten m.m.

6. Forklar de mange krystallklare uttalelsene hennes som taler om at han gikk gjennom forhenget da han for opp til himmelen. Se for eksempel 19. april 1905, *Signs of the Times* og *Desire of Ages* s. 757 (*Slektenes håp*).

7. Forklar hvordan *Great Controversy* beviselig tar feil i visse tolkninger, og likevel mener å ha rett når det gjelder den undersøkende dom når dette ikke kan bevises ut fra Skriften, for eksempel Ellen G. Whites forståelse av den sjette og syvende basun. Hun godkjente Litchs posisjon som er uholdbar både tolkningsmessig og historisk. I den reviderte utgaven forandret hun oppfatning om Litch som skulle ha oppgitt "den nøyaktige datoen" for profetiens oppfyllelse.

Hva angår den syvende basun, så har hun med senere uttalelser plassert oppfyllelsen i fremtiden, selv om *Great Controversy* legger den til fortiden.

Utleggelsen av Åp.11 angående den franske revolusjon er ikke korrekt hverken eksegetisk eller historisk. Det var aldri i Frankrike noen tre og en halv-årig periode da Bibelen var forbudt. Hundrevis av timer med forskning av Ellen G. Whites forsvarere har ikke vært i stand til å finne noe slikt. Man har funnet det motsatte.

Ellen G. Whites godkjenning av Millers utleggelse av Matt.25,1-13 er helt umulig å forsvare. Teksten taler ikke om 1844, men om verdens ende. Innledningsordet "da" som står i sammenheng med det foregående, gjør dette helt klart.

8. Forklar hvordan Ellen G. White kan bruke mange bibelske begreper som tilhører de siste ting og anvende dem både på 1844 og der omkring, så vel som på verdens ende, d.v.s. beseglingen, rystelsen, tilflukten i trengselstiden, Babylons fall og renselsen av helligdommen.

9. Forklar Ellen G. Whites uttalelser: "Bibelen og Bibelen alene er kilden til læren," og at "vitnesbyrdene må aldri få første plassen." "La enhver bevise et hvert trospunkt fra Skriften." Det er helt umulig å bevise fra Daniel, Hebreerne, Åpenbaringen eller noe annet sted at en dom over de troende begynte som en endring i den himmelske tjenesten i 1844.

10. Lag en apologi slik at adventistene kan gå ut i verden og si: "Vi har en stor og viktig sannhet for dere – en verdensomfattende domshandling foregår nå. Vi kan ikke bevise dette fra Bibelen, men vi kan vise dere dette fra skriftene fra en som dere aldri har hørt om før. Det er sant at forfatteren sa at vi skulle bevise all lære ut fra Skriften og ikke fra hennes skrifter – men her er en unntagelse – for denne grunnleggende og særegne sannhet kan ikke bevises fra Bibelen, men fra Ellen G. Whites tydelige beskrivelser."

Når disse ting er blitt gjort på en overbevisende måte, da kan slike eksponenter på grunnlag av hennes skrifter alene, og i opposisjon til Bibelen, si: "Her står jeg, og kan ikke annet." Det kan også være nyttig å huske visse uttalelser fra henne ved en slik anledning.

"Ånden ble ikke gitt – og kan heller ikke bli gitt – for å overprøve Bibelen, for Bibelen lærer uttrykkelig at Guds ord er den standard som alle ting og alle erfaringer må prøves etter....Jesaja erklærer: Til ordet og til vitnesbyrdet, hvis de ikke taler i overensstemmelse med dette ord, er det fordi det ikke er noe lys i dem" (Jes.8,20, *Great Controversy*, s. 9). "Men Gud vil ha et folk på jorden som opprettholder Bibelen og Bibelen alene som standard for all lære, og grunnlag for enhver reform" (*Great Controversy*, s. 595).

Siden Ellen G. White aldri var opphavet til noen enkel læresetning, men bare tok sitt standpunkt etter at andre hadde funnet slike læresetninger i Bibelen (som for eksempel sabbaten, helsereformen, rettferdiggjørelse ved tro i Minneapolis, "det daglige" etc.), og siden hun nektet å tillate at hennes skrifter skulle avgjøre doktrinære spørsmål, men i stedet henviste de søkende til Skriften (*Selected Messages*, bind 1, s. 164 og 416 (*På fast grunn*, bind 1), kan vi bare si at de som fremdeles ønsker å gjenta Luthers ord i Worms i hans avslutningsbønn, også må passe på dem: "Gud hjelpe meg."

(Disse punktene er en protest, ikke mot realiteten i Ellen G. Whites profetiske gave, men mot at man har misbrukt henne ved å overdrive våre krav til den ved å hevde at skrifter av henne var ufeilbarlige, eller ved å bruke dem som grunnlag for tro og lære

– og til og med satt dem over Skriften. Vi vil gjerne minne gruppe A om at Luthers bønn ble uttalt etter at han hadde stadfestet sitt *Sola Scriptura*.)

B. For dem som ønsker å forkaste Ellen G. White

Ganske kort ønsker jeg å henvende meg til en annen gruppe som etter min mening avsporer og havner i en avgrunn på motsatt side av det som vi nettopp har omtalt.

Jeg har venner som sier at Ellen White må oppgis umiddelbart, og det samme må skje med troen på hennes profetiske misjon fordi hennes kommentarer om den undersøkende dom ikke finner noen dekning i Skriften, og at hun bruker så mange andre kilder i så stor utstrekning.

Dette ser ut for dem som logisk og konsekvent, men det gjør også mange andre resonneringer som til syvende og sist viser seg å være upålitelige. Mine venner som følger denne tankegangen er noe fortvilt over at jeg ikke vil følge dem i deres konklusjon, og derfor har jeg både for dem og dem jeg har nevnt ovenfor noen spørsmål.

1. Finner de ingen ting av verdi hos Ellen G. White? Ville de vært syvendedags-adventister i dag dersom det ikke hadde vært noen Ellen G. White?

2. Ville syvendedegs-adventismen ha overlevd slike kriser som den i den første tiårsperioden av det tjuende århundre da Kellogg fikk som tilhengere de fleste av våre ledere, der i blant Jones, Waggoner, Sutherland, Magan, Paulson, m.fl., dersom Ellen G. White ikke hadde grepet inn?

3. Tenk om det ikke hadde vært noen Ellen G. White ved konferansen i Minneapolis i 1888. Ville da Waggoner og Jones' forkynnelse av rettferdiggjørelse ved tro noen sinne ha nådd vårt lederskap og banet veien for den forkynnelsen som skal være den tredje engels budskap som helt til slutt skal opplyse verden med sin herlighet?

4. Hvis vi går enda lengre, til 1840-årene, da mange av våre forfedre var på nippet til å oppgi sin tro i 1844-bevegelsen, ville denne menigheten kunne ha oppstått og konsolidert seg om det ikke hadde vært for innflytelsen fra Ellen G. White?

5. Vårt verk er karakterisert som evangelistisk, med produksjon av litteratur, kolportasje, skole- og helsevirksomhet. Hvilken av disse ville ha oppnådd sin nåværende status og betydning uten Ellen G. White?

6. Er det sannsynlig at Gud ville ha grepet inn i historien i de første sytti år av verket gjennom en som til syvende og sist skulle vise seg å bli åpenbart som en bedrager? Arbeider Gud i harmoni med Satan? Hvor sannsynlig er det at en person som kjenner til sitt eget hykleri kunne opprettholde sitt bedrag i sytti år under kriser og umenneskelige anstrengelser?

7. Hvor mye av grunnen til at du forkaster Ellen G. White kommer fra et skikkelig studium av hennes lære om Bibelen og om åpenbaring og inspirasjon?

8. For eksempel, forstår du hva forskjellen er mellom disse uttrykkene: Åpenbaring og inspirasjon? Og hva er forskjellen mellom hvert av dem og begrepet opplysning?

9. Har kirken generelt noensinne kommet til enighet om inspirasjonenes eksakte natur? Er det vanlig at trosbekjennelsene definerer det? Er de moderne evangelikale ensforstått i denne saken?

10. Er Bibelen skrevet slik vi kunne ha forventet det? Passer dens innhold om historie, poesi, og utdatert lovgivning med vår oppfatning om hva som passer i vår tid? Er vi overrasket over at den ikke inneholder noen trosbekjennelse? Har Gud skrevet ordet slik at lærepunktene er krystallklare, slik at de ikke-troende blir brakt hurtig til taushet?

11. Eller for å si det samme på en annen måte: Er Bibelen i første rekke gitt oss for å gi oss kunnskap som skal tilfredsstillе sinnet, eller er det en spesiell moralsk prøve? Det vil si, har Gud vært tilfreds med å gi beviser som er tilstrekkelige for den ærlige og oppriktige, eller har han garantert at selv den uredelige skal være uten unnskyldning?

12. Er det noen parallell mellom det skrevne Ord og det Levende Ord? Var Jesus også et bevis for noen av de overraskende trekk vi finner i Skriften? Det vil si, som han på en slik måte som vi kunne ha forventet? Gav han alle overveldende beviser for at han var den han påsto? Var hans uttalelser utvetydige eller på noen måte uklare? Var han også mer en moralsk test for sine tilhørere, enn i første rekke en stor lærer?

13. Var Jesus både menneskelig og guddommelig? Og i tilfelle, kan det også gjelde Skriftens natur? Hadde Jesus menneskelige tilbøyeligheter og svakheter som avhengighet av fysiske elementer som mat, drikke og hvile? Behøvde han noensinne å stille spørsmål for å sikre seg informasjon? Var hans mer enn 200 spørsmål bare retoriske?

14. Arbeidet Jesus slik vi kunne ha forventet av en himmelsk utsending, eller begrenset han seg til noen områder eller i det minste til kulturelle restriksjoner og begrensninger? Talte han et himmelsk språk da han kom, eller snakket han palestinerne språk? Var han kledd som en lysets budbringer, eller som en gallileisk småbruker?

15. Hendte det at Jesus uttalte seg med dårlig teknisk presisjon, som da han sa at sennepsfrøet var det minste av alle frø?

16. Var Jesus absolutt original i sine fremstillinger, eller er det sant, som noen teologer har hevdet, at det ikke er en tekst med hans utsagn som ikke har sin rot i Det gamle testamente? Er det for eksempel sant at hver setning i Fadervåret står i Det gamle testamente?

17. Inneholder Kristi lignelser noen vanskeligheter? Er vi fullt ut komfortable med hans bruk av den evige ild i lignelsen om den rike mann og Lasarus? Og føler vi oss bekvemme med hans fordømmelse av den utro tjeneren?

18. Hva har det seg at de første tre evangeliene adskiller seg så mye fra det fjerde? Hva har det seg at de dekker mye av det samme av hans gjerning, og utelater de andre tingene som vi finner i Johannesevangeliet som dekker den samme tidsperioden?

19. Kan vi forklare hvordan det har seg at de første tre evangeliene ikke bare ligner på hverandre i store trekk, men at de til tider har nøyaktig de samme tekstene, den samme setningsbruken og de samme ordene – og til og med de samme utelatelsetene?

20. Kan noen av oss fortelle hvor ordene til Johannes avviker fra Jesu ord, og omvendt, gjennom de fire evangeliene? For eksempel i kapitel 3, hvilket vers markerer slutten på Jesu ord til Nikodemus? Sa Kristus de berømte ordene i Joh.3,16?

21. Hvorfor er det slik at stilen i Kristi taler er så annerledes i Johannesevangeliet enn det som er skrevet ned i de andre? Hvorfor er den stilen enten identisk eller nesten

identisk med Johannes' egen stil?

22. Hva ble sagt ved Kristi dåp: "Du er min Sønn, den elskede," eller "dette er min Sønn, den elskede"? Eller ble begge sagt?

23. Fant helbredelsen av den første spedalske sted før bergprekenen (Lukas), eller etterpå (Matteus)?

24. Var det to besatte gadarenere (Matt.8,28) som ble helbredet, eller én (Mark.5,2 og Luk.8,27)?

25. Skjedde Bartimeus' helbredelse før Kristus nådde Jeriko (Luk.18,35) eller etterpå (Mark.10,46)?

26. Fikk Lukas navnene på Kristi forfedre slik de er nevnt i Luk.3 i et syn, eller hentet han dem fra andre kilder, slik Luk.1,1-4 antyder?

27. Hvor hentet Lukas sin andre Kenan i sin ættetavle over Kristi forfedre? Se Luk.3,36-37 og sammenlign med 1.Mos.10.

28. Var Stefanus' tale (i Ap.gj.7) inspirert? I tilfelle, stemmer den helt med historien i Første Mosebok som han viste til?

29. Hvorfor var den inspirerte forfatteren Paulus avhengig av nyheter fra Kloe for å få vite noe om situasjonen i Korint? Hvorfor fikk han ikke dette av Gud i et syn?

30. Hva slags bevis er det i selve kremen i Det nye testamente – brevene – at de ble skrevet på grunnlag av syner fra Gud?

31. Var syner nødvendig for forfatteren av Ordspråksboken siden han gjengir noen plattheter som er kjent fra tidenes morgen – som: Den late lider mangel, en trettekjær kvinne er som et stadig takdrypp, gode nyheter gjør en mann glad, et nedslått mot er ikke bra for helsen, og den som har mange penger må ha mange "venner"?

32. Behøvde også salmisten syner for å kunne oppfordre oss: "Kom, la oss kaste oss ned og bøye kne," og å trøste oss ved påminnelsen: "Alle de onde skal Gud ødelegge"?

33. Var synene nødvendige for å skrive ned de velkjente historiske begivenhetene i Kristi liv og tjeneste, eller for de fleste beretninger fra Juda og Israel? Hvor mange av de historiske forfattere i Det gamle testaments bøker gir noe slags hint om at de fikk syner for å kunne skrive det de gjorde? Hvorfor var Paulus valgt til å presentere Det nye testaments teologi? Ville ikke en skoleelev eller fisker ha gjort det bedre under inspirasjon?

34. Er inspirasjonen bare tilsynelatende (dosetisk) i sin virkemåte? Eller er det sant at det skrevne ord ikke er "guddommelig" i det hele tatt fordi det skrevne ord er likeså menneskelig som vanlig tale som ikke er inspirert?

35. Garanterer inspirasjonen at alle inspirerte dokumenter er like verdifulle? Det vil si, ville vi savne slektstavlene like mye som bergprekenen? Inneholder Bibelen i likhet med menneskekroppen et hjerte, en form, lemmer, så å si, som er viktigere enn noen av de andre?

36. Er det en miraklenes økonomi i Skriften? Gjør Gud det som kan gjøres naturlig på en overnaturlig måte? Hvorfor måtte Kristus la andre fylle karene med vann, og rulle steinen bort fra Lasarus' grav?

37. Er profetiene i Skriften fullstendig utvetydige? Er de så enkle at et barn kan forstå dem? Er alle detaljene i Bibelens profetier blitt oppfylt? Er noen av dem gitt på betingelser?

38. Er vårt virkelige problem med Bibelen at vi ikke forstår den, eller hva vi gjør?

39. Da Jesus fortalte sine disipler at den virkelige sannheten om ham selv ikke

kunne kommet fra kjøtt og blod, men var gitt av Gud, er dette også sant om Bibelen, eller andre redskaper fra Gud? Har fornuften menneskelig prioritet i å avgjøre hva som er åpenbaring fra Gud? Kan noe være superrasjonelt (det som ikke kan forklares av naturvitenskapen) uten å være irrasjonelt?

40. Retter Gud vanligvis sin oppmerksomhet på enkeltsaker i proporsjonalt forhold deres betydning og omfang? Er hans verk alltid fullstendig i enhver henseende, eller ganske enkelt tilstrekkelig? Er øyet et perfekt optisk instrument? Fungerer hukommelsen perfekt? Er menneskesinnet ufeilbarlig i sin vurderingsevne? Har evnen til fornuft lidd etter syndefallet?

41. Kan vi forklare alle Guds mektige gjerninger – skapelsen, hans forsyns styrelse, miraklene, gjenfødselen, helligjørelsen og forsoningen? Hvis ikke, kan vi forvente å oppnå en full forståelse av inspirasjon og åpenbaring? Hvis syndefallet kom ved at man begjærte forbudt kunnskap, kan det være at menneskets gjenfødselse innebærer omvendelse fra et slikt begjær og en slik erstatning for tillit?

42. Er utsagnet "dere skal kjenne dem på fruktene" en enkel og praktisk regel som selv den utdannede og umodne vanligvis kan anvende med suksess hvis man ærlig og redelig vil vite sannheten?

43. Hva mente Jesus når han sa: "Hvis noen ønsker å gjøre hans vilje, han skal kjenne om læren er av Gud"? Sa han at det var hjertet og ikke hodet som når opp til den høyeste erkjennelse?

44. Er det sant at to tredjedeler av livet består av det vi gjør, og at Gud ikke er så opptatt med de teoretiske temaene som vi er?

45. Er det sant at Kristus holdt sin hånd over hele kartet med oppdaget sannhet, men bare åpenbarte nok til de praktiske behov?

46. Var Kristus selv snublesteinen og anstøtsklippen? Og i tilfelle, kunne dette også gjelde noen ekte former for åpenbaring ved siden av ham?

47. Er apokalyptiske visjoner som de vi finner i Danielsboken, hos Esekiel og i Åpenbaringsboken typisk bibelske, eller er de unntagelsene?

48. Hvor mye bevis er det for at forfatterne følte at de hadde guddommelig kontroll og nøyaktig himmelsk ledelse når vi leser evangeliene?

49. Hvor mye av det Ellen G. White har skrevet anbefaler en adferd som er i strid med bibelsk standard? Hva slags mennesker er det som prøver å leve opp til Ellen G. Whites standard? Er det mulig at noen av oss finner selv deler av hennes skrifter så krevende at det burde gjøres klart om vi forstår forskjellen mellom lov og evangelium, og mellom loven som en standard og loven som en metode?

50. Hvis Skriften selv er blitt fryktelig misbrukt, til og med brukt i den hensikt å myrde uskyldige millioner, er det da overraskende at andre redskaper for Guds åpenbaring vil bli misbrukt?

51. *Hvor farlig vil det være å fremholde at Gud har brukt Ellen G. White som en budbringer dersom vi fulgte hennes egen anmodning om å bygge all vår lære på Bibelen og Bibelen alene?*

52. *Hvor stor risiko løper vi ved å hevde at Gud har brukt Ellen G. White som en spesiell budbringer dersom vi samtidig bekjenner, slik hun gjorde, at "bare Gud og himmelen er ufeilbarlig"?*

53. Hvordan kan det ha seg at da Ellen G. White valgte en kilde som best uttrykte hennes syn på inspirasjonen, så valgte hun en som var i opposisjon til de fundamentalistiske kirkene på den tid – en som hevdet at forfatterne var Guds

skribenter, ikke hans penner, og at Gud ikke var representert ved deres bruk av retorikk og logikk.

54. Er det mulig at mange som ønsker å forkaste Ellen G. White gjør det på samme grunnlag som kong Akab da han forkastet profeten på sin tid – ”jeg hater ham, for han spår ikke godt om meg, men ondt” (1.Kong.22,8)? Og er det mulig at andre forkaster henne fordi en legalistisk oppdragelse som misbrukte Ellen G. White fremholdt loven foran evangeliet?

55. Hvis Kristus kom for å trøste den anfektede, og også for å anfekte den likegyldige, og hvis Johannes, hans forgjenger på samme måte refset hykleri og religiøse onder, og hvis begge, som alle profetene, kalte til omvendelse, kunne det også skje at noen som forkastet Ellen G. Whites profetiske rolle gjorde dette fordi hun gjorde dem urolige ved sitt krav til omvendelse på spesielle områder?

56. Hvis du skulle velge en kirurg, en eiendomsmegler, eller en bank, ville du føle deg komfortabel med en som verdsatte Ellen G. Whites skrifter, eller en som forkastet dem?

57. Kjenner du forskjellen mellom det greske og det hebraiske syn på kunnskap? Hvilken av dem hadde som ideal å samle så mye konseptuell sannhet som mulig om alt for at vi skulle bli som små guder i kunnskap? Hvilken av dem trodde at kunnskap var verdiløs dersom den ikke var praktisk, og dobbelt verdiløs hvis den ikke forholdt seg til gudsfrykt? Hva menes med ”visdom” i Ordspråksboken? Betyr det å være ”en dåre” å ha lav intelligens? Og er den ”kloke” mannen i Ordspråkene og andre steder i Skriften en person med stor intellektuell kraft, eller en som ærer Guds gjerninger tilsvarende? Når Ellen G. White sier om Kristus at han holdt i sin hånd på det store kartet av utforsket sannhet, og bare åpenbarte det som hadde praktisk verdi, følger hun da det greske synet på kunnskap? Er det noen sammenheng mellom disse begrepene og den tilsynelatende skjødesløsheten omkring faktaopplysninger og detaljer i Bibelen, for eksempel dens bruk av runde tall (for eksempel ”sytti uker” – Dan.9,25, Matt.18,22, ”fjorten” – Matt.1,17, ”480” – 1.Kong.6,1 ”ti” – Dan.1,20, 7,24 ”førti” – etc.)?

Bruker Bibelen billedlig tale som for eksempel en overdrivelse når den skal lære oss noe om inspirasjonenes natur? For eksempel, er det bokstavelig sant at hvis alt det Kristus har gjort er blitt skrevet ned, ville verden ikke kunne romme alle bøkene som da måtte skrives? Hadde evangeliet blitt prekt til hver skapning under himmelen på Paulus' tid, ville han da evt. ha planlagt å dra til slike steder som Spania, og hvorfor sier Åp.14,6 at budskapet fremdeles skal ut til alle folk?

59. Er du, som en fra Vesten, fullstendig tilfreds med Paulus' argumenter? For eksempel, se Gal.3,16 der han spiller på flertall og entall om betydningen av ”ætt”? Bruker han Hosea i Rom.9,25,f for virkelig å reflektere det Hosea hadde til hensikt? Forutsa Hosea hedningenes komme blant de troende, eller gjenopptagelsen av de frafalne israelitter? Stemmer bruken av begrepet ”dekke for øynene” 2.Kor.3 med bruken av det samme uttrykket i Det gamle testamente? Tror du at loven som forbyr å sette munnkurv på en okse som tresker bare var skrevet for vår skyld, og overhodet ikke for oksens? Se 1.Kor.1,14-16. Og hvorfor viser originalen av Galaterbrevet at noen av Paulus' setninger aldri ble fullført?

60. Hvor ligger ”bunnlinjen” i inspirasjonsbegrepet? Har det en abstrakt eller praktisk hensikt? Utførte Jesus her på jorden unødvendige mirakler, eller bidrog hans mektige gjerninger til frelsens betydning for oss? Har Gud slått seg til ro med å bli misforstått på noen områder, når bare litt mer anstrengelse fra hans side kunne ha

forhindret vantro, eller har han bare gjort det som er tilstrekkelig for dem som er villige til å være redelige? Hvis vi alle var i ferd med å dø, med bare en kort tid igjen, hva er det vi da behøver mest fra Gud? Har han sørget for det? 2.Tim.3,16, Joh.17,3 og 20,31.

Dette er noen av de spørsmålene som kan komme opp hos dem som forkaster Ellen G. Whites gjerning. For min egen del vil jeg gjøre Skriften til mitt eneste grunnlag for tro og lære. Men derfor må jeg alltid være åpen for enhver manifestasjon av Åndens gaver i den, også profetiens gave. Hvis jeg, som i tilfellet med Ellen G. White, finner en som fører meg til Kristus og hans budbringer, og som oppfordrer til et hellig liv, skulle jeg godta budbringeren, men ikke oppgi retten til å etterprøve det med Bibelen. Fordi jeg tror på det universelle presteskap av alle troende så vel som *sola scriptura*, vil jeg huske at "den læren at Gud har gitt kirken rett til å herske over menneskenes samvittighet og til å avgjøre hva som er kjetteri, og straffe det, er en av de pavelige villfarelser som har dypest røtter," (*Great Controversy*, side 293, eller *Mot historiens klimaks*, side 174), og at ingen kirkelig trosbekjennelse skal bevege meg en tøddel dersom det åpenbarte er i strid med Guds ords vitnesbyrd. Noe annet kan vi ikke gjøre.

OPPSUMMERING AV KONKLUSJONENE BASERT PÅ KAPITLENE 1 TIL 6

(Disse bør ikke tas til hjertet før man har lest bevisene for dem
i de forutgående kapitlene. Ordspr.18,13.)

Daniel 8,14

Dette verset er høydepunktet i den symbolske fremstillingen av Daniel og de viktigste versene i boken. Da det er gitt ved Guds Sønn selv i lovprisning av Guddommen, er temaet den endelige oppreisningen for de hellige ved Guds dom. Det er et såkorn for alle senere åpenbaringer i Daniels bok om "endetiden" og er dessuten roten til all nytestamentlig eskatologi. Studiet av dette ble anbefalt av vår Herre i hans tale på Oljeberget som særdeles viktig for dem som lever i jordens siste dager. Paulus og Johannes anvender det på den siste krisen som avgjør skjebnen til verdens folkemasser.

Dan.8,14 blir forklart i Dan.9,24, en tekst som i Det nye testamente er anvendt både på Kristi første og andre komme – akkurat som hele Det gamle testamentes bilde på Guds rike blander sammen disse to begivenhetene. (Dersom Israel hadde vært trofast og beredt verden for det første komme – *Prophets and Kings*, 703-704 (*Alfa og omega*, bind 3) – ville det aldri ha vært et langt tidsgap inntil Kristi gjenkomst.) Dan.9,24 bruker nøkkeluttrykk fra 3.Mos.16 (synder, ugudelighet, overtredelser, forsoning og Det aller helligste) for å beskrive den antitypiske soningsdagen som en oppfyllelse av Dan.8,14.

Denne forfatteren er helhjertet enig med Profetiens ånd., *SDA Bible Commentary* og flere andre teologer, slike som Cottrell, D.Neufeld, m.fl., om at den lange utsettelsen ikke var nødvendig, men forårsaket av kirkens feil. Se Matt.24,14. Som vår kommentar sier, Kristus kunne ha kommet i det første århundret. Og som det ble skrevet i *Review*, er ikke årdags-prinsippet et viktig bibelsk poeng, men en strategi i Guds forsyn, og passer bare når lange århundrer med unødvendig utsettelse har gått. I himmelens plan har bibelske teologer festet seg med 1844 som oppfyllelsen av Dan.8,14, selv om den

opprinnelige planen gikk ut på en mye tidligere oppfyllelse av denne profetien.

All profeti har betydning for det folket den først ble forkynt for. Slik ble talen på Oljeberget først myntet på år 70 e.Kr., akkurat som Herrens dag på Joels tid fikk sitt forbilde i en gresshoppeinvasjon. Dan.8,14 er blitt erkjent av mange teologer blant oss som opprinnelig passende på den store krisen på Antiokus Epifanes' tid, da israelittene ble undertrykt i omtrent 2300 dager og templet vanhelliget av ødeleggelsens styggedom – en form for avgudsdyrkelse. Jødene brukte denne profetien slik, som vist ved Makkabeus og Josefus, og det har også flertallet av bibelteologer opp igjennom århundrene. Men de fleste av de samme teologene så i dette en forutgående krise som skulle være et forbilde på de senere kriser under det hedenske og det pavelige Rom. At Antiokus Epifanes er omtalt i Daniels profeti er lenge blitt forstått iblant oss. Siegfried Horn har trodd dette i mange år, og gjennom hans innflytelse har *SDA Bible Commentary* stadfestet dette faktum. Atskillige av våre teologer inntok den samme posisjonen under bibelkonferansen i 1919. Men i betraktning av Dan.24, som forklarer Dan.8,14, var befrielsen på Antiokus' tid et bilde på den større befrielse ved Kristus som ville gjøre soning for synden og renske jorden for dens overtredelser og urenheter. (På samme måte omtaler de siste 27 kapitlene i Jesaja Israels befrielse fra Babylon under Kyros som et forbilde på gjenløsningen ved Messias. Daniels profetier i 8-12 gir en nær parallell.) Likeså sikkert som at Mal.4,5-6, Joel 2,28 og Matt.24 hadde en tidlig og en sen anvendelse som konteksten klart viser, slik er det også med Dan.8,14. Dens ultimate mening er eskatologisk, og anvender, slik teksten klart sier, dette på "endetiden." Mens adventistenes opprinnelige posisjon i forhold til Dan.8,14 ble forkastet av de fleste samtidige teologer og de ikke så noen eskatologisk sammenheng med dette verset, har siste halvpart av det tjuende århundret sett en betydelig endring til det motsatte. I dag er det mange teologer som ikke er adventister som erkjenner at Dan.8,14 har en eskatologisk betydning, og beskriver opprettelsen av Guds rike, og har likeså stor betydning i denne sammenheng som bildet av dommen i Dan.7,9-13.

For å oppsummere, Dan.8,14 peker på den samme dommen som i Dan.7,9-13 – en dom over de onde makter som fører til opprettelsen av Guds rike og de helliges oppreisning. Denne begivenheten er den virkelige soningsdagen som ble oppfylt på korset og blir fullbyrdet ved den siste dom. Dersom alle som arbeidet i 1844 hadde vært trofaste, ville evangeliet ha spredt seg hurtig til jordens ender og Kristus ville ha kommet igjen. Ellen G. Whites mange uttalelser om at tiden nesten var til ende, og at hennes samtidige ville få oppleve de syv siste plager og Kristi komme, var profetier gitt på betingelser, og dessuten beskrivelser av hva som kunne ha skjedd. Begivenhetene er sikre, men ikke tidspunktet. Det var ingen primær Guds hensikt at det skulle være en domsprosess som skulle strekke seg over 136 år. Ellen G. Whites uttalelser om dommen som begynte i 1844 er en parallell til hennes tro på at nådens dør var blitt lukket og at den endelige beseglingen og rystelsen hadde begynt, og det er alt sammen forståelig ut fra det at tiden kunne ha løpt hurtig ut i 1840- eller 1850-årene dersom alle adventistene hadde reflektert og forkynt evangeliet som de viktigste emblemene i Det aller helligste – lovens tavler, den blodbestenkte nådestolen og Kristus som vår dommer og talsmann.

Betydningen av 1844

Gud reiste opp et folk i 1844, som skulle forkynde det evige evangelium med bakgrunn i

de siste ting. Han ledet dem til Skriften som kombinerte disse ting både ved at den talte om helligdommen og "endetiden."

Helligdommen er Guds billedtale i frelsesplanen. Den forkynner de største fundamentale sannhetene som vi blir frelst ved, tildelt og stedfortredende rettferdighet, og Kristus som vår representant. I følge Esek.5,5 var Palestina verdens sentrum. Jerusalem var Palestinas hjerte, og sentralt i den byen var helligdommen med dens seremonier. Midt i denne helligdommen var Det aller helligste med sine symboler på himmelen, og himmelens plan for å frelse syndere. Midt i arken var loven i Det aller helligste, og over loven var den gyldne nådestolen som mottok dråpene av det forsonende blodet – for at Gud kunne se fra sin Sjekina-glans den brutte lov gjennom offeret gitt av mannen som ofret livet, menneskets stedfortreder, sikkerhet og representant. Hvis vi sammenfatter hele innredningen i helligdommen, fører dette oss til korset. På samme måte er det med de fire gruppene av stammer som omgav helligdommen, én i hver kompassretning, som ovenfra så ut som en korsformet armé. Selve stoffet i helligdommen var bygd på fotstykker fremskaffet ved gjenløsningspenger. Alt pekte derfor på gjenløsningen og korset.

Guds hensikt var at vi i 1844 skulle ha gjenoppvekket forestillingen om evangeliet slik det var fremstilt i helligdommen som lenge har vært tråkket under fot av Antikrist opp i gjennom den mørke middelalderen. I sentrum av denne loven midt i Det aller helligste var budet som presenterte en ukentlig hjertets hvile som blir gitt oss ved at vi tror på Kristi fullbrakte verk. "Vi som tror skal gå inn til hvilen." Loven begynte med en uttalelse om gjenløsning. "Jeg er Herren din Gud som førte deg ut av trellehuset." På den måten gjorde den budene om til løfter for den troende. "Du skal ikke...for jeg har gjenløst deg."

Når man erkjenner at man er antatt av Gud, som er et fritt tilbud, fordi Kristus har betalt vår gjeld, da kan vi akseptere oss selv og andre. De som har vanskelig for å leve sammen med sine medmennesker, som alltid er kritiske mot andre, de viser med dette at de ikke er blitt kvitt sin skyld (Luk.7,47). Bare når vi erkjenner at Gud har tatt i mot oss, kan vi ha et fruktbart liv med oss selv og andre. Det er på dette punktet sant misjonsarbeid begynner, og ingen makt kan stanse eller hindre det.

Lyset som skal opplyse hele verden med sin glans, den vakreste melodi fra menneskelige lepper, det temaet som oppsluker alt annet, er rettferdiggjørelse ved tro, den tredje engels budskap i sannhet. Dette vidunderlige evangelium om Kristi tildelte rettferdighet er selve vårløsningen i enhver åndelig vekkelse verden har kjent, og den skal utløse den siste og den største. *Fordi rettferdighet ved tro er den tredje engels budskap i sannhet, må den være nært knyttet til helligdommen som er blitt erklært å være grunnlaget for vår tro. Hittil har vi holdt disse to temaene atskilt og ikke vært i stand til å se sammenhengen mellom dem.* Etter 1844 gikk vi vill i alle de praktfulle gjenstandene og greide ikke å se den virkelige meningen med Det aller helligste der symbolene på gjenløsningen befant seg. *Vår fremstilling av dommen var ment å opphøye vår øversteprests fortjenester som er det eneste som setter oss i stand til å stå for domstolen.* Fordi den hellige og evige lov, som er universets grunnlov og grunnsteinen i all eksistens, ikke kan bli oppfylt på noen annen måte enn ved en absolutt og uavbrutt oppfyllelse av dens nøyaktige krav, er det bare Kristi lydighet som er tilstrekkelig. De som stoler på den alene blir erklært for rettferdige ved slutten av prøvetiden i Kristi domshandling før hans gjenkomst. Denne kunnskapen frembringer den fullkomne kjærlighet som ikke frykter i dommen, fordi likesom Gud ser på Kristus,

slik blir vi sett på i den siste rettsaken. Dette er de herlige gode nyheter om det evige evangelium som blir forkynt ved den tredje engels budskap. Denne forkynnelsen er blitt utsatt av den store fiendens kløktige påfunn, men dens kraft venter på vårt ønske og vår mottakelse. At korset var blitt gitt sin sanne plass i Guds folks hjerter og liv kunne ha skjedd i 1844, eller på hvilket som helst tidspunkt etter dette,.

Det faktum at Ellen G. White, etter å ha deltatt i tusenvis av møter blant de adventtroende, i 1888 kunne bekjenne at hun hittil aldri hadde hørt evangeliet fra syvendedags-adventister unntatt i private samtaler med sin mann, viser at vi, i likhet med det gamle Israel hadde vandret i ørkenen i stedet for å marsjere rett inn i Kana'an. Herrens budbringer pekte på at vi ennå måtte vandre mange flere år. Denne vandringen vil først opphøre når vi forstår at den troende har nådd den høyest oppnåelige plass når vi kneler ved korsets fot. Da er korset blitt for oss det som solen er for himmelen. Det faktum at tidspunktet 1844 hviler på antakelser som er umulig å bevise, gjør ikke Guds plan ugyldig, der han oppreiser et spesielt folk som på den tiden skal forkynde "det evige evangelium" i forbindelse med helligdomstjenesten og dommen.

BALLENGER OG FLETCHER

Disse menn hadde rett i at de så at våre tolkninger av helligdommen ikke var uten feil, men de tok feil ved at de ikke gav 1844-bevegelsen dens rette plass, og de tok feil ved ikke å se at soningsdagen ikke bare skal vise til innledningen av de siste dager ved korset, men også til den eskatologiske fullbyrdelsen ved dommen.

Ellen White var uenig med Ballenger fordi han benektet "de mektige sannheter som hadde vært gjeldende i lange tider," og fordi hun følte at virkningen av hans lære førte til en svekket tillit til adventbevegelsen som var blitt satt i gang av Gud for å peke på motbildet til soningsdagen. Ballengers hovedpoeng finnes i hans ni teser som ble presentert i 1905, og dreide seg om Kristi tjeneste før korset i den himmelske helligdom i 4000 år. Slik benektet han "de mektige sannheter" som ble fremholdt i Hebreerbrevet, at en prest skulle hentes fra folket og bringe et offer – med andre ord, Ballenger benektet de fundamentale sannhetene i Skriften, nemlig at Kristus ikke kunne være prest i himmelen før han var blitt menneske og døde forsoningens død.

Ballenger hadde rett i sin tolkning av Hebr.6,19 som sier at Kristus gikk inn gjennom forhenget til Det aller helligste ved sin himmelfart. Ellen G. White har gjentatte ganger forsikret det samme. Men Ballenger hadde ingen sann forståelse av det apotelesmatiske prinsipp hvorved profetiene og bildene kunne ha flere betydninger, og derfor erkjente han ikke den klare læren i Åpenbaringen som anvender soningsdagen på den siste dom. Ellen G. White så Ballenger som en del av en større trussel fra panteistisk mystikk slik den ble popularisert av Kellogg.

Fletcher fulgte aldri Ballenger i den villfarelsen at det foregikk en tjeneste i den himmelske helligdom før korset, men i likhet med Ballenger så han meningen med Hebr.6,19 og Hebr.9 og 10. Han tok delvis feil i sine konklusjoner om vår tidlige historie og den lukkede dør, fordi han var alt for radikal i sin vurdering. Han så heller ikke betydningen av vitnesbyrdet i Bibelens siste bok i dens anvendelse av soningsdagen i endetiden. Man behøver å lese Rolf Poehlers studie for å få en rett forståelse av pionerens oppfatning om den lukkede dør, og om Ellen G. White i særdeleshet. Både Fletcher og våre apologeter har gitt en forutinntatt og uriktig beskrivelse, spesielt angående Ellen G. Whites oppfatning. Ellen G. Whites uttalelser mot Ballenger, se

Selected Messages, bind 1, s. 160-62 (*På fast grunn*, bind 1, s. 156-158) og utdrag av hennes skrifter ved White Estate om Ellen G. White og A. Ballenger.

DEN UNDERSØKENDE DOM

Bibelen beskriver absolutt en dom som foregår før Kristi gjenkomst, der alle menneskers skjebne blir avgjort mens Kristus fremdeles er øversteprest i helligdommen der oppe. Det nye testamente beskriver dommen som en *rettssak* i nåtiden, en *domsavgjørelse* mens Kristus fremdeles er prest, og en *fullbyrdelse* ved hans komme. Se spesielt Joh.3,18 og 36, Rom.1,18, 1.Kor.4,4, 2.Kor.4,10 Rom.14,10 Åp.22,11 m.fl.

Det faktum at Skriften klart lærer at det er to oppstandelser der bare de rettferdige står opp i den første, krever at deres skjebne blir avgjort før Kristi gjenkomst, for de blir løslatt fra dødens fengsel med udødelige legemer. På det tidspunktet foregår der ingen dom. På samme måten viser det faktum at det er to grupper av tekster om de hellige og dommen – én som sier at selv de må underkastes en guddommelig granskning, og den andre at de vil dømmes de onde – at det behøves en dom også for dem forut for Kristi gjenkomst. Dan.12,10 og Åp.22,11 peker på dette – ikke som en århundrelang prosess, men en anerkjennelse og en godkjenning fra vår øversteprest av deres navn som fortsatt står i livets bok og ved tro har fått rett til den endelige og ugjennkallelige rettferdighet.

Vår tradisjonelle metode for å forklare dommen før Jesu gjenkomst vil ikke kunne stå seg mot kritisk granskning. Det finnes ingen tekst som taler om en undersøkende dom slik vi forkynner det. Dan.8,14 taler om en dom over Antikrist og hans hær, ikke over de hellige. Det samme gjelder dommen i Dan.7 og Åp.12,7. Ikke i noen av disse taler konteksten om at de hellige blir gransket. Gud behøver ikke bøker og 140 år for å avgjøre menneskenes skjebne. Hverken englene eller de syndfrie verdener eller innbyggerne på denne jord har noen nytte av en undersøkende dom slik vi har beskrevet den. I følge Ellen G. White kjenner englene allerede nå våre hjerters tanker, og slik kjenner også visselig Gud selv vår åndelige tilstand og "dem som tilhører ham." Han kjenner sine får nettopp nå. Slik forteller Skriften oss om mange skjebner som ble avgjort for lenge siden uten noen undersøkende dom. Abraham, Isak, Jakob, profetene, apostlene, de verdige i Hebr.11, og de mange som sto opp ved hans første komme, alle er skjebner som var blitt bestemt for lenge, lenge siden. Det er den synlige dommen ved tidenes ende som atter stadfester Guds herredømme som ble fullbyrdet ved korset, og ikke en usynlig juridisk prosedyre som vil være meningsløs for de døde som ikke kan få informasjon om den.

Vår bruk av helligdomsbildet for å understøtte den undersøkende dom har vært forfeilet. Blod fra det allmenne folkets syndoffer ble aldri brakt inn i den første avdeling. Blod renser, det gjør ingen ting urent i følge Skriften, dersom det ikke er uskyldig blod som er spilt av en morder. Det er heller ingen ting i Skriften som sier at tjenesten i den første avdeling i himmelen måtte gå forut for tjenesten i den andre avdelingen. Hebr.9 forteller oss at den første avdeling var et symbol på den midlertidige jødiske tidsalder, mens den andre avdelingen var et symbol på den kristne æra og Kristi tjeneste i himmelen. Den eneste rensingen av helligdommen som er nevnt i Hebreerbrevet er den som ble fullbyrdet ved Jesu død, og viser til at han tar bort verdens synd. Se Joh.1,29, Rom.5,9-11.18. Hebreerne tegner et bilde av menigheten som venter på Kristus – ikke for å gå inn i, men komme ut av – Det Aller Helligste. Se 9,28. Hans inngang inn i "Det

Aller Helligste" fant sted da han for opp til himmelen. Heb.6,19-20; 10,19. 20 og 1,3.

Den vidunderlige sannheten, som er "barnet," selve kjensgjerningene blant spedbarnstøyet i læren om den undersøkende dom, er *at de hellige ikke personlig og fysisk skal stå foran Guds domstol. De er der bare i den personen som representerer dem, deres Øversteprest.* Hvis man stoler på Kristi fortjenester, som uttrykkes ved et liv i hengiven lydighet, da blir han hver stund vurdert som fullkommen for Gud gjennom Kristi fortjenester. Fordi selv kristne ikke kommer opp mot lovens krav, er det bestemt at deres skjebne blir avgjort mens Kristus fremdeles er øversteprest som går i mellom for oss og gir oss sin rettferdighet. Derfor er det nå i prøvetiden at alle mennesker blir dømt etter sin innstilling til Kristi kors. Herren kjenner dem som tilhører ham, og *ved prøvetidens slutt blir de som fremdeles er i Kristus erklært for "rettferdige fremdeles" som et resultat av Kristi fortsatte tildeling av sine fortjenester. Alle andre blir erklært "fremdeles urene."* Ved Kristi gjenkomst blir dommen fullbyrdet på de levende. Denne dommen blir fordelt over tusenårsperioden der de hellige regjerer og de onde sover i døden inntil den offentlige dommen som faller etter de 1000 år. Denne offentlige dom gir Guds rettferdige oppreisning og universet blir deretter rensset. Alt dette ble forutsagt på soningsdagen, som er tydelig fortalt i *Patriarchs and Prophets*, s. 358 (*Alfa og omega*, bind 1) og dessuten i 3.Mos.16, Dan.8,14, 9,24 og Sak.3, og de mange tekstene i Åpenbaringen som bruker bildet om soningsdagen.

Hovedforskjellen mellom den tradisjonelle fremstillingen av den undersøkende dom og Det nye testamentes bilde av dommen før Kristi gjenkomst er at det sistnevnte ikke forkynner at en rettssak starter i 1844, men faktum er at alle som hører evangeliet straks mottar frikjennelsen fra Gud, eller blir underkastet hans vrede, og at disse avgjørelsene blir stadfestet enten ved død, eller ved avslutningen av prøvetiden da vår øversteprest erklærer om vi ved dette avgjørende øyeblikk forblir i ham eller ikke. Den som er hellig, blir erklært fremdeles å være hellig, og den urene vil fortsatt være det.

FORTOLKNINGEN AV APOKALYPTISK PROFETI

Apokalyptisk profeti har alltid en "vindikasjon" for Gud og de hellige som sitt nøkkeltema. Ropet "hvor lenge?" ligger ved selve hjertet av all apokalyptikk og finnes i begge Bibelens apokalypter.

Apokalyptisk profeti har alltid noe med dommen og innvarslingen av Guds rike å gjøre. Dommen felles over de onde, ikke over Guds hellige. Symbolene er nettopp det som apokalyptikken består av, og hensikten er ikke at de skal forstås bokstavelig, eller anvendt med mekanisk presisjon som om at de passer på kun ett enkelt tidspunkt. Apokalyptisk profeti er mer kosmisk enn lokal, selv om en lokal situasjon kan være startpunktet for den. Klimaks i den store konflikt mellom godt og ondt er kjernepunktet i Bibelens apokalyptikk.

Kristus var ikke en apokalyptiker, men aksepterte Det gamle testamentes lære som apokalyptisk. Han tok profetiene i Daniel og gjorde dem til grunnlaget for sin lære om de siste ting. Temaene omkring Guds rike, Menneskesønnen, dommen, englenes tjeneste, oppstandelsen, Antikrist og den siste konflikt og hans gjenkomst – ble alle hentet fra Daniel. Hans egen "apokalyptiske" (såkalte) tale i Mark.13, Matt.24-25 og Luk.21 er en *pesher* (kommentar) til Dan.9,24-27, og demonstrerer dermed det apotelesmatiske prinsipp at profetier kan ha mer enn én enkel anvendelse.

Paulus brukte også apokalyptikken i Daniel i 2.Tess.2 og han forutsatte at Det gamle testamente inneholdt kategorier der hele strukturen var apokalyptisk. I likhet med Kristus anvendte han Dan.8,14 på den siste krisen. Johannes gjør det samme i Åpenbaringen.

Apokalyptisk profeti knyttes til en krise som ligger i umiddelbar nærhet selv om det kan passe på senere kriser av lignende natur og faktisk gjør det. Dens bruk av tall er ikke ment å angi noe kronologisk nøyaktig. Det er alltid en "skjult bestemmelse" når det gjelder tidselementet i apokalyptikken.

Apokalyptikken anvender det apotelesmatiske prinsipp som profetiene kan forstås etter, mer enn en enkel oppfyllelse. Se vår neste seksjon.

DEN GJENTATTE OPPFYLLELSEN AV PROFETIEN OG DE PROFETISKE FORBILDENE

Fra den første profetien ble gitt i 1.Mos.3,15, har vi oppfyllelsene som ekkoer. Den første oppfyllelsen av 1.Mos.3,15 var konflikten mellom Kain og Abel. I de følgende århundrer fortsatte konflikten mellom tilbederne av den sanne Gud og dem som ikke tilba ham, og slik oppfyltes profetien om fiendskapet mellom slangens og kvinnens ætt. Ved korset kom hoveddelen av oppfyllelsen da Kristi hæl ble hugget til døden, men slangens hode ble samtidig legalt knust. Ved Kristi andre og tredje komme, som er det andre aspektet, nemlig Satans ødeleggelse, finner avslutningen sted.

På samme måte har andre nøkkelprofetier som 5.Mos.18,15, Joel 2,28, Mal.4,5-6 og Matt.24 mer enn én anvendelse. Ellen G. White bruker ofte denne fremgangs-måten. "Trenghelstiden" som Kristus taler om fra Oljeberget, dreide seg, i følge henne, om beleiringen av Jerusalem, middelalderen og endetidens terror før Kristi gjenkomst. Hun talte også om den andre engelens budskap som ble oppfylt i 1844, men som atter skal oppfylles ved det høye rop. Hun så døperen Johannes som oppfyllelsen av Malakias' profeti om Elia, men også om den siste menigheten. Steinen i Dan.2 anvendte hun på riket som ble opprettet ved Kristi første komme, men også på hans andre komme.

Det nye testamente tar profetiene om riket i Det gamle testamente og anvender dem på det riket som ble innvarslet av Kristus ved hans første komme, og dessuten på det riket som blir fullstendig ved hans andre komme. Slike emner som det evige liv, forvandlingen, oppstandelsen, dommen, Satans ødeleggelse, himmelfarten, og det å sitte i himmelen, m.m. er anvendt på den kristnes umiddelbare erfaring, og også på hans endelige belønning og alt hva det innebærer. Dan.9,24 om Kristi forsoning viser ikke bare til tiden for korset, men passer også på Jesus selv ved hans andre komme, akkurat som Dan.8,13 passer både på år 70 e.Kr og verdens ende.

Kristus anvendte jubelåret, påsken og innhøstningen både på sin egen tid da han første gang var hos menneskene, og dessuten på verdens ende. Det er derfor ikke merkelig at både Romerbrevet og Hebreerbrevet anvender soningsdagen i forbindelse med korset, mens Åpenbaringsboken anvender den på den siste dom. Teologer utenom Adventistsamfunnet har alltid anvendt Yom Kippur-seremonien på Golgata, og sett bort fra dens endelige anvendelse. Men Ellen G. White anvender soningsdagen i overensstemmelse med Romerbrevet, Hebreerbrevet og Åpenbaringsboken. Hun ser det slik at den skal gjelde både korset og dommen. Det er på tide at vi, som et trossamfunn aksepterer denne innsikt fra Ellen G. White, som helt korrekt gjengir

Bibelens klare lære. Bare på den måten kan vi svare våre kritikere og unngå ubehagelige overraskelser og fortvilelse hos våre predikanter og opplyste legmedlemmer. Bare på den måten kan vi oppfylle og representere Guds hele råd.

ELLEN G. WHITE

Ellen G. White var en spesiell budbringer til den siste menighet, utrustet med profetiens gave. Hennes inspirasjon bør defineres slik hun selv gjorde det, med uttrykk som "i en praktisk hensikt," "ufullkommen," ingen fremstilling av Gud "i logikk eller retorikk etc.," ikke ufeilbarlig, men pålitelig for den guddommelige hensikten. Hennes skrifter utgjør "et mindre lys," og ville ha vært unødvendig hvis vi hadde gjort Bibelen til vårt studium og forstått den rett. Hennes vitnesbyrd må ikke kjøres fram foran Bibelen og bli brukt som den. Gud har talt gjennom dette feilende, dødelige menneske, men profetiens gave ikke er en allvitenhetens gave. Gud gjorde aldri noe overnaturlig for henne som hun selv kunne gjøre på naturlig måte. Ut fra guddommelig overbevisning leste hun derfor mye, og valgte fra en lang rekke verker, brukte litterære uttrykk og passende oppsummeringer som ville være en velsignelse for Guds folk. Disse utvalgte tekstene var visselig ikke ufeilbarlige, men nyttige til praktiske formål, og det viktigste er enkelt sagt i Joh.20,31.

Det har alltid vært to syn på inspirasjonen blant bibeltro kristne. En gruppe, som enten har holdt på verbalinspirasjonen eller noe i nærheten av det, har sett på de inspirerte skrifter som en gruppe med ufeilbarlige påstander. En annen gruppe tror heller at inspirasjonen er noe mer dynamisk i sin virkemåte, og har til hensikt å formidle Kristus til leseren i stedet for å gi en mengde ufeilbarlig informasjon. Påstander *blir* formidlet, men slike representerer ikke den primære og praktiske hensikten med den guddommelige gaven. 1.Kor.14 gjør det klart at etter korset har profetene hatt som oppgave å "tale...til oppbyggelse og formaning og trøst." Se vers 3. De hadde ikke til hensikt å legge nye læresetninger til den tro som en gang var overlatt de hellige. Se Jud.3. Syvendedags-adventister har aldri offisielt fremholdt det ovenfor førstnevnte synet på inspirasjonen. Vårt nære kjennskap til en som hadde den profetiske gaven bør ha gitt oss en mer adekvat forståelse av fenomenet profeti enn det som andre har.

Ellen G. Whites forståelse av sannheten var progressiv. Mens hun i senere år kunne si at over alt hvor hun prekte, var temaet hennes Kristi tildelte fortjenester det aller viktigste – men dette var ikke tilfellet i hennes tidligere år. På samme måte hadde hun doktrinære oppfatninger i den første tiden som hun senere reviderte. Dette var for eksempel tilfellet med læren om de to paktene og loven i Galaterbrevet. Først etter 1888 finner vi at hun taler i detalj om temaer som rettferdiggjørelse ved tro, Kristi natur, forsoningen m.m. Hun hentet ofte stoff fra det som hennes samtidige i Adventist-samfunnet hadde skrevet når hun var inne på lærepunkter. Hun lånte fra J.N.Andrews og U.Smith til sine kapitler om helligdommen og den undersøkende dom. Hun lånte også fra Smith (til kapitlet om den franske revolusjon) som igjen lånte fra skriftene til Storrs, som inneholdt feil. På samme måte var hun avhengig av Wylie og d'Aubigné da hun skrev historiedelen til *Great Controversy (Mot historiens klimaks)* til tross for unøyaktigheter i dem.

Ellen G. White krevde ikke for sine skrifter det som mange SDAer nå påstår, og det gjorde heller ikke de første lederne av menigheten. Hun overlot dem til slike som Waggoner og Jones til korreksjon og kommentar til lærepunktene, og hun tok med

glede i mot rettelser fra slike ledere som W.W.Prescott. Hun var bestemt i ting som Gud hadde meddelt henne på overnaturlig vis, men dette var heller ikke noe ufeilbarlig. Det var aldri hennes hensikt at hennes skrifter skulle bli tillagt en kánon, og de skulle heller ikke være prioriterte tekstbeviser for læresetninger. Etter at kirken var blitt organisert, nektet hun å la sine skrifter bli brukt til å avgjøre strid i lærespørsmål. I løpet av mange år ble hun igjen og igjen bedt om å avgjøre striden omkring "det daglige," men det nektet hun.

Denne forfatteren beundrer den vidunderlige måten som Ellen G. White ble ledet på for å unngå de mange grøftene som hennes samtidige falt i. Hun forkynte aldri noe antitrinitarisk syn, eller det arianske Kristus-begrepet, eller tilla ham vår menneskelige syndighet. Jesus var alltid sentret for hennes forkynnelse, og ikke på noe tidspunkt så hun på frelsen som noe som kunne oppnås bare gjennom erkjennelse av dogmatikken. Gjennom hennes forfatterskap finner vi ikke hele den pakken med feil som ble begått av slike menn som J.N.Andrews og Uriah Smith, selv om det er galt å si at det absolutt ikke finnes feil i hennes fremstillinger. Da det østlige spørsmål var sterkt fremtredende blant våre ledende predikanter, gjorde hun svært lite ut av det. Hun fremstilte aldri Harmageddon som en konflikt mellom øst og vest, eller fortalte våre folk at enden på den tyrkiske stormakten var et endetidstegn. Vi finner ikke i hennes vitnesbyrd slik bruk av tekster eller profetier som var vanlig blant adventistene, at Bibelen anvendes på samtidige begivenheter som fremgangen i vitenskapelig kunnskap og de moderne hurtige reisemetoder. Mens J.N.Andrews kunne bruke "ild fra himmelen" i Áp.13 på elektriske oppfinnelser som telefonen, så skydde Ellen G. White alle slike tolkninger.

Artikler som er utgitt av en rekke av våre teologer har i sterk grad bekreftet den posisjonen at Ellen G. White aldri gjorde krav på å representere en avgjørende kommentar til Skriften. (Se Tillegg 34 om Ellen White) Eksegese var ikke hennes primære oppgave, og det er opplagt at enhver som ville studere hennes skrifter grundig så at de var pastorale og belærende og ikke bibeltolkninger. Slik blir de fleste av hennes anvendelser av Joh.5,39, og slike tekster som Jes.13,12 er uforklarlige ut fra teksten selv, men helt på sin plass i en belærende sammenheng. I mange tilfeller finner vi ulike anvendelser av de samme skriftstedene. Det sanne tabernakel som det tales om i Hebreerbrevet, er den himmelske helligdom, i de fleste tilfellene der hun bruker Hebr.9, men i noen andre tilfeller betyr det Guds menighet som er spredt over jordens fire himmelretninger.

Av spesiell betydning for oss i dag er det faktum at Ellen G. White i *Great Controversy (Mot historiens klimaks)* identifiserte Dan.8,14 med Matt.25,1-3, og pekte på 1844 som oppfyllelsen av begge profetiene, og i senere omtale av Matt.25,1-13 utelot den tolkningen fullstendig, og pekte heller på en oppfyllelse ved verdens ende. De fleste av hennes senere anvendelser av soningsdagen knytter hun på samme måte til Kristi kors, eller til Kristi første og andre komme, og ikke bare til 1844. Gjentatte ganger finner vi at hun bruker seremoniene på soningsdagen som et symbol på Kristi inngang i Det aller helligste ved hans himmelfart.

Det er spesielt viktig at vi plasserer kommentarene til Dan.8,14 i *Great Controversy* i sin rette litterære og historiske sammenheng. Denne boken er et forsvar for 1844-bevegelsen, og følger utviklingen av adventistenes tolkning av profetiene – "på godt og vondt." Med det siste uttrykket mener vi at noen tolkninger av de apokalyptiske tekstene hos de første adventistene var begrenset, og andre var feilaktige. Litchs anvendelse av Áp.9,15 på 11.august 1840, var temmelig feilaktig, noe han selv

innrømmet i senere år. Dette har vært kjent av våre teologer i om lag sytti år. På samme måte kan tolkningen av Åp.11 som skulle bety den franske revolusjon, ikke forsvares hverken med eksegesi eller ut fra historien. Slik vil om lag halvparten av beretningen om revisjonen av *Great Controversy* til utgivelsen i 1911 å dreie seg om den fruktesløse letingen etter dekning for påstandene i kapittel 15. På samme måte blir i særdeleshet adventistens anvendelse av Matt.25,1-13 og den lukkede dør uriktig, og dette ble erkjent i senere år. Det samme er tilfellet med utleggelsen av Åp.11,19 som legger den syvende basun til 1844, og oppfyllelsen av det sjette segl skal ha funnet sted for mer enn et halvt århundre siden. Ennå et eksempel er den ufullstendige fortolkningen av 2.Tess.2 på siden 50 i *Great Controversy (Mot historiens klimaks, s. 30)*. Sammenlign anvendelsen av Antikrist på Satan på den tiden da han dukker opp som en forfalsket Kristus i *Great Controversy, s. 624-625 (Mot historiens klimaks, s. 357)*. Vi kan derfor gå ut fra at den stillingen man tok til dommen langt fra var korrekt, og måtte oppdateres i senere år, slik Ellen G. White oppdaterte sin oppfatning om den lukkede dør, loven i Galaterbrevet, Matt.25,1-13, tiden for å begynne sabbaten, om man skulle spise svinekjøtt, den avgjørende betydningen av rettferdiggjørelse ved tro, Babylon i Åp.14,8 og 18,1-4 osv.⁹¹

At Guds menighet og hans profeter er underkastet en ufullstendig forståelse og til og med tar feil burde ikke overraske oss. Den første kristne menighet trodde i årevis på en lukket dør, så hedningene var utelukket fra Guds familie. Se Ap.gj.1,6, 11,2 og 15,6. Det gikk lang tid, og et mirakel fra Gud for å korrigere menigheten på dette området. Det samme var tilfellet med døperen Johannes, den største av alle profetene, som tok feil i sin forståelse av Kristi rikes natur, det som han kom for å opprette. Han tok også feil med hensyn til tidspunktet da dette riket skulle opprettes.

I 1919 var våre kirkeledere svært åpenhjertige om forekomsten av feil i våre ufullstendige fremstillinger i Profetiens ånd. (Se Tillegg) Samtidig som de var lojale mot Ellen G. White, la de vekt på at en krise ville komme dersom vi ikke opplyste vårt folk om den sanne natur i hennes inspirasjon. Det er denne krisen vi nå står overfor. På et hvert område føler våre teologer seg svinebundet så at deres måte å gi uttrykk for sine fagbaserte konklusjoner på ikke skal se ut som en motsigelse av Ellen G. White. Dette er en høyst beklagelig situasjon, og kirken vil ha liten fremgang før denne skaden blir rettet på.

Nærværende forfatter fant Kristus gjennom Ellen G. Whites skrifter. Hun hadde hatt større innflytelse på ham enn noen annen siden apostelen Johannes. Han takker Gud for den åndelige hjelp han finner i hennes skrifter, og anerkjenner henne som en av Guds største helgener, spesielt oppreist og utrustet til å lede den svake og siste gruppe troende til den tjenesten som er pålagt den av himmelen. Han føler at han ærer henne mest hvis han aksepterer hennes egen forståelse av inspirasjonen og hennes situasjon, og derfor lar Bibelen, og Bibelen alene være kilden til hans forståelse av alle læresetninger som er bindende for menigheten.

SYVENDEDAGS-ADVENTISMENS UNIKE KARAKTER

Gud ødela ikke verden før syndfloden før han hadde advart den gjennom Noah. Han utslettet heller ikke Sodoma og Gomorra før den rettferdige Lot gav sin advarsel med tårer til dem som ville høre. Egypt ble ikke hjemsoekt av de ti plagene før Gud ved Moses hadde gitt innbydelsen til å omvende seg. På samme måte ble ikke Jerusalem i

den kristne tidsalder rammet av dommen i år 70 e.Kr. før byen i en mannsalder hadde avvist oppfordringene fra Gud, noe som begynte med Kristus selv. Det er ikke Guds fremgangsmåte å ødelegge uten å gi anledning til å unngå syndens nemesis ved omvendelse. Det er derfor vi har god grunn til å tro at hele verden skal høre det endelige advarselsbudskap før Herrens dag opprinner. Dette budskapet finner vi i Åp.14,6-12. Straks etter beskrivelsen av dette finner vi beskrivelsen av Kristi gjenkomst.

Dette siste budskapet peker på syvendedags-adventistenes arbeid i denne generasjonen. Vi skal innby synderne ved "det evige evangeliet" til å ta i mot Kristi rettferdighet slik at de kan bli beskyttet fra dommen som skal falle over verden.

Under Guds forsyn ble adventistene oppreist i 1844, samme året som Charles Darwin skrev sitt første utkast til *The Origin of Species*. Hvor passende er det ikke at budskapet om sabbaten skulle bli fornyet på et tidspunkt da moderne ateistiske teorier om menneskets opprinnelse ble lansert! *Det kommunistiske manifest* ble ført i pennen i 1845 – et dokument som ble grunnlag for millioner som begynte å tro at lover og moral bare var borgerskapets påfunn. Igjen merker vi oss hvor passende det var at det oppsto en bevegelse som understreket "Guds bud" i en tidsalder som var som et frådende hav av umoral og lovløshet. Akkurat på det tidspunktet da Satan arbeidet med stor makt for å bane veien for sitt endetidsbedrag for verden, satte Gud inn sitt motangrep.

Det var i midten av det nittende århundret at de mørke kontinentene begynte å åpnes for evangeliet. Afrika, China og mange andre land ble tilgjengelig som aldri før for det kristne evangelium. Slik oppreiste Gud et folk med det trefoldige budskap i Åp.14,6-12 med befaling om å forkynne dette for "hver ætt, stamme, tunge og folk." I dag har syvendedags-adventistene en misjonsbevegelse som i generell vekst og kraft ikke har sin like i verden.

Midten av det nittende århundret begynte med åpningen for massebevegelser og totalitære regimer. På denne bakgrunnen blir Åp.13 og 14 særdeles aktuelle. Budskapet i Åp.14,6-12 sier at man skal frykte Gud mer enn mennesket, og at man skal følge Guds bud i stedet for monolittiske strukturer slik som dyret og dets bilde. Bare det evige evangelium kan styrke svake, dødelige vesener å stå i mot det hittil ukjente presset som blir utøvd på menneskets kropp, sinn og ånd.

Men når alt dette er sagt, vil vi understreke at vårt særpreg ikke ligger i noen enkel læresetning, men i den passende, harmoniske fullstendige og balanserte gruppe av sannheter som er blitt betrodd oss. Vi vil gjerne illustrere dette faktum.

Da den teologiske verden slo seg til ro med den koselige tro at et tusenårsrike med fred og velstand skulle fremstå før Kristi gjenkomst, satte Gud vitner i bevegelse som forkynte at Kristus skulle komme før milleniet. Denne forkynnelsen var særlig fremtredende i USA under ledelse av William Miller. Fiaskoen ved skuffelsen i 1844 kan ha forsterket den behagelige søvngigheten hos alle religiøse samfunn, om det ikke var for syvendedags-adventistene.

Med bare som en ørliten gruppe vitnet syvendedags-adventistene om den bibelske sannhet at en tiltagende tilstand av strid og problemer skulle prege årene like før tidenes ende. Protestanter og katolikker hadde nesten universelt forvekslet tanatologi (forskning omkring døden) og eskatologi (læren om de siste ting), og forkynt at sjelen skal dra opp til Kristus, noe som er den hedenske myten som har forvansket Bibelens sannheter om dommen, oppstandelsen og Kristi gjenkomst. I det nittende århundre var eskatologi for det meste et ukjent begrep, og i beste fall uklart forstått. De fleste bibeltolkere avviste for eksempel den klare beskrivelsen av Åp.20, og så fram til

en generell oppstandelse som skulle finne sted før dommen på den ytterste dag.

I året 1844 skrev Charles Darwin sitt første utkast til *Artenes opprinnelse*. Den ble utvidet og utgitt på ny i neste desennium. Dette var en "viteskapelig" støtte til teorien om at Gud var unødvendig. Skapelsen ble en overtro i stedet for roten til selve tilbedelsen. På dette tidspunkt gav Forsynet den lille gruppen av adventister sannheten om skapelsens glemte minnesmerke.

Enhver oversikt over teologien, sosiologien, sykdommer og helsespørsmål og undervisning i det nittende århundret viser en tragisk mangelfull antropologi. Mennesket ble ansett som en juvel av en sjel skjult i en "søppelsekk" – legemet. Behandlingen av dette var ganske uten betydning, og nesten irrelevant når det gjaldt sjelens pleie. Mennesket var et splittet vesen som besto av minst to deler (kropp og sjel), eller kanskje tre (kropp, sjel og ånd). Dette førte til et ubalansert liv, en ubalansert utdanning, en dårlig forvaltning av kroppen som sjelens tempel, så vel som en vedvarende uvitenhet om de sannhetene som nå klassifiseres under psykosomatisk medisin. Men for syvendedags-adventistene var det jødisk-kristne syn på menneskets natur gjenopprettet, med dets vidtrekkende betydning for individ og samfunn.

Den spirende vitenskap og utdanning i siste halvdel av den nittende århundre fermbrakte en materialistisk og nihilistisk filosofi som gradvis gjennomsyret, eller i det minste influerte på de protestantiske seminarene og førte til en forflytning fra Guds ord til verdens filosofiske retninger. Ikke den minste av de onder som fulgte var den uunngåelige teologiske frukt av at man gikk bort fra det overnaturlige – en oppgivelse av troen på åpenbaring og inspirasjon, forsoningen, Kristi gjenkomst og dommen. Det som trengtes var en gjenoppvekkelse av den "primitive" kristne tro basert på Skriften fra 1.Mosebok til Åpenbaringsboken.

Det praktiske resultat av at Skriften blir fortrent av menneskelig filosofi var den heteropraksis som alltid følger av heterodoksi. Tilfeldigheter har erstattet lovmessighet som den styrende faktor i universet, og derfor ble ikke tenkning mer enn en kløe, og moral ikke mer enn en overtro. De ti bud ble utdatert for mange, og utenkelig for mange å binde seg til.

Men da Gud forsvant, forsvant også mennesket, som en gang var oppfattet som skapt i Guds bilde. Menneskene ble nå av en stor del av samfunnet sett på kun som dyr, og derfor ble regelen om den sterkestes rett den mest naturlige. Men oppløsningen av en teistisk arv betydde også tap av håpet om udødelighet. Og når håpet dør, fremspirer også håpet om død. Meningsløshet ble den karakteristiske mentale sykdom hos utallige, med en konsekvens i form av bedøvelsesmidler som besto i seksuelle utskielser, kriger, narkotika og andre lindringer for de syke sinn inntil man skulle opphøre å eksistere.

Ingen observatør på menneskenes scenario i vår eksistensielle og nihilistiske tidsalder kan unngå å sukke etter en eller annen medisin som kan avhjelpe den skjebnesvangre misère som har overmannet menneskene. I den foraktede bok, Bibelen, og i noen av dens mest foraktede deler – Åpenbaringsboken – føler noen at de har funnet denne legedommen.

Åp.14,6-12 tilbyr de evige gode nyheter for en folkerase som er syk av fortvilelse. Den tilbyr forlatelse for skyld, og gledens olje for den sørgende, og evig liv i stedet for et tomt intet. Det blir tilbudt en mening på høyeste plan, "for dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og...Jesus Kristus..."

Med dette tilbudet kommer en påminnelse om menneskets skrøpelighet og dets

gjeld til sin Skaper. Ateistisk evolusjon blir utfordret, og menneskets ansvar stadfestet. Det advares mot frafall fra Skriftens ord ved å hengi seg til Babylons forvirrende myter, og de som søker livet i stedet for døden oppfordres til å erstatte slike myter med "Guds bud og Jesu tro (evangeliet)," som er den eneste løsningen for dem.

Disse "evige gode nyheter" inneholder budskapet om at menneskets liv, visdom og rettferdighet ikke ligger i mennesket selv, men i Kristus. "Den som har Sønnen, han har livet, men den som ikke har Sønnen, han har ikke livet." Å ha Kristus, å være "i ham," er å finne herlighet – herlighet av den sanne visdom, liv og rettferdighet. Disse skattene er alle i Frelseren, og de som søker den kostelige perle vil straks selv komme i besittelse av den.

Slik blir alle feilaktige syn på menneskets natur som iboende udødelighet, dualisme eller menneskets tredelte natur, helvete og skjærsilden, naturlig godhet etc., fordømt, og de uekte juveler erstattet av de sanne. Bare Skaperen, som også er vår Gjenløser, er den som er verdt å søke. Dermed vekkes behovet for tilbedelse.

En del av det trefoldige budskap til det fortapte menneske dreier seg om loven og dens segl. Mennesket kan ikke finne noen hvile uten lov. Det er likeså umulig å leve i et uforutsigbart univers som med en uforutsigbar person. Vi er alle som små barn som bare er trygge når vi er under disiplin og ledelse. Fordi vi ikke er guder, kan vi ikke utholde total frihet. Knyttet sammen med sannheten om skapelsen og loven er sabbaten som er et minne – den vidunderlige opprinnelige innbydelsen til det nyskapt mennesket til å finne hvile og sann glede hos sin Skaper og bare der. For dem som leser begge testamentene, er Matt.11,28,ff ikke annet enn et ekko av 1.Mos.2,1-3. Denne overbevisningen blir dypere når man leser videre for å finne at vår Skaper og Gjenløser fullbyrdet sin frelsesgjerning på den sjettede dag, og så falt i dyp søvn, og fikk sin side åpnet likesom Adam første gangen. På grunn av Frelserens sabbatshvile etter gjenløsningen, ble dette et minne om et annet fullbrakt verk – frelsesverket. På samme måte var sabbaten i Israel et minne om befrielsen fra fangenskapet. 5.Mos.5,15.

I følge Hebr.4,3 skulle de troende "komme inn til sin hvile." De slutter med å stole på sine egne gjerninger, for Gud har fullført sin egen smertefulle kamp for alt som er nødvendig til vår frelse. Vi skal bare ta i mot den, og opprettholde den – for det er en respons som fører til et endret liv. I en tidsalder med skyld, forteller den fysiske hvilen på sabbaten om hjertets og samvittighetens hvile som alle kan ha som stoler på En Annens fullbrakte verk. Det har aldri vært en tidsalder med så mye hvileløshet – og aldri har sabbaten vært mer på sin plass.

I sabbaten har vi derfor et bilde av rettferdighetens frukt. Det siste er ikke bare en velsignelse som er tilgivelsen ved begynnelsen av det kristne liv, men det overskygger oss alle våre dager, det er frikjennelsen i den siste dom, som er gitt på forskudd. Reformatorene forsto ikke fullt ut rettferdiggjørelsens eskatologiske natur, men nylige studier (spesielt domsterminologien i Rom.1-3) har gjort dette enkelt. Den som tar i mot Kristus som Frelser har Guds ultimate frikjennelse. Til tross for sine synder, sine svakheter, feilgrep, er han uten fordømmelse, antatt i den elskede, fullkommen i ham, forvandlet for det himmelske rike, og satt sammen med Kristus i hans rike. Ingen kan fordømme ham. Ingen kan ta det evige liv fra ham. Forutsatt at han stoler helt på Kristi tilregnede fortjeneste, kan han ikke gå forapt. Men han kan ikke lenger elske synden når han elsker Kristus. Å ta i mot den andre personen i Guddommen betyr å omfavne den tredje. Korset fjerner både syndens skyld og makt, for Gud gir alltid sine gaver med begge hender, og han rettferdiggjør ingen som han ikke også herliggjør. Slik taler

sabbaten både om en tilstand av hellighet og en stand som er hellig – med bare den forskjell at den førstnevnte er et ideal som vi alltid strekker oss mot, mens den sistnevnte er en gave som vi ustanselig fryder oss over. Men å være ”korsfestet med ham” betyr at vi også må være ”gjenoppstått med Kristus.” Rettferdiggjørelse, helliggjørelse og herliggjørelse hører sammen for alle som tror. Selv om de er tydelige hver for seg, er de ikke atskilte. Rettferdiggjørelsen er 100% rettferdig, men ikke noe vi har i oss selv, mens helliggjørelsen er noe vi har selv, men ikke 100% rettferdig, mens herliggjørelsen vil være både 100% rettferdig og noe vi får lov å ha i oss selv. Virkelige gode nyheter – at alle som tror er frelst fra syndeskylden (rettferdiggjørelse), syndens makt (helliggjørelse) og syndens nærvær (herliggjørelse). Sabbaten er bildet på den nye verden og gjenløsningen, kjærlighetens skapermakt, og peker på alle tre.

Fordi de som tar i mot det trefoldige budskapet stadfester skapelsen på denne måten, kan de ikke ha noen del i de gnostiske villfarelsene som betrakter de sanselige ting med motvilje. Vi unngår både den platoniske og den manikeiske fallgraven, og fryder oss i Guds gode gaver, bruker dem med glede, men ved hans nåde nekter vi å misbruke dem. Skapelsen og inkarnasjonen vitner om de materielle tings hellige natur, og derfor er de klar over at dette er eneste veien til å bli gode husholdere.

Slike overbevisninger har ledet oss til helsebudskapet som passer vidunderlig for dagens syke verden, og er en mektig velsignelse for alle som ønsker å tjene Gud fullt ut. Som husholdere også over våre mentale krefter, er den kristne utdannelsen en ny og viktigere interesse og et privilegium i en tidsalder da masseundervisning oppmuntrer til konformitet, og bereder sine tilhengere for dyrets merke.

Denne lære om forvalterskap som vokser ut av den grunnleggende sannhet om skapelsen, tar med hele mennesket og hele dets eksistens. Den krever hellighet i livet med en intens konsentrasjon om Guds synspunkt på alle ting. Helliggjørelsen av kroppen, sinnet og ånden er ikke noe de sanne forvaltere kan velge bort, for det er en nødvendighet. Samtidig vil slike forvaltere erkjenne at deres materielle eiendeler er betrodde dem av Gud. Praksisen med tiende er et ytre tegn på en slik erkjent forvalterrolle, ikke for at de andre ni tiendedeler skal brukes etter forgodtbefinnende, men at alle ti tiendedeler skal brukes til Guds ære. Det store bud er alltid i tankene på kristne forvaltere og blir drivfjæren bak misjonsiveren som skal virke over hele verden, for vi står i gjeld til alle mennesker.

Vi blir stadig fortalt i Ellen G. Whites skrifter at det viktigste budskapet til verden for vår tid er det som står i Åp.14,6-12. Denne vurderingen er likeså mye på sin plass som at man skjønner hvordan de tre englebudskapene utfordrer de ideologiske villfarelsene i moderne tid. La oss se på noen typiske eksempler på hvordan enhver filosofisk og teologisk villfarelse i vår tid blir møtt med budskapet som er betrodde adventfolket:

Ateisme – frykt Gud. Tilbe ham som skapte himmel og jord.

Agnostisisme – frykt Gud. Tilbe ham som skapte himmel og jord.

Panteisme – Tilbe ham som skapte himmel og jord.

Ensidig tro på vitenskapen – Tilbe ham som skapte himmel og jord.

Determinisme – Gi ham ære, for timen for hans dom er kommet.

Nihilisme – Gi ham ære, for timen for hans dom er kommet.

Materialsime – Gi ham ære, for timen for hans dom er kommet.

Manikeisme* – Han som skapte himmel og jord.

Gnostisisme** – Han som skapte himmel og jord.
 Darwinisme*** – Han som skapte himmel og jord.
 Humanisme – Frykt Gud og gi ham ære...
 Ekumenisme – Babylon er falt.
 Modernisme-liberalisme – ...det evige evangelium...
 Eksistensialisme**** – ...det evige evangelium...
 Mystisisme – ...det evige evangelium...
 Hedonisme – ... timen for hans dom er kommet. ..her er de som holder
     Guds bud og har Jesu vitnesbyrd.
 Antinomianisme – Her er de som holder Guds bud.
 Romersk katolisisme – Babylon er falt. ...det evige evangelium..... Guds bud.
 Frafallen protestantisme – Babylon er falt... det evige evangelium..... Guds bud.
 Henoteisme, polyteisme – Tilbe ham som skapte himmel og jord.
 Neonomianisme – Her er de som holder Guds bud.
 Subjektivisme – Frykt Gud. ..det evige evangelium.. Guds bud og Jesu tro.
 Kommunisme – Frykt Gud og gi ham ære....
 Hedenskap – troen på Jesus. ..det evige evangelium..
 Antisupernaturalisme – Frykt Gud. ..
 Pragmatisme – ... Guds bud...
 Relativisme – ...Guds bud og Jesu tro.
 Legalisme og fariseisme – ..det evige evangelium..
 Spiritisme – ...Jesu tro. ..det evige evangelium..
 Judaisme – ...Jesu tro.
 Freudianisme – Frykt Gud og gi ham ære, ..timen for hans dom.. ...det evige
     evangelium. ..Jesu tro.
 Empirisme – Frykt Gud og gi ham ære ... Tilbe ham som skapte himmel og jord.
 Karismatisisme – ...Guds bud og Jesu tro.

Listen kan forlenges i det uendelige, men det som er nevnt er nok til å vise hvor mektig det trefoldige budskapet som hans folk er betrodd, er på sin plass.

* Manikeismen var en dualistisk lære med gnostiske trekk.

**Gnostisisme er en samlebetegnelse på en gruppe religiøse bevegelser som blomstret fra sen-hellenismen til tidlig middelalder.

***Darwinisme, her bør man presisere sosialdarwinismen som prinsipp for hvordan samfunnet skal styres.

****Eksistensialisme er en filosofisk bevegelse som omhandler individualisme, individuell frihet og subjektivitet. (Forklaringer gitt av oversetteren)

Slik er syvendedags-adventistene blitt betrodd et budskap med håp i en tid med fortvilelse, et budskap om liv i en tidsalder av død, et budskap om rettferdighet i en tid med ondskap, et budskap om lov i en tid med lovløshet. Vi har fått sannheten om menneskenaturens enhet, og de materielle og de åndelige tings hellighet. Vår vekt på dommen er helsebringende for den skjødesløse, og våre prognoser om en fremtid med konformitet og religiøst frafall er ikke annet enn en parallell til advarslene fra mange sosiologer om utviklingen i retning av standardisering av all adferd. Adventistenes tro på Den hellige skrift fra 1.Mosebok til Åpenbaringen er en protest mot den grunnleggende

feilen å erstatte Skaperens ord med skapningens ord.

I budskapet om helligdommen har vi en dramatisert lignelse om det evige evangelium – en illustrert historiebok om den største av alle historier. I dens seremonier har vi typene og symbolene på stedfortrederen, tildelingen, representasjonen – de sentrale punktene i nåden. Der står Kristus, vårt sonoffer, og Kristus vår øversteprest oppstilt foran oss, og slik blir håpet opphøyet, skylden fjernet og lydigheten motivert. I det hellige året i den jordiske tjenesten ser vi skyggen av kirkens historie med dens klimaks der synden blir utslettet og fryden hos universets hellige beboere, over ham som er den eneste Kongenes Konge og Herrenes Herre, men også vår representant og "vår rettferdighet" i alle evigheter.

Den spesielle sannhet om dommen før Kristi gjenkomst er en billedlig beskrivelse av den tredje engels budskap i sannhet. I forkynnelsen om at våre skjebner blir beseglet mens Kristus fremdeles er vår øversteprest, gjennom hans tildeling av sine fortjenester til oss i de siste dager, blir "den fullkomne og fullstendige rettferdiggjørelse" understreket (*Great Controversy*, s. 484, (*Mot historiens klimaks*, s. 282). Det faktum at vi ikke står foran den store dommer i fysisk og personlig forstand (i motsetning til det andre kirker forkynner), men at Kristus, vår dommer og advokat også er vår representant i dommen og avsier sin kjennelse til tross for alle vitneprovene fra "brødrenes anklager" – dette er virkelig en dyrebar sannhet.

Å vite at vi allerede fra det øyeblikket vi er rettferdiggjort, har "passert over fra døden til livet," og at vi nå har "evig liv," og at det "ikke er noen fordømmelse" så lenge som vi forblir i ham, og fordi vi regnes som fullkomne i Kristus og er antatt i den elskede, settes vi i stand til "å ha frimodighet på dommens dag" (1.Joh.4,17). Vi fryder oss i de gode nyhetene om at "slik han er, slik er vi i denne verden" og er regnet som dette, hver dag inntil dommens dag. Slik glede gir oss energi til å vitne for den vantro verden med uslukkelig begeistring og virkekraft.

Vi har gitt en beskrivelse av de lysende karaktertrekk hos et sannhetens barn som på denne måten er betrodd denne gjerning. Det faktum at dette barnet kom i spedbarnsklær som på dette tidspunkt for modenhet ikke lenger behøves, er ingen anledning til mismot eller skam, ikke mer enn Betlehem var det for lenge siden.

NOEN VIKTIGE SPØRSMÅL BESVART I SENERE TILLEGG

Svar på sidene

1. Står Ellen G. Whites autoritet over Skriften?.....10,64-68.87. 11,19,20
2. Er E.G.White's autoritet på samme nivå som Skriften?.....10,89.11,10
3. Er E.G.White Skriftens fortolker?.....10,64-67. 11,17-23
4. Er E.G.White ufeilbarlig?.....10,63. 101-102. 10,112-11,1.2. 11,4-11,5
5. Hvordan ble noen deler av E.G.White's bøker utarbeidet?.....10,60.10,73-77.10,107 10,110-112.11,11
6. Har noen av våre læresetninger sin opprinnelse hos E.G.White?.....10,78.10,96

7. Forandret E.G.White noen av sien lærdomspunkter som resulterte i endrede konklusjoner i bibelske spørsmål i de tidlige og de senere verkene?.....	11,10-11
8. Var det E.G.Whites ønske at hennes oppfatninger skulle følges fordi "hun hadde sagt det"?	10,85
9. Hvor var opprinnelsen til hovedinnholdet i kapitlet i Great Controversy om den franske revolusjon?	10,61-62
10. Hvor var opprinnelsen til hovedinnholdet i kapitlet i Great Controversy om helligdommen?	11,1,ff
11. Hva er de tre poengene om Ellen G. Whites skrifter som ble "klart fastslått" ved granskningen i syttiårene?	10,63-64
12. Hva var det i A.T.Jones syn på inspirasjonen som førte til hans fall?	10,68
13. Er kirken mer opptatt av ens syn på inspirasjonens natur hos Ellen G. White enn med naturen i Bibelens inspirasjon?	10,72-73
14. Hva slags instilling til verbalinspirasjonen hadde Generalkonferensens president, A.G.Daniells?	10,72
15. Var alt det Ellen G. White skrev åpnebart for henne på overnaturlig måte?	10,74.10,94-95.10,99
16. Hadde hennes assistenter til tider en viktig rolle når det gjaldt å velge ut stoffet til Ellen G. Whites bøker?	10,74-77
17. Hvorfor skrev W.W.Prescott et dokument på trettini sider med liste over endringer i den nye utgaven av Great Controversy?	10,75-76
18. Trodde E.G.White eller pionerene på bokstavinspirasjonen eller de inspirerte skriftenes ufeilbarlighet?	10,85
19. Trodde Generalkonferensens president, Spicer at Bibelen var adventistenes eneste trosregel?	10,87
20. Var han enig med slike ledere som James White, W.C.White, W.W.Prescott, A.G.Daniells i denne saken?	10,85.10,88-89
21. Har adventistene funnet det vanskelig i praksis å anvende prinsippet "Bibelen alene" som en trosregel?	10,88
22. Var det rett av E.G.White å gå god for 11.august 1840?	10,94-96
23. Tolket E.G.White sine syner alltid riktig?	11,4-11,6
24. Hva er det "falske lys" som noen stiller E.G.Whites skrifter i?	10,99
25. Hva kan gi menigheten "en bedragersk fred"?	10,100
26. Hva var de to ekstreme synspunktene om E.G.White ifølge Froom?	10,96
27. Har vi i mange år unngått et visst antall fundamentale spørsmål?	10,100
28. Hvilken rolle spilte Marian Davis i utarbeidelsen av E.G.Whites bøker?	9,40
29. Hvorfor møtte tidendesystemet opprinnelig motstand hos noen?	11,7
30. Var E.G.White i utgangspunktet en ekseget?	11,17-23
31. Er adventistene protestanter?	10,64-68.10,87-88
32. Hvor berettiget er anklagen om plagiat hos E.G.White?	11,34
33. Hvorfor er mange blitt skandalisert av rapporten om at E.G.White brukte kilder?	11,36
34. Hvis vi føler at slike spørsmål er brysomme, hva viser det oss om vårt syn på inspirasjonen?	11,36
35. Hvis vi finner svarene på disse spørsmålene brysomme, ville det da være konsekvent å forkaste E.G.White som	

FOTNOTER

1. *Great Controversy*, s. 11.
2. *Great Controversy*, s. 611-612.
3. *Great Controversy*, s. 36
4. *Great Controversy*, s. 39.
5. *Great Controversy*, s. 49-50.
6. *Great Controversy*, s. 624-625.
7. *Great Controversy*, s. 625.
8. *Great Controversy*, s. 553.
9. *Great Controversy*, s. 593.
10. *Testimonies*, bind 4, 594-595
11. *Great Controversy*, s. 389-390.
12. *Patriarchs and Prophets*, s. 385.
13. L. R. Conradi, *The Founders of the SDA Denomination* (Plainfield, 1939), 11, som siterer S. S. Snow, *The Voice of Elias, or Prophecy Restored*, utgitt 5. august 1863.
14. *Early Writings*, s. 41.
15. *Testimonies to Ministers* s. 69.
16. E.G.White, *Minneapolis Talks*, maskinskrevet kopi, E.G.White-arkiv, Andrews University, Berrien Springs, Mich., 89, 88.
17. *Desire of Ages*, s. 24. 18. *Acts of the Apostles*, s. 33.
19. E.G.White, *Signs of the Times*, 19. april 1905.
20. *Desire of Ages*, s.757.
21. E.G.White, brev 230, 1907, sitert i *SDA Bible Commentary*, bind 5, s.1109.
22. *Christ's Objects Lessons*, s. 386.

23. E.G.White, *Youth's Instructor*, 21. juni 1900. Sitert i *SDA Bible Commentary*, bind 5, s.1109.

24. Legg merke til at Ellen G. White brukte Hanna ved dette høve.

"Innenfor Det aller helligste, i det de tente sannsynligvis de mange lysene i gulllysestaken, var noen av prestene travelt opptatt foran det indre forheng som var mellom dem og Det aller helligste. Det var ikke av tynt stoff, gammelt, tæret og bleket av tides tann, men friskt og sterkt, og vevd av tykt stoff, for det ble fornyet år etter år, for å skjule pakten, med kjerubene over som skygget over nådestolen, der intet fottrinn hadde adgang utenom øverstepresten én gang i året. Hvor merkelig og hvor fryktelig det måtte være for prestene som gjorde tjeneste der de sto foran dette forhenget, og følte at jorden skalv under føttene deres, og skulle få se at noe grep tak i det sterke forhenget, usynlige hender med overmenneskelig styrke, som rev det over på midten fra topp til bunn – slik at det skjærende lyset av dag som aldri i løpet av de forgangne århundrene hadde trengt inn dit, fløy rett inn i den hellige bolig, og at alt som fantes der inne, ble lagt åpent for jordiske øyne. Den Hellige Ånd viste med dette at så lenge det første teltet sto, var veien inn til Det aller helligste ikke åpen, men nå da Kristus var kommet for å ofre seg selv uten flekk og lyte for Gud, kunne ikke blod av bukker og kalver, men bare hans blod komme inn i Det aller helligste – nettopp fordi forhenget revnet i to da han døde på Golgata. Slik viste han oss en ny og levende vei som var åpen for alle, for det var Gjenløserens sønderrevne kjød, og ved dette kan vi med frimodighet komme inn i Det aller helligste, så hver og en av oss kan komme nær til Gud med et nytt hjerte og med den fulle troens visshet. De prestene som den dagen sto og stirret på dette skremmende under av denne usynlige hånd, må ha visst lite om dette. For dem var det en skrekk, mer enn et symbol på hva døden på Golgata hadde medført. Vi leser imidlertid at ikke lenge etterpå – innenfor et år – ble mange prester lydige mot troen, og det gleder oss at vi kan tenke oss at det var noen innenfor jødedommen, innenfor festningen til denne prestekasten, som ble omvendt til Kristus. Noen av dem må ha blitt teltet med blant de første troende, som kunne bevitne at forhenget revnet og Det aller helligste ble lagt ÅPENT." (William Hanna, *The Life of Christ*, New York, nd. side 750-751.).

25. *Testimonies*, bind 4, s. 122.

26. Arthur White, *Facsimiles of the Two Earliest SDA Periodicals* (Washington, DC, 1946), 8.

27. James White, "The Sanctuary, 2300 Days, and the Shut Door," *Present Truth*, mai 1850, 1(10), 78-79.

28. David Arnold, "The Shut Door Explained," *The Present Truth*, desember 1849, 1(6), 45-46.

29. James White, *The Present Truth*, desember, 1849, 1(6), 46, 47.

30. Vi må innrømme nøyaktigheten i hovedpunktene i de følgende kritiske anmerkninger fra tidligere syvendedags-adventister.

"Den 24 mars 1849 hadde søster White et utvidet syn direkte om temaet "den lukkede dør," som ble omtalt i *Presenth Truth*, bd. 1, nr. 3 august 1849. Det er ikke noen uttalelse i den som motsier eller vil modifisere teorien om "den lukkede dør" som det er hevdet av flere forfattere i *Present Truth* i løpet av årene 1849 og 1850. Å forsøke å tvinge språkbruken om dette synet til å bety noe annet enn det det ser ut til å si, og det som er blitt innrømmet at søster Whites sabbatsholdende trofeller lærte, er absurd. En slik tvungen fortolkning ble forsøkt i 1868 av pastor Uriah Smith i en traktat som forsvarte "synene," og atter i en av pastor A.G.Daniells udatert pamflett *The Shut Door and the Close of Probation*. Begge disse diskusjonene er ytterst utilstrekkelige fordi de trekker søster Whites ord ut av sammenhengen i propagandaen om "den lukkede dør" og behandler dette som en atskilt sak. Når hennes ord blir lest i den sammenhengen de ble sagt i, kan jeg ikke se hvordan noen kan tvile på at de er i full harmoni med de andre påstandene om "den lukkede dør" av White, Bates, Rhodes, Edson, m.fl."(Harold E. Snide: "The Development of My Ideas Concerning the Divine Inspiration of Mrs. E.G.White, A Personal History, avsnitt nr. 11" (E.H.Ballenger Library nd), 3.).

Den sanne historien om begynnelsen til adventbevegelsen og om fru Ellen G. Whites påstander, av Pober B. Tower.

"Etter at forventningenes tid var forbi i 1844 (da Kristi gjenkomst var ventet), trodde adventistene at Kristi gjenkomst var umiddelbart forestående, og de hevdet at de hadde nådd en viktig krise, og at *Kristi verk som menneskets talsmann for Gud, hadde opphørt*. De hadde gitt advarselen om at dommen var nær, og følte deres arbeid for verden var gjort, og *de mistet sin byrde for sjeler og synderes frelse*...Alt dette stadfestet dem i troen på at prøvetiden var slutt, eller slik de uttrykte det: "Nådens dør var lukket" (*Spirit of Prophecy*, bind 4, (1884), 268.).

De forble forenet i troen på denne saken i noen få uker, og etter dette begynte de, noen få av gangen, å oppgi synet på at prøvetiden for verden faktisk var slutt. *Ved midten av desember hadde nesten alle oppgitt det, også Ellen Harmon selv*.

Det var da hun hadde sitt første syn. *Dette endret hennes tankegang*. Hun følte da at det var hennes plikt å fortelle synet til sine venner, men hun manglet mot til det, inntil hun ble presset til det, og da fortalte hun det til én, Josef Turner. Til hennes overraskelse og glede, fikk hun vite at han trodde og forkynte i samsvar med det som synet åpenbarte. Hun fortalte synet til andre og de fleste, og trodde at det var fra Gud, og aksepterte det som lys fra himmelen. Joseph Turner hadde *ikke* gitt opp ideen at nådens dør var lukket slik de fleste hadde. Som et resultat av dette og senere syner, slo troen på den lukkede dør igjen rot og fortsatte å gjelde i fra syv til ti år innenfor denne gruppen – den som senere tok navnet Syvendedags-adventistene.

Det finnes betydelig tidlig litteratur som klart støtter dette bildet. Det følgende brev er skrevet av Ellen G. White til Joseph Bates den 13. juli 1847, kanskje *det mest*

avslørende:

Gorham, Maine
13. juli 1847

Kjære bror Bates!

Siden James er på arbeid og mine søstre ikke er hjemme i kveld, tenkte jeg at jeg vil ta tid til å skrive til deg. Min helse er ganske god. Min tro er fremdeles sterk på at den samme Jesus som steg opp til himmelen vil snart komme tilbake på samme måte som han for opp, og det meget snart.

Jeg har hatt mange prøvelser i det siste, mismot har til tider hatt så fast grep på meg at det syntes umulig å ryste det av seg. Men takk til Gud, Satan har ikke vunnet over meg ennå, og ved Guds nåde skal han det aldri. Jeg kjenner og føler min svakhet, men jeg har grepet Jehovas sterke arm, og jeg kan i dag si at jeg vet at min gjeløser lever, og hvis han lever, skal jeg det også.

Å så godt det vil være å møte sammen med noen få av den samme dyrebare tro for å kunne formane og oppmuntre hverandre med ord i hellig glede fra Guds ord. Fårene er nå spredt, men takk til Gud for at de nå skal samles til de gode gressganger.

Å, så søtt det skal bli å møte hele den skaren i Guds stad som har tvettet sine kjortler i blodet. Da vil vi synge Moses og Lammets sang i det vi marsjerer gjennom stadens porter og bærer seierens palmegrener og herlighetens kroner.

Bror Bates, du skriver i et brev til James noe om brudgommens komme, slik det er beskrevet i de første synene som ble offentliggjort. I brevet vil du gjerne vite om jeg hadde lys over brudgommens komme før jeg så det i synet. Jeg kan svare et klart nei på det. Herren viste meg adventflokkens trengsel og midnattsropet i desember, men han viste meg ikke brudgommens komme før i februar året etter.

Kanskje du gjerne ville at jeg skulle gi en uttalelse om begge synene. *På den tiden da jeg fikk synet om midnattsropet, hadde jeg gitt opp troen på at det lå i fortiden, og trodde det lå i fremtiden, slik de fleste i flokken trodde.* Jeg vet ikke på hvilket tidspunkt J. Turner gav ut sitt blad. Jeg visste jeg hadde et ute, og et var i huset, men jeg visste ikke hva som sto i det, for jeg hadde ikke lest et ord av det. Jeg hadde vært og var fremdeles svært syk. Jeg hadde ingen interesse av å lese, for det skadet mitt hode og gjorde meg nervøs.

Etter at jeg hadde synet og Gud gav meg lys, ba han meg fortelle det til flokken, men jeg krympet meg for det. Jeg var ung, og jeg trodde de ikke ville ta i mot det av meg. Jeg var ulydig mot Herren, og i stedet for å forbli hjemme der møtet skulle finne sted om kvelden, kom jeg meg i en slede på morgenen og dro tre eller fire miles (ca. 5 km), og der fant jeg Joseph Turner. Han spurte meg bare om hvordan jeg hadde det, og om jeg kom i medfør av plikten. Jeg sa intet, for jeg visste at jeg ikke var det.

Jeg gikk opp til værelset og traff ham ikke igjen før etter to timer, og da han kom opp, spurte han om jeg skulle på møtet om kvelden. Til det svarte jeg nei. *Han sa at han ønsket å høre om mitt syn*, og han mente det var min plikt å dra hjem. Jeg fortalte ham at jeg ikke skulle det. Han sa ikke mer, men gikk.

Jeg tenkte, og fortalte alle som var rundt meg, at hvis jeg dro, ville jeg ha motsagt hans syn, og tro at han trodde resten. Jeg hadde ikke fortalt noen av dem hva Gud hadde vist meg, og jeg sa ikke noe om hvor jeg ville si noe som han var uenig i.

Hele dagen led jeg meget i kropp og sjel. Det var som om Gud hadde forlatt meg fullstendig. Jeg bad til Herren om å gi meg styrke til å reise hjem denne kvelden, til den første anledning til å levere budskapet som han hadde sendt meg. Han gav meg styrke, og jeg red hjem samme kvelden. Møtet hadde vart en tid, og ikke et ord ble sagt av noen i familien om møtet.

Svært tidlig neste morgen kom Joseph Turner og sa at han hadde det travelt, for han skulle dra ut av byen om kort tid, og *han ville at jeg skulle fortelle ham alt det Gud hadde vist meg i synet. Det var med frykt og beven jeg fortalte ham alt. Etter at jeg hadde gått gjennom alt, sa han at han hadde fortalt det samme kvelden før. Jeg frydet meg, for jeg var redd for at han ville gå i mot meg, for hele tiden hadde jeg ikke hørt noen si hva han trodde.* Han sa at Herren hadde sendt ham for å høre meg tale kvelden før, men siden jeg ikke ville, så mente han at hans barn skulle få lyset på en eller annen måte, så Herren brukte ham.

Det var bare noen få til stede da han talte, så den neste morgenen fortalte jeg synet til gruppen, og jeg trodde at synene var fra Gud, og jeg mottok det som Gud ba meg overbringe til dem.

Synet om brudgommens komme hadde jeg i midten av februar 1845, og mens jeg var i Exeter, Maine på møte sammen med Israel Dammon, James og mange andre. *Mange av dem trodde ikke på den lukkede dør.* Jeg kjente ikke til noen som var av en annen oppfatning. Jeg led mye ved begynnelsen av møtet. Det så ut til å være vantro på alle kanter.

Det var en søster der som gikk for å være svært åndelig. Hun hadde reist og vært en kraftfull forkynner det meste av tiden i løpet av tyve år. Hun hadde virkelig vært en mor i Israel. Men en splittelse hadde oppstått på grunn av den lukkede dør. Hun hadde stor sympati, og kunne ikke tro at døren var lukket. Jeg hadde ikke hørt noe om deres meningsforskjeller. Søster Durben reiste seg og talte. Jeg følte meg meget, meget trist.

Lenge følte det som om min sjel var i angst, og mens hun talte, falt jeg fra min stol ned på gulvet. Det var da jeg hadde et syn av Jesus som reiste seg opp fra sin trone der han utførte sin midlertjeneste, og gikk inn i Det aller helligste, for som Brudgom å motta sitt rike. De var alle dypt interessert i synet. De sa alle at det var fullstendig nytt for dem. Herren virket mektig med sin kraft for å stadfeste

sannheten i deres hjerter.

Søster Durben visste hva kraft fra Gud var, for hun hadde følt den mange ganger, og en kort tid etter at jeg falt, ble hun slått ned og falt på gulvet, og ropte til Gud om å vise henne nåde. Da jeg kom ut av synet, ble mine ører hilst med sang av søster Durben og hennes rop med høy røst.

De fleste av dem godtok synet og ble stadfestet i troen på den lukkede dør. Før dette hadde jeg intet lys om Brudgommens komme, men jeg hadde ventet ham til denne jord for å befri sitt folk på den tiende dag i den syvende måned. Jeg hørte aldri noe foredrag eller noe ord om brudgommens komme til Det aller helligste.

Jeg hadde bare noen få privilegier i 1842, 3 og 4. Mine søstre dro begge til leirmøtene i New Hampshire og Maine, mens min helse forhindret meg fra å dra til flere enn ett i Maine. Jeg visste at det lyset jeg fikk kom fra Gud, for det var ikke lært av mennesker. Jeg visste ikke hvordan jeg skulle skrive det slik at andre kunne lese det inntil Gud gav meg mine syner. Jeg gikk bare litt på skolen på grunn av min helse. Jeg tror ikke jeg gikk én dag på skolen etter at jeg fylte tolv år, og jeg tror ikke jeg på den tiden gikk mer enn noen få dager av gangen, da sykdom fikk meg til å holde sengen i ukevis og noen ganger i månedsvis. Det første jeg skrev som kunne kalles skriving etter at jeg ble syk, fikk bønnens ånd til å komme over meg med helbredelse. (Her ender papiret og resten av brevet er borte.) Brev nr. 3 1847. (Fra *Ellen G. White and the Shut Door Question* av A.L.White, s. 49-51.)

Så langt hennes vitnesbyrd fra året 1847, Vi må ta med her et kort sitat fra hennes mann James White, som viser den fullstendige harmoni med hennes vitnesbyrd ovenfor:

"Da hun fikk sitt første syn i desember 1844, hadde hun og hele gruppen i Portland, Maine (hvor hennes foreldre bodde) oppgitt midnattsropet og den lukkede dør, som noe som hørte fortiden til. Det var da at Herren viste henne i et syn den feilen som hun og gruppen i Portland hadde falt i. Hun fortalte da sitt syn til gruppen, og om lag 60 bekjente sin feiltagelse og erkjente at erfaringen fra den syvende måned var et verk fra Gud" (*A Word to the Little Flock*, 30. mai 1847, s. 22.).

31. Advent Source Collection, Washington, DC, No.3188. Se Gilbert M. Valentines studie (Andrews University, 1979), "The Camden Vision Reconsidered."
32. *A Word to the Little Flock*, 1847, 14.
33. R.J.Poehler, "...And The Door Was Shut, Seventh-day Adventists and the Shut Door Doctrine in the Decade After the Great Disappointment." Upublisert manuskript, Andrews University, 1978, 106-107.
34. *Ibid.*, 137-139. 35. *Ibid.*, 151-155. 36. *Great Controversy*, s. 427.

37. *Ibid.*, 398.
38. Forklaringen i *Christ's Object Lessons (Ord som lever)* er ikke helt ny for for Ellen G. White, selv om de legger vekt på andre ting enn *Great Controversy*. Kjernen i forklaringen i *Christ's Object Lessons* finner vi i *Great Controversy*, s. 428.
39. Foredrag i Forum av dr. D.McAdams, GC, Dallas, 1980. Se hvilken som helst detaljert historie om den franske revolusjon. Herren har tydeligvis tillatt faktafeil og gal tolkning hos Ellen White dersom vi ikke setter henne over Skriften. Se den siste delen av "Erroneous Concepts."
40. *Great Controversy* s. 433. (*Mot historiens klimaks*, s. 253)
41. *Great Controversy* s. 639. (*Mot historiens klimaks*, s. 365)
42. *Great Controversy* s. 670. (*Mot historiens klimaks*, s. 381-382)
43. *Great Controversy* s. 673. (*Mot historiens klimaks*, s. 382)
44. *Great Controversy* s. 674. (*Mot historiens klimaks*, s. 383)
45. *Great Controversy* s. 676. (*Mot historiens klimaks*, s. 384-385)
46. *Great Controversy* s. 678. (*Mot historiens klimaks*, s. 386)
47. *Selected Messages, bind 1*, s. 374.
48. *Selected Messages, bind 1*, s. 342.
49. *Patriarchs and Prophets*, s. 353.
50. Leon Morris, *The Biblical Doctrine of Judgment* (London, 1960), s. 71.
51. Brev fra A.G.Daniells to W.C.White, 3. januar 1910. 11 Bk. 46, 393. Generalkonferensens arikver.
52. Calvin J. Roetzel, *Judgment in the Community* (Leiden, 1972), s. 81.
53. Se tillegg av Don McAdams.
54. *Selected Messages, bind 1*, s. 21.
55. *Selected Messages, bind 1*, s. 20.
56. Brev fra W.W.Prescott til W.C.White, 6. april, 1915.
57. Spalding og Magan's upubliserte manuskript Testimonies Ellen G. White, s. 167.
58. *Great Controversy* s. 426.

59. Se *Adventist Review*, 14. februar, 1980, s. 15.
60. Se Ron Graybills "Analysis of E.G.White's Luther Manuscript," s. 6, og manuskriptet med kapitlet om Huss av dr. D.McAdams.
61. *Counsels to Writers and Editors*, s. 33.41. (kun utdrag)
62. Sitert av Harold Snide, "The Development of My Ideas Concerning the Divine Inspiration of Mrs. E.G.White" (A Personal History, Part 1), White Estate.
63. D.Elton Trueblood, *Philosophy of Religion* (New York, 1957), s. 42.46.
64. E.G.White, *Minneapolis Talks*, sider 89 og 88.
65. Brev fra M.L. Andreasen to J.L.McElhany and W.H.Branson, 25. des, 1942.
66. *Great Controversy* s. 9.
67. "Hvis Vitnesbyrdene ikke taler i overensstemmelse med Guds ord, forkast dem" (*Testimonies, bind 5*, s. 591). Dette gjelder Ellen White og pionerene, Bibelen alene er den overordnede autoritet i lærespørsmål.

"Der er en gruppe mennesker som påstår at *Review* og dets medarbeidere vil ha det til at fru Whites synspunkter skal være en prøve på rett lære og kristent fellesskap. Det kan være en plikt å gjøre disse personene oppmerksom på hva de gjør, for dette kan være et bedrag for mange.

Hva har *Review* å gjøre med fru Whites oppfatning? De meningene som står i bladets spalter er hentet fra Bibelen. Ingen forfatter i *Review* har noensinne vist til dem som autoritative på noe punkt. I fem år har ikke *Review* offentliggjort én av dem, for dets motto har vært: "Bibelen og Bibelen alene som den eneste regel for tro og plikt."

Hvorfor skulle da disse menn anklage *Review* for å støtte fru Whites synspunkter?

Igjen, hvordan har redaktøren av *Review* sett på synene og nådegavene i den evangeliske kirken i mer enn åtte år som er gått? Hans entydige uttalelser om dette spørsmålet som er trykket, vil besvare dette tilstrekkelig. Det følgende er fra en traktat han gav ut i 1847: (Han henviser til "A Word to the Little Flock.")

"Bibelen er en fullkommen og fullstendig åpenbaring. Den er vår eneste regel for tro og praksis. Men dette er ingen grunn til at ikke Gud skal kunne vise oss oppfyllelsene av hans ord i fortiden, nåtiden og fremtiden, i disse siste dager ved drømmer og syner i følge Peters vitnesbyrd. Sanne syner er gitt for å lede oss til Gud og til hans skrevne ord, men de som er gitt som en ny regel for tro og praksis, atskilt fra Bibelen kan ikke være fra Gud, og må avvises."

"Igjen, for fire år siden skrev han (J.W) om gavene i den evangeliske menighet,

igjen utgitt i *Review* for 3. okt. 1854, og her henter vi et utdrag:

”Det er enhver kristens plikt å ta Bibelen som en fullkommen regel for tro og plikt. Han må be inderlig om hjelp fra Den hellige Ånd når han gransker Skriften for å finne hele sannheten og hva som er hans plikt. Han har ikke frihet til å vende seg bort fra den for å kjenne sin plikt gjennom noen av gavene. Vi sier at om han gjør det, plasserer han i samme øyeblikk gavene på et galt sted, og inntar en ekstremt farlig posisjon.”

Hvis ikke disse setningene var blitt trykt, ville hans fiende kunne anklage ham for å ha endret posisjon, men da en av dem var trykt for åtte år siden, er de nagler som er drevet inn på de rette steder. Bakvaskelser må falle kraftløse til jorden overfor slike kjensgjerninger. I et ekstranummer av *Review* for mars 1855 står følgende uttalelse fra menigheten som bygger på personlig kjennskap til fakta om denne saken i tre år:

”Det bekreftes at vi har kjent bror og søster White og deres lære, og deres arbeid under menighetens prøvelse, og har aldri opplevd at de har påtvunget synene på noen som en del av den religiøse tro, eller som en betingelse for fellesskap. På vegne av kirken – J.T.Orton, S.T.Belden, T.B.Mead, diakoner.

Forlagsstyret har også talt om dette emnet, men likevel er det noen som vil ha det til at synene er blitt gjort til en prøve. Denne historien er blitt gjentatt igjen og igjen i HARBINGER, for å skape fordom mot sabbaten. Disse menn har nå gått til nye skritt, om mulig, på en simplere måte. De har avlastet pastor Marsh i hans avdeling, og noen av dem overgår ham i ondskapsfull nidkjærhet.

Men det som fortjener spesiell oppmerksomhet her er den urettferdige bruken av synene som noen utviser. De benytter seg av de alminnelige fordommer mot syner, de forvrenger dem, og de som ikke er klare til å være med på å fordømme dem som Satans verk og brennemerke enhver mening hos sabbatsholderne som ”meninger bestemt av synene,” og ikke av Bibelen. På denne måten kan en vanhellig fordom opphisse sinnene hos noen mot hvilket som helst syn, til og med alle synsmåter som finnes hos den gruppen av kristne som kalles sabbatsholdende adventister.

Denne praksisen både har vært og er blitt fulgt mot dem som er opptatt med det tohornede dyr, helligdommen, tiden til å begynne sabbaten og tidsperioden da Guds rike skal opprettes på jorden. Det bør være klart at alle disse oppfatningene som finnes i gruppen av sabbatsholdere, ble hentet ut fra Skriften før fru White hadde noe syn om disse tingene. Disse oppfatningene er basert på Bibelen som det eneste grunnlag.

E.R.Pinney mente så tidlig som i 1844 at Guds rike ikke ville bli opprettet på jorden før slutten på det syvende millennium. Redaktøren for *Review* har forkynt det samme siden 1845, fem år før fru W. hadde noe syn om dette – at de hellige ville dra til himmelen ved Kristi andre komme (Joh.7,33, 8,33 og 36, 14, 15,1-3 og 28, 1.Pet.1,3-8 og Åp.5,10), at de 1000 år da de hellige skulle regjere

og dømme (Åp.20,4 og Matt.19,28) i Faderens hus der oppe – om det nye Jerusalem – som Jesus var gått bort for å gjøre i stand for sine etterfølgere mens joden lå øde, (Jer.4,19-26, 25,15-33, Jes.28,21-22, Sef.1,2-18, 3,6-8 og Jes.13,9-11..)

Og ved slutten av de 1000 år vil Jesus komme tilbake til jorden med sine HELLIGE for å fullbyrde dommen over alle fra Kain til den siste ugudelige synder som ikke kan stå opp før i den andre oppstandelsen da alle ugudelige syndere skal stå opp.

Fru Whites syn om dette fant ikke sted før i 1850, og likevel ble gruppen av sabbatsholdere med denne oppfatningen før og etter 1850 omtalt som de som hadde sine "meninger bestemt av synene," og de som hadde det, ble sett på som de som ser bort fra Bibelen og lager seg en annen regel for troen. En bror som skriver fra Vest til en bror i N.Y. om dette, sier: "Gud vil visselig forkaste James White hvis han forkaster hans ord slik han har forkastet Himes og Marsh." Nå er det kommet dit hen at for å unngå anklagene om vantro og villfarelse fra disse menn, er det nødvendig å fraskrive seg enhver religiøs tro som måtte stemme med fru W.s syn. Enhver venn av sannhet og rett burde protestere mot en så uriktig vei å gå. Brødre, vær på vakt mot de slue påfunn som splitter Guds menighet. La synene stå på sin egen rett. Det er deres plikt å forkynne, og å holde hendene oppe hos dem som forkynner Guds ord, og også å merke seg dem som skaper splittelse.

Men disse menn er ikke villige til å la synene tale for seg selv, og la dem som tror dem ta Bibelen som sin eneste regel for tro og plikt. Nei, noen blant dem følger dem med bedrag og bakvaskelse. De som i tale og skrift utviser en slik bitterhet mot synene og mot dem som ikke er med dem utfører en dødens gjerning. De gjør synene til en test. Deres hovedtema, selv overfor en ugudelig pøbelhop, er i opposisjon til synene og latterliggjør dem, og de får folk til å bli lei seg og de splitter menigheter og familier. De brauter om dette fra sted til sted og med sin lange rekke av bakvaskelser. Alle mennesker må nå kunne se hvem det er som gjør fru Whites syner til en test. Mens vi bruker Bibelen og Bibelen alene som vår regel for tro og praksis, og på rett vis er overgitt til å forkynne ordet, er disse personene, som er utgått fra oss og som straks viser sitt raseri mot synene og sin bitterhet mot de tidligere brødrene (R.Hicks er et godt eksempel), lidenskapelig opptatt med å splitte menighetene og skille fra hverandre de nærmeste og kjæreste venner. Hva er prøven for dem i dette verk? – Synene.

Nå skal vi fortsette med å tro og forkynne Herrens ord. Dette er vår oppgave. Og hvis vi velger å tro fru W.s syner som er i harmoni med Ordet, da er dette vår oppgave, og ingen annens. Men om vi skulle forlate Ordet og se etter en ny regel for tro og plikt ved en eller annen ny åpenbaring, da vil det være menighetens oppgave å bringe meg til taushet som menighetens lærer.

Vi har åpenbart noen av de falske påstandene hos disse menn og antatt at det var tilstrekkelig. Vi bryr oss ikke det minste med deres falske bakvaskelser, men

hvis noen er beredt til å vise fram deres falske påstander fordi de tror saken trenger det, la dem bringe disse til kontoret, og vi vil stille dem skikkelig til skue. Dette kan være det beste. (James White, "A Test," *Review*, 16. okt. 1855. s. 61-62)

Vi er klar over at James White skrev en uttalelse da *Review* var ekstra sensitiv i saken om offentliggjøring av E.G. Whites skrifter, og brukte et korrekt prinsipp galt. Senere beklaget brødrene en slik sensitivitet, men de fortsatte likevel å gjengi James Whites doktrinære posisjon slik han uttrykte den, slik de følgende uttalelser av Butler og Smith viser.

"Våre fiender prøver meget sterkt å få det til å synes som om vi gjør visjonene til en test på trosfellesskap. De må selv vite at deres anklage er falsk. Våre ledende menn har aldri gjort dette, og noen av synene sier selv at det ikke skal gjøres. Det ville være meget absurd og umulig om vi skulle gjøre noe slikt. Ville vi gjøre det med mennesker i hele verden som tar i mot vår tro og aldri har truffet søster White eller hørt om henne, og gjøre dem til en prøve på trosfellesskap? Ved sine egne innrømmelser har våre motstandere vist at vi ikke gjør dette. De påstår at det er mange blant oss som ikke tror på synene. Det er sant, og likevel er disse i våre menigheter og er ikke utstøtt. De har påstått i dette "ekstranummeret" at pastorene Smith, Canright og Gage ikke trodde på synene, og likevel er alle disse medlemmer av våre menigheter, to av dem har bevilgning som predikanter, og en av dem har viktige stillinger. Hvorfor vil noen menn tale så tåpelig og urimelig at de viser at de ikke er konsekvente i sine egne påstander? Hat forblinder sinnet og ødelegger sunn sans. Nei, vi gjør ikke synene til en prøve, og har aldri gjort det. Men vi gjør krav på retten til å tro på dem og til å lese dem privat og offentlig, og vil uten å tvile fortsette med å bruke denne rett på tross av dem som hater oss." (George I. Butler, *Review Supplement*, 14. august 1883.)

En forklaring av pastor U. Smith.

"Da mitt navn er i fri bruk i "ekstranummeret" som dette supplementet refererer seg til, kan det være at man venter en uttalelse fra meg i denne saken. Jeg er overhodet ikke opptatt av at mitt navn er omtalt i det nevnte bladet, og jeg kan forsikre at jeg ikke har gitt noen tillatelse til det.

Jeg har alltid trodd på at de åndelige gaver i teorien gjelder for bestandig. Jeg har trodd, og tror fremdeles at søster Whites syner er et praktisk eksempel på denne læren. Men jeg har ikke trodd, slik det bevitnes i tidligere nummer av *Review* at disse eller noen annen manifestasjon av åndelige gaver skulle være på nivå med Bibelen, eller at de skulle være en prøve på trosfellesskap. Jeg ser fremdeles ikke noen grunn til å endre mitt syn på noe av dette (*Review Supplement*, 14. august 1883).

Med denne uttalelsen har Uriah Smith med sin tilføyelse som viser at Ellen G. White ved en anledning irttesatte en uskyldig mann og dessuten angav navnet på feil by. Dette var for å rettferdiggjøre hans uttalelse at søster Whites ord ikke var "på nivå med Skriften," og derfor ikke skulle være "en prøve på

troffellesskap." Her er saken gjengitt:

Ved en misforståelse skjedde det at jeg irttesatte en person i stedet for den som skulle irttesettes og fortjente det. Om alle fakta hadde vært kjent, ville jeg ikke gi rom for den minste ringeakt for de motivene som ledet henne, fordi hun hadde, som hun trodde, de beste grunner til å tro at hennes informant hadde fortalt henne sannheten. Og det hadde han faktisk, men hadde tatt feil av navnet på personen. Alt det hun sa var sant om en annen, selv om hendelsen ikke fant sted i Parma. Mer enn det, fru White fortalte meg rett ut at rapporten kom fra en gentleman som de var blitt kjent med da de reiste i Vesten.

De som kjemper mot fru White og de åndelige gaver burde heller smi sine våpen mot noe mer håndfast enn slike flyktige rapporter.

E.P.Daniels
Rankin Post office
Genesee Col. Mich.

68. *Testimonies* bind 5, s. 512.

69. *Evangelism*, s. 256.

70. *Testimonies* bind 1, s. 327-329.

71. *Selected Messages*, bind 1, s. 164.

72. E.G.White, *Review and Herald*, Jan. 20, 1903.

73. *Testimonies* bind 5, s. 663, 664.

74. *Ibid.*, s. 665.

75. Se 1.Mos.14,1 og 9 and *Patriarchs and Prophets*, s. 134; 1.Mos. 5 og *Patriarchs and Prophets*, s. 82, og *SDA Bible Commentary*, bid 1, s. 246.

76. Som et eksempel på poenget, kan leseren sammeligne Ellen G. White's *How to Live* med L.B.Coles *Philosophy of Health*. Dr. R.Schwartz antyder at Ellen G. Whites benektelse av å ha vært avhengig av slike kilder var en forståelig "litterær overdrivelse." Se *Spectrum* (januar 1977), 8(2), s. 19. når det gjelder parallellen med Edersheims kapiteloverskrifter, så er det på langt nær så presist som noen har antydnet.

77. Spalding, *Captains of the Host* (Washington, DC, 1949), s. 304-310.

78. F.W.Farrar, *History of Interpretation* (New York, 1886), s. 9-10.

79. *Ibid.*, s. 11-12.

80. *Ibid.*,s. 39-41.

81. *Review and Herald*, 21. okt. 1890.
82. Se J.N.Loughborough, *The Rise and Progress of the Seventh-day Adventists* (Battle Creek, 1892), s. 125-128.
83. Dan.8,27 og 12:8.
84. Den andre prekenen ved konferansen i Minneapolis av Ellen G. White. Se Appendiks.
85. Leon Morris, s. 63-64.
86. G.E.Ladd, *Theology of the New Testament* (Grand Rapids, 1974), s. 205.
87. Ordene av Alexander Reese, skrevet et århundre etter Miller, dokumenterer den store forandring som har funnet sted i utleggelsen av Åp.20 siden vår fødsel som en bevegelse.

"Jeg måtte legge til side en plan som hadde å gjøre med den fullstendige seier for moderne eksegesi med den enkle, bokstavelige tolkningen av Åp.20,1-6, der selv en forkortelse av den har måttet utelates. Jeg kan bare håpe på å få fritid nok til å skrive en traktat som viser den revolusjonære holdningsendring hos eksegetene i Tyskland, Storbritannia og Amerika til synet på millenniet. Her kan man bare gi den omtrentlige uttalelse at den etter-millenniske tolkningen hos Origenes, Hieronymus og Augustin, og flertallet av kirkens teologer siden den gang, nå er så død som dronning Anne, og har fått en like ærverdig begravelse. Og det selv om man ser for seg en amerikansk teolog som er kledd i middelaldersk rustning, som står og kjemper for troen – "på kanten av dens grav."

Peaks kommentar til Bibelen sier at den billedlige og allegoriske tolkningen er en "uredelig bagatellisering," og en "lek med ord," som er ytterst alvorlig. Dr. Beckwith sier i en kommentar som igjen og igjen minner oss om Alford's store verk, om de ikke-bokstavelige tolkningene: "Nyere teologer er svært generelt enige i å forkaste slike tolkninger som umulige" (s. 738). Røsten fra moderne teologi er rettferdig representert i kjennelsen til dr. S.D.F.Salmond i hans store verk, *The Christian Doctrine of Immortality* (side 352):

"Uansett omstendigheter som må tas i betraktning, og uansett om det dreier seg om Det nye testaments generelle lære, må det innrømmes at denne bemerkelsesverdige teksten i Johannes Åpenbaring taler om et virkelig millennium der Kristus regjerer på jorden sammen med visse av sine hellige, som kommer inn ved den første oppstandelse og den endelige dom."

Dr. Salmonds vitnesbyrd får større vekt ved den vurderingen at han setter seg i mot tolkningen av millenniet gjennom hele sin utleggelse av Bibelen. Men når han kommer til den klassiske teksten legger han ned våpnene.

Den samme tilsidesettelsen av de figurative eller allegoriske tolkninger fra den ærverdige fortid finnes i *The Century Bible*, *The Cambridge Bible*, *The Cambridge Greek Testament*, *The Expositors Greek Testament*, *The International Critical Commentary* og i Peakes serie *Hartley Lecture*. I Tyskland er det den samme historien, Bousset i *Mayer-serien*, Holtzmann-Bauer i *Handkommentar*, Lohmeyer i *Handbuch*, Weill-Heitmüller i *Schriften*, Theodor Zahn i sin egen serie, og Adolph Schlatter i sin *Erläuterungen* – og alle baserer seg på at de figurative tolkningene er døde. Slik er det også med Det nye testamentes teologi der. (Feine, Holtzmann, Schlatter og Zahn.)

I et av våre tilfeller rasjonaliserer forfatterne, men argumentet påvirkes ikke av det. Det medgis at Åpenbaringsboken forutsetter at Herrens regjering vil tre i kraft ved hans gjenkomst.

Ikke bare det, verdens fagteologer forteller oss at Paulus har læren om Kristi kongelige styre...mellom oppstandelsen til dem som er døde i Kristus, og den absolutte enden, når Sønnen oppgir sin suverenitet til Gud, er det enighet mellom Paulus og Johannes, unntatt det at Paulus er taus når det gjelder lengden på det messianske styret. Dette er i hovedsak posisjonen henholdsvis hos Johannes Weiss, Schmiedel, Lietzmann, Bousset, Bachmann og Schlatter i den ovennevnte serien. Det er ikke en gang plass til å sitere kjennelsen til H.J.Holtzmann som har samme effekt, etter å ha gått i gjennom tysk og utenlandsk eksegese og teologi om den store teksten i 1.Kor.15,22-28 (*Lehrbuch der Neutest. Theologie*, bind 2, s. 228). Det er mindre behov for å gjøre dette, siden det er to eller tre verker på engelsk som gir essensen av den tyske tolkningen, først *The Mysticism of the Apostle Paul* av dr. Albert Schweitzer (kap. 5 "Eskatologi"), den andre er i Peakes parafraze over denne teksten hos Paulus i hans kommentar, jfr. Thackerays *The Relation of St.Paul to Contemporary Jewish Thought*. Det kan sies om dr. Peake at han var ganske kjølig i sin omtale av programmet for endetiden, for i sin *Plain Thoughts on Great Subjects* (118-121) diskuterer han virkelig nødvendigheten av å oppgi (til antropologistene) hele begrepet om Kristi andre komme, selv om han kommer med en verdifull innrømmelse at "Kristi tilsynekomst på ny i legemlig tilstedeværelse på jorden ikke innebærer større vanskeligheter enn hans avgang fra den" (Alexander Reese: *The Approaching Advent of Christ* (Grand Rapids, 1975), side 306-307.)

88. *Great Controversy*, s. 422.

89. E.G.White, *My Life Today*, s. 292.

90. Se *Acts of the Apostles*, s. 208-209.

91. I 1911 ble ordet "alene" innsatt på side 383 i *Great Controversy*, og meningen ble betydelig forandret. Mens det er sant at E.G.White anvendte Babylon på Romerkirken, tenker hun på side 383 bestemt på Babylons "døtre," slik det fremgår av hele siden. Dette er i harmoni med den innstillingen pionerene generelt hadde, og viser seg i flere artikler i de første årene av *Review*.

Argumentet i den endrede setningen på side 383 har ingen mening. Originalutgaven fastslo at det moralske fall som var beskrevet bare kunne passe på de kirkene som var forholdsvis rene før 1844 – noe som ikke er tilfelle med Romerkirken. Å legge til "alene" betyr at Romerkirken, selv om den har vært "i en fallen tilstand i århundrer," falt i 1844. Men "moralen" i Ellen Whites endring er at hun aldri så på sin originale eller senere posisjoner som ufeilbarlige.